

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Predmet br: S1 1 K 031188 19 Kri

Datum: objavljivanja: 30.09.2021. godine
pismenog otpravka: 29.12.2021. godine

Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Željka Marenić, predsjednik vijeća
sudija Minka Kreho, član vijeća
sudija Halil Lagumdžija, član vijeća

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

PROTIV

CVIJAN TOMANIĆ

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Dika Omerović

Branilac optuženog: advokat Predrag Ješurić

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine u vijeću sastavljenom od sudija Željke Marenić, kao predsjednika vijeća, sudija Minke Kreho i Halila Lagumdžije kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravog savjetnika – asistenta Samre Čardaković, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Cvijana Tomanića, zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa tačkama a), e) i k), Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), u vezi sa članom 29. i 180. stav 1. istog zakona, povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KTRZ 0011647 16 od 03.12.2018. godine, nakon javno održanog glavnog pretresa, sa kojeg je jednim dijelom bila isključena javnost, u odsustvu optuženog Cvijana Tomanića, a u prisustvu njegovog branioca, advokata Predraga Ješurića, tužioca Tužilaštva BiH, Dike Omerović, donio je, a predsjednik Vijeća, javno objavio dana 30.09.2021. godine, sljedeću:

P R E S U D U

OPTUŽENI:

CVIJAN TOMANIĆ, sin Pere i majke Dragice rođene Ilić, rođen dana 10.04.1966. godine u Zvorniku, po nacionalnosti ..., državljanin ..., sa prijavljenom adresom ..., gdje je i nastanjen, po zanimanju vozač motornih vozila, zaposlen u JP „Vodovod i kanalizacija“ Karakaj, Zvornik, oženjen, otac jednog djeteta, služio vojsku 1985. godine u Nišu, JMBG ..., ranije neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak, nalazi se na slobodi.

KRIV JE

Što je:

U periodu od aprila 1992. godine pa najmanje do kraja 1992. godine u opštini Zvornik, u okviru širokog i sistematičnog napada Vojske Republike Srpske, usmjerenog protiv nesrpskog civilnog stanovništva na području opštine Zvornik, optuženi Tomanić Cvijan, kao pripadnik Vojske Republike Srpske (VRS), VP7469 Zvornička brigada, znajući za takav napad i da njegove radnje čine dio napada, učestvovao u progonu bošnjačkog civilnog stanovništva na nacionalnoj i vjerskoj osnovi u vezi sa ubistvom i drugim nečovječnim djelima slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja, pa je tako:

Tačno neutvrđenog dana krajem maja ili početkom juna 1992. godine u poslijepodnevnim satima, u mjestu Glumina, opština Zvornik, naoružan, zajedno sa naoružanim Tomanić Zdravkom i Kandić Milanom koji su preminuli i drugim njemu poznatim muškarcima mještanima okolnih sela (mjesta Tomanići i Bajkovića), opkolili kuću u kojoj su se nalazile žene i djeca bošnjačke nacionalnosti iz mjesta Glumina, kojom prilikom su Čerkić Mevli naredili da iz šume pozove svog muža Čerkić Aliju i sina Čerkić Hajrudina, a drugim ženama i djeci da zovu druge muškarce koji su se krili u šumi, a kada su civili Čerkić Hajrudin, Halilović Mehdin i Behljlulji Bajazit došli do kuće pred kojom su se nalazile žene i djeca, optuženi Tomanić Cvijan zajedno sa ostalim naoružanim njemu poznatim mještanima Tomanića, oštećenog Halilović Mehdina, udarali rukama i puškama po različitim dijelovima tijela i oborili ga na zemlju, nanijevši mu pri tome ozbiljne fizičke povrede od kojih nije mogao hodati, nakon čega je optuženi Tomanić Cvijan, ispalio dva - tri metka pored nogu Behljlulji Bajazita, zbog čega je civil Behljlulji, izbjegavajući metke, skakao, a optuženi Tomanić Cvijan govorio: „*Vidi ga, kako igra moravac,*“ nakon čega je Behljlulji pokušao pobjeći, a Tomanić Cvijan i Milan Kandić koji je preminuo, u namjeri da ga liše života, iz vatrenog oružja, pucali za njim, te je oštećeni Behljlulji Bajazit pao, nakon čega mu je prišao jedan od prisutnih muškaraca iz grupe koja je došla iz Tomanića i iz pištolja pucao u istog, a zatim je neko od njih naredio mlđb civilima B. A., B. M. , B. M. i Čerkić Hajrudinu da zakopaju tijelo ubijenog Behljlulji Bajazita, što su oni i učinili, a čiji posmrtni ostaci do danas nisu pronađeni, nakon čega su naredili da oštećenog Mehdina Halilovića, koji nije mogao hodati, Čerkić Hajrudin stavi u kolica i u kolicima odveze prema putu Tuzla – Zvornik, nakon čega su Čerkića odvezli autom u nepoznatom pravcu, od kada im se gubi svaki trag, sve do 22.09.2003. godine, kada su posmrtni ostaci Halilović Mehdina pronađeni i ekshumirani iz masovne grobnice na lokalitetu Crni vrh, opština Zvornik, a posmrtni ostaci Čerkić Hajrudina pronađeni i ekshumirani 13.08.2003. godine iz masovne grobnice na lokalitetu Crni Vrh, opština Zvornik.

Dakle, u okviru širokog i sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva na području opštine Zvornik, znajući za takav napad i da njegove radnje čine dio toga napada, učestvovao u progonu bošnjačkog civilnog stanovništva na nacionalnoj i vjerskoj osnovi u vezi sa ubistvom i drugim nečovječnim djelima slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja,

čime je,

počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) i k) KZ BiH, a sve u vezi sa članovima 29. i 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine

pa ga Vijeće Suda BiH za navedeno krivično djelo, na osnovu odredbe člana 285. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, uz primjenu članova 39., 40., 42. 48. i 49. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine,

O S U Đ U J E

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 7 (SEDAM) GODINA

II

Na osnovu člana 188. stav 4. ZKP BiH, optuženi se oslobađa dužnosti naknade troškova krivičnog postupka.

III

Na osnovu odredbe člana 198. stav 2. ZKP BiH, oštećeni Dževdet Behljulji, Razija Čerkić, Emina Hajdukić – Selimović i Mina Behljulji se sa imovinskopравnim zahtjevom upućuju na parnicu.

OBRAZLOŽENJE

UVOD

1. Optužnicom Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTRZ 0011647 16 od 03.12.2018. godine, koja je potvrđena dana 03.12.2018. godine, optuženom Cvijanu Tomaniću stavljeno je na teret izvršenje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a), e) i k) i članom 180. stav 1. i u vezi sa članom 29. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.
2. Optuženi se dana 28.01.2019. godine izjasnio da nije kriv za krivično djelo koje mu se stavlja na teret, nakon čega je glavni pretres počeo dana 18.02.2019. godine izlaganjem uvodnih riječi Tužilaštva, dok je odbrana zadržala pravo da u toj fazi postupka ne iznosi uvodne riječi.
3. Glavni pretres je okončan 26.04.2021. godine, nakon čega je zakazan datum izricanja presude. Datum izricanja prvostepene presude je prvobitno bio zakazan za

24.05.2021. godine, međutim zbog objektivnih okolnosti Vijeće nije bilo u mogućnosti da izrekne presudu tog dana.

4. Vijeće je izvršilo korekciju u činjeničnom opisu presude, u odnosu na opis dat u optužnici na način da je činjenični opis uskladilo sa provedenim dokazima, pri tome ne dirajući u subjektivni i objektivni identitet optužnice i presude i ne čineći korekcije koje bi bile na štetu optuženog. Vijeće smatra da je tužilaštvo paušalno cijenilo i uzimalo u obzir samo dijelove iskaza pojedinih svjedoka na osnovu kojih je i sačinjen činjenični opis optužnice, što, po stavu vijeća, nije u skladu sa izjavama svjedoka u cjelini, a pogotovo nije dovedeno u vezu sa iskazima drugih svjedoka koji su svjedočili o istim činjenicama, zbog čega je i došlo do pomenutih korekcija od koji je najbitnija ona koja se odnosi na način ubistva ošćenog Bajazita Behluljia.

PROVEDENI DOKAZI

(a) Tužilaštvo BiH

5. U toku dokaznog postupka, kao svjedoci Tužilaštva BiH saslušani su: Hariz Bećirović, Ahmet Isić, Zijad Čerkić, Izet Dardagan, svjedok S-1, Ibrahim Muhamedbegović, Ramis Smajilović, Hazim Talović, Emina Hajduković – Selimović, svjedok G-5, svjedok G-6, Memsudin Karić, Mina Behluli, Dževdet Behluli, Paša Muminović, Razija Čerkić, svjedok G-1 i Aida Muratović. Saslušan je i vještak medicinske struke dr.Vedo Tuco, te su pročitani iskazi svjedoka Hajre Šahbegović, Izete Mehinagić, te svjedoka G-3 i G-4

6. Spisak materijalnih dokaza koje je tužilac prezentirao i uložio u spis dat je u prilogu ove presude koji čini njen sastavni dio.

(b) Odbrana optuženog

7. U toku dokaznog postupka na prijedlog odbrane optuženog Cvijana Tomanića saslušani su svjedoci Dragiša Tomanić, Zoran Tomanić, Srećo Kandić, Slobodan Stevanović, Branko Grujić, Predrag Tomanić, Aleksa Tomić, Radiša Tomić, Sveto Mihajlović, Zoran Golubović, Dragan Tomanić i svjedok sa pseudonimom O-1, te i optuženi Cvijan Tomanić u svojstvu svjedoka.

8. Spisak materijalnih dokaza koje je odbrana prezentovala i uložila u spis dat je u prilogu ove presude i čine njen sastavni dio.

Završne riječi Tužilaštva BiH

9. Tužilaštvo BiH u završnim riječima navodi kako je sa sigurnošću utvrđeno i predočeno dovoljno dokaza da je optuženi Cvijan Tomanić počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa tačkama a), e) i k) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

10. Vežano za postojanje opštih elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, Tužilaštvo ističe kako je provelo veliki broj dokaza koji se odnose na postojanje širokog i sistematičnog napada, koji je poduziman od strane prenstveno pripadnika vojske, pripadnika policijskih stanica iz općine Zvornik i susjednih općina i uz sadejstvo paravojnih formacija koje su egzistirale na tom području. Iz iskaza saslušanih svjedoka Hariza Bećirovića, Zijada Čerkića, Izeta Dargadana, Emine Selimović – Hajdukalić, Ahmeta Isića, Memsudina Karića, Ibrahim Muhamedbegovića, Ramisa Smajilovića, Hazima Talovića, Dževdeta Behlulji, Ahmeta Isića, Aide Muratović, te svjedoka sa mjerama zaštite S-1, G-1 G-5, G-6 proizilazi da je napad obuhvatao široko područje opštine Zvornik. Tužilaštvo dalje navodi kako su svi saslušani svjedoci jasno izjavili da se napad odvijao isključivo prema nesrpskom civilnom stanovništvu. Svi svjedoci su govorili dešavanjima 21.05.1992. godine kada je odvedeno 42 muškarca bošnjaka od strane naoružanih lica, pripadnika vojske i policije iz zaseoka Čelovnik, Glumina.

11. Tužilaštvo smatra kako znanje optuženog Cvijana Tomanića o postojanju širokog i sistematičnog napada je sasvim očigledno iz činjenice da i sam poduzima pojedine radnje koje su sastavni dio tog napada. Optuženi Tomanić svoje znanje o napadu na civilno stanovništvo širih razmjera stiže kroz poziciju pripadnosti Vojsci republike Srpske i to VP 7469 Zvorinička brigada. Nedvojbeno proizilazi da je širok i sistematičan napad usmjeren protiv civilnog bošnjačkog stanovništva u općini Zvornik potrajao od početka aprila 1992. godine, pa najmanje do kraja 1992. godine, a da je krivično djelo Zločini protiv čovječnosti počinjeno od strane optuženog Cvijana Tomanića tačno neutvrđenog dana krajem maja ili početkom juna 1992. godine, dakle uklapa se u širok i sistematičan napad.

12. Vežano za konkretna dešavanja koja se optuženom Cvijanu Tomaniću stavljaju na teret, Tužilaštvo se u završnim riječima osvrnulo na iskaze svjedoka – očevidaca Mejre Šahbegović, Hajre Šahbegović, Muharema Bučuka, svjedoka G-2, G-3, G-4, G-5 i G-6 iz kojih je nesumnjivo utvrđeno da je optuženi Tomanić lišio života Bajazita Behluljia, te iskaze svjedoka Mine Behluli, Dževdeta Behlulji, Razije Čerkić, Zijada Čerkić i Hariza Bećirovića koji su imali posredna saznanja o navedenom događaju. Tužilaštvo navodi kako su svi saslušani svjedoci saglasni u pogledu odlučnih činjenica, da su iskaze dali jasno i nedvosmisleno, te da njihovi iskazi imaju uporišta u materijalnim dokazima.

13. Naprijed navedeni svjedoci su saglasno opisali i učešće optuženog Tomanića sa ostalim pripadnicima vojske u prelaćivanju Mehdiina Halilovića, te o tome da je Hajrudinu Čerkiću bilo naređeno da u kolicima odveze oštećenog Mehdiina Halilovića, nakon čega je NN vojnik odvezao oštećenog Hajrudina Čerkića, od kad im se gubi trag do dana ekshumacije.

14. Konačno, Tužilaštvo se osvrnulo na provedene dokaze odbrane navodeći da su isti nelogični, te da je optuženi koji je saslušan u svojstvu svjedoka sračunato negirao radnje koje mu se stavljaju na teret.

15. Od otežavajućih okolnosti na strani optuženog Tomanića, Tužilaštvo ističe da su izvršenjem krivičnog djela nastale trajne posljedice po stanovništvo opštine Zvornik, da je optuženi prilikom izvršenja krivičnog djela iskazao bezobzirnost prema oštećenom Behljudiju, te da je krivično djelo izvršeno u prisustvu djece, dok olakšavajućih okolnosti na strani optuženog Tužilaštvo nije našlo.

16. Na osnovu svega izloženog, Tužilaštvo smatra da je na osnovu svih provedenih dokaza sa sigurnošću utvrđeno, van svake razumne sumnje da je optuženi Cvijan Tomanić počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret, pa Tužilaštvo predlaže da Sud BiH optuženog oglasi krivim i kazni po Zakonu.

Završne riječi odbrane optuženog

17. Branilac se prije svega osvrnuo na navode optužnice vezano za to da li je utvrđeno postojanje širokog i sistematskog napada na opštinu Zvornik, navodeći kako za odbranu ta činjenica nije od izuzetne važnosti, ali da je bitno ponašanje optuženog, odnosno postojanje veze između njega i tog napada. Branilac osporava navođenje VRS u optužnici, imajući u vidu vrijeme izvršenja krivičnog djela da je mogla biti samo vojska srpske republike BiH, jer je VRS zaživjela tek krajem ljeta 1992. godine. Činjenica da je optuženi evidentiran u VP ne dokazuje da je optuženi znao za napad i da su njegove radnje dio napada, te odbrana dalje navodi kako Tužilaštvo nije izvelo niti jedan dokaz da je optuženi učestvovao u progonu civilnog stanovništva. Odbana tvrdi da nije dokazano da radnje od 08.06.1992. godine čine dio napada niti da je optuženi Tomanić učestvovao u progonu civilnog bošnjačkog stanovništva.

18. Branilac je dalje izvršio detaljnu analizu činjeničnog opisa optužnice, u dijelovima gdje se spominju radnje optuženog Tomanića, analizirajući iste dovodio ih u vezu sa izvedenim dokazima tokom postupka. Iskazi saslušanih svjedoka Tužilaštva BiH su kontradiktorni, neki svjedoci su rekli da su optuženi i druga lica došli uniformisani, a neki svjedoci kažu da je u civilnoj odjeći, te kako nema dokaza da je iko opkolio kuću, svjedoci

odbrane i veliki dio svjedoka TBiH su govorili da se to dešavalo na poljani, njivi ispred kuće gdje su u tom trenutku stanovali žene i djeca. Također, branilac ističe kako određeni broj svjedoka koji je rekao da niko nije udarao Mevlu Čerkić, već su joj naredili da pozove Aliju Čerkića, ali je izašao samo Hajrudin Čerkić. Branilac dalje navodi kako niko ne spominje lišenje slobode, te da su Bajazit, Mehdin i Hajrudin došli tu dobrovoljno, na poziv žena.

19. Branilac ističe kako nije utvrđena ni namjera optuženog Tomanića u pogledu nanošenja velike patnje, te postavlja pitanje kako nije više niko optužen osim Cvijana Tomanića, čak ni Srećo Kandić za kojeg je rečeno da je samo stajao sa automatskom puškom.

20. Analizirajući iskaze saslušanih svjedoka, odbrana ističe kako je velika većina svjedoka TBiH je reklo da je napad izvršila jedinica koja je dobro organizovana, a nikako da su to bile komšije, te da su o napadu čuli kasnije, kako niko od Tomanića niti domicilnog stanovništva nije učestvovao, a ni da je potkrijepljeno dokazima Tužilaštva BiH.

21. Branilac je izvršio detaljnu analizu iskaza saslušanih svjedoka koji su svjedočili o činjenicama koje se njegovom branjeniku stavljaju na teret, pa je tako, u odnosu na određene saslušane svjedoke iznio sljedeće zaključke:

- **Muharem Bučuk** je jedni muškarac očevidac, osim jednog svjedoka sa mjerama zaštite. Na dan 08.06.1992. godine, kaže da su Tomanići došli obučeni u vojnim uniformama, naoružani automatskim puškama, to sve svjedok vidi kroz crijep koji je podigao i posmatrao. To je suprotno ostalim izjavama svjedoka TBiH, više od pola ih je reklo da su bili u civilnoj odjeći. Svjedok Muharem Bučuk kaže da ga je Milan Kandić natjerao Mevlu Čerkić da zove muškarce koji su se krili u šumi, u optužnici piše udario kundakom po glavi, a suprotno izjavama da je to učinio optuženi.
- **Haris Bećirović** nije spominjao uniforme kada je svjedočio na glavnom pretresu, dok je u izjavi u istrazi o tome pričao, uniforma rezervne policije je sivo plava, debela, nije postojala ljetna uniforma rezervne policije, samo on to spominje samo ljetne uniforme.
- **Emina Hajduković – Selimović**, očevidac je rekla da je vidjela tri vojnika i Bajazita koji su ga izveli iz kuće, što je kontradiktorno sa izjavama svih svjedoka. Onda su ga ubili pucanjem iz puške u njivi pored.
- **Ahmet Isić** je svjedok sa posebnim saznanjima; govori da mu je Alija rekao da je Bajazita ubio Cvijan sin Dragice, čuo je da je Bajazit bio uporan da izađe van sela, da je naveče zalutao u selo Tomanići, na poziv da stane stao, digao ruke i presječen rafalom po stomaku.
- **Mina Behluli** kaže da je čula od G-1 da je Cvijan ubio njenog supruga, poslije toga govori da je to isto vidjela i G-2, a njena izjava je u velikoj kontradiktornosti sa

izjavom G-1, jer je prema izjavi G-2 izvršilac ubistva Bajazita Behlulji je Rade Kandić sin Milana

- **Malka Muratović** 22.05.1992. godine nije nikoga prepoznala od komšija, tvrdi daje to paravojska iz Srbije.
- **Mejra Šahbegović** govori da je optuženi iz kratke smeđe puške pucao u glavu Bajazita, prije toga pucao mu pored nogu, što je treća vrsta oružja kojim je ubijen Bajazit.

22. Branilac se nakon toga, posebno osvrnuo na iskaze zaštićenih svjedoka, navodeći kako je iz šest iskaza svjedoka sa mjerama zaštite, identifikovana četiri izvršioca lišenja života Bajazita Behlulija.

- **G-1** nakon nekoliko dana dolaze komšije Tomanići, neki su u vojnim uniformama, neki u civilu, oko njih desetak, nije prepoznala vojnika koji je tukao Mehdina, a svjedoci odbrane govore da su njega tukla žene, jer im je on nepoznat. Govori da je Cvijan Bajazitu pucao u da tri puta ispred nogu. G-1 govori da nakon dva tri puta Cvijan puca u glavu Bajazita, a ne zna kako je bio obučen i iz kojeg oružja.
- Njen iskaz je kontradiktoran sa iskazom **G-2** koji je rekao da Rade Kandić i Milan pucaju u Bajazita. 08.06. je vidjela da dolaze komšije iz Tomanića, ne sjeća se u čemu je optuženi bio, ali se sjeća da je imao pušku, spominje da su sa njim bili Bajkovčani, govori da je Cvijan pucao oko nogu i glave Bajazitu, Bajazit pada u pšenicu i onda prilazi Rade Kandić sin Milana i pucao iz pištolja u Bajazita koji leži, a Rade je bio u vojnoj uniformi. Rade joj je navodno prišao nakon ubistva Bajazita i pričao sa njom o mužu i djeci i rekao joj da ih je navodno vidio.
- **G-3** navodi da su svi vojnici koje nije prepoznala bili u maskirnim uniformama. Za 08.06. govori o srpskoj vojsci, a svi ostali govore da dolaze Tomanići. Rekla je da su svi bili naporužani i obučeni u civilnu odjeću, čim su ih doveli vidjela je da je Cvijan ubio Bajazita, pucao iz puške i to samo jednom. Govori da Mile Kandić odvodi Hajrudina prema mostu u Glumini, što je kontradiktorno ostalim iskazima svjedoka TBIH, koji su rekli da je Hajrudina odveo u građevinskim kolicima prema putu za Karakaj, što je kontradiktorno iskazima svjedoka G1 i G2.
- **G-4** navodi da je navodno prepoznala komšije između ostalog i komšije Cvijana Tomanića, Milana Kandića i Zdravu Tomanića u civilnoj odjeći naoružani puškama, jedina spominje da su imali naoružanje noževima. Njeni iskazi o odlasku Hajrudina bijelim kolima Dragana Tomanić, što je kontradiktorno sa iskazima ostalih svjedoka koji govore da je Mehdina da je odveden žutim autom. Vidjela je da je sam izašao Bajazit, jedina je vidjela krv na licu Bajazita, gledala sa udaljenosti oko 10 metara, a drugi svjedok koji je bio udaljen tri metra nije vidio tu krv. Cvijan i Milan pucali za bježećim Bajazitom iz nekog kratkog naoružanja, Cvijan imao pištolj, bio u civilnoj odjeći.

- **G-5** tvrdi da niko nije prepoznao vojsku, u šarenim uniformama i puškama, što opet u prilog govori da je to paravojska. Kaže da su oko 16.00 došle komšije Marijan, Cvijan, Milan Kandić, Milan i Cvijan pucali za Bajazitom, kada je pao u pšenicu do njega je došao sin Cice Kandića, to je sada treći izvršilac. Vidjela je da Mehdina tuče Milan Kandić, Cvijan i Milan, što je u suprotnosti sa iskazom G-1 koja nije vidjela i prepoznala nikoga.
- Svjedok **G-6** jedini muškarac, vidio je 20 nepoznatih vojnika, što znači da nema domicilnog stanovništva jer bih ih prepoznao, to je uradila paravojsna jedinica. Kaže da su nakon poziva iz šume izašli Bajazit, Hajrudin i Mehdin. Bajazita nisu tukli, zaplašivali ga pucanjem iznad glave, kad je Bajazit pao, došao je do njega jedan vojnik sa kapom i prorezom za oči i pucao iz pištolja u glavu Bajazita. Iako je imao kapu na glavi on ga je prepoznao, po stasu i glasu, da se radi o mladiću iz Tomanića, možda se radi o Goranu, sin Dese Tomanića.

23. Konačno, branilac tvrdi da nema dokaza da je optuženi Tomanić počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret.

PROCESNE ODLUKE

1. Izuzetak od neposrednog izvođenja dokaza – prihvatanje iskaza svjedoka u skladu sa članom 273. stav 2. ZKP BiH

24. Optužnicom Tužilaštva BiH broj T20 0 KTRZ 0011647 16 od 03.12.2018. godine predloženo je, u skladu sa članom 273. stav 2. ZKP BiH, čitanje iskaza preminulih svjedoka i to Izeta Mehinagića, Hajre Šahbegović, Mevle Čerkić, Mejre Šahbegović i Muharema Bučuka.

25. Tako je Vijeće dana 08.05.2019. na nastavku glavnog pretresa, donijelo rješenje o prihvatanju prijedloga Tužilaštva BiH iz Optužnice da se čitaju iskazi svjedoka Mejre Šahbegović i Muharema Bučuka, te su uloženi kao dokazi Tužilaštva BiH pod brojem T-2 i T-4, kao i izvodi iz matične knjige umrlih za navedene svjedoke¹. Dana 19.06.2019. godine Vijeće je donijelo rješenje o čitanju iskaza svjedoka Hajre Šahbegović, te je isti pročitao i uloženo kao dokaz T-6, dok je izvod iz Matične knjige umrlih za svjedoka Hajru Šahbegović uloženo u spis kao dokaz pod rednim brojem T-5. Istog dana, Vijeće je odbilo prijedlog Tužilaštva BiH da se, u skladu sa članom 273. stav 2. ZKP BiH pročita iskaz svjedoka Izeta Mehinagića, imajući u vidu da je Vijeće ustanovilo da se ne radi o iskazu čije se prihvatanje

---

¹ dokazi uloženi pod rednim brojevima T-1 i T-3

može podvesti pod naprijed navedenu odredbu Zakona o krivičnom postupku BiH, te da se njegovo prihvatanje može tražiti putem Zakona o prihvatanju dokaza i činjenica iz Haškog tribunala.

26. Nakon izvršenog uvida u izvode iz matičnih knjiga umrlih,² Vijeće je utvrdilo da je svjedok G-4 preminuo. Kako je neposredno saslušanje navedenog svjedoka pred sudom nemoguće, Vijeće zaključuje da su time ispunjeni uslovi propisani članom 273. stav 2. ZKP BiH za čitanje i korištenje zapisnika iz istrage, kao dokaza na glavnom pretresu. Stoga je Vijeće iskaz svjedoka G-4,³ prihvatilo i pročitalo kao dokaz na glavnom pretresu održanom dana 03.07.2019. godine.

27. I iskaz svjedoka Mevle Čerkić je dana 13.11.2019. godine, u skladu sa članom 273. stav 2. ZKP BiH pročitan na nastavku glavnog pretresa, te uložen u spis kao dokaz pod oznakom T-113, dok je Izvod iz matične knjige umrlih na ime Mevla Čerkić, broj 09/1-13-4-5076/18, sjedište matičnog ureda u Tuzli dana 24.10.2018. godine, uložen kao dokaz T-114.

28. Imajući u vidu nalaz i mišljenje prof.dr. Azre Alajbegović vezano za zdravstveno stanje svjedoka G-3, poodmaklu životnu dob, kao i činjenicu da svjedok nije bio u mogućnosti da pristupi na ročište na saslušanje, kao i saslasnost odbrane za čitanje iskaza ovog svjedoka, Vijeće je prihvatilo prijedlog Tužilaštva BiH za čitanje iskaza ovog svjedoka⁴, na nastavku glavnog pretresa održanog dana 18.12.2019. godine.

29. Po prijedlogu Tužilaštva BiH i u saglasnost stranka na ročištu održanom dana 29.09.2020. godine, Vijeće je prihvatilo čitanje iskaza svjedoka G-2, imajući u vidu obaviještenje Odjela za podršku svjedocima da svjedok G-2 nije u mogućnosti da zbog zdravstvenog stanja pristupi na nastavak glavnog pretresa⁵.

30. Kako se radi o izuzetku od neposrednog izvođenja dokaza, kojem Sud pribjegava kada na glavnom pretresu iz zakonom predviđenih razloga nije moguće neposredno

---

² Izvod iz matične knjige umrlih svjedoka pod pseudonimom „G-4“, broj 07/1-202-1-797/19, matično područje Zvornik, dana 07.05.2019. godine – **T-25**

³ Zapisnik o saslušanju svjedoka pod pseudonimom „G-4“, broj: 17-04/2-04-2-/1253/07 sačinjen od strane Državne agencije za istragu i zaštitu dana 05.12.2007. godine – **T-25**

⁴ **T-120** Zapisnik o saslušanju svjedoka „G-3“, broj: 17-04/2-04-2-90/08, sačinjen od strane Državne agencije za istragu i zaštitu dana 31.01.2008. godine

⁵ **T-121** Zapisnik o saslušanju svjedoka „G-2“, broj: 17-04/2-04-2-92/08, sačinjen od strane Državne agencije za istragu i zaštitu dana 31.01.2008. godine

saslušati svjedoka, Vijeće je odbrani dalo mogućnost, da navede pitanja koja bi eventualno bila postavljena svjedoku prilikom neposrednog svjedočenja.

2. Odluka o proteku roka od 30 (trideset) dana

31. Između ročišta održanih 17.07. i 28.08.2019 godine; 28.08. i 18.10.2019. godine, 26.02. i 09.06.2020. godine i 14.10. i 21.10.2020. godine i 23.12.2020 godine, te ročišta održanog 26.04.2021. godine protekao je vremenski period duži od 30 (trideset) dana.

32. Odredba člana 251. stav 2. ZKP BiH propisuje da: *“Glavni pretres kcji je odgođen mora ponovo početi ako se izmijenio sastav vjeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i branioca vjeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se koristi zapisnik o uviđaju”*.

33. Kako su stranke u postupku i branilac optuženog od strane Vijeća bili obavješteni da se u naprijed navedenom vremenskom periodu glavni pretres neće moći održati u roku od trideset dana, isti su u smislu naprijed citirane zakonske odredbe dali svoju saglasnost, tako da u navedenim slučajevima glavni pretres nije počinjao iznova.

3. Promjena redoslijeda radnji glavnog pretres

34. Na nastavcima glavnog pretresa održanih dana 15.01.2020. godine i 29.09.2020. godine, Vijeće je u skladu sa članom 240. ZKP BiH,⁶ donijelo odluke o izmjeni redoslijeda izvođenja dokaza. U tom pravcu, Vijeće je dana 15.01.2020. godine, donijelo odluku o izmjeni izvođenja dokaza u postupku, na način da je prije okončanja dokaznog postupka Tužilaštva BiH.

35. Ovu odluku Vijeće je donijelo cjeneći da se radi o posebnim okolnostima u situaciji kada se čekalo na nalaz i mišljenje vještaka povodom sposobnosti svjedoka G-2 da svjedoči, te imajući u vidu da je u konkretnoj situaciji Tužilaštvu jedini preostalo saslušanje ovog svjedoka, kako ne bi došlo do neopravdanog odlaganja ročišta, Vijeće je odlučilo da

---

⁶ **Član 240. ZKP BiH glasi:** *„Glavni pretres teče redom kcji je određen u ovom zakonu, ali sud.ja, odnosno predsjednik Vjeća može odrediti da se odstupi od redovnog toka raspravljanja zbog posebnih okolnost.....“*

iz razloga ostvarenja principa efikasnosti i ekonomičnosti postupka, prije završetka dokaznog postupka Tužilaštva BiH, odbrana započene sa izvođenjem svojih dokaza.

36. Tako je na nastavku glavnog pretresa, održanog dana 29.09.2020. godine došlo do inverzije izvođenja dokaza odbrane, te je pročitana iskaz svjedoka G-2 kao dokaz Tužilaštva BiH, nakon sačinjenog nalaza i mišljenja svjedoka kao i nedolaska svjedoka na nastavak pretresa zbog objektivih okolnosti (nemogućnost pristupa na Sud – obrazloženo detaljnije u paragrafu 28. koji se odnosi na prihvatanje čitanja iskaza).

37. Nakon izvođenja ovog dokaza Tužilaštva BiH, redoslijed izvođenja dokaza se vratio na dokaze odbrane optuženog Cvijana Tomanića.

4. Odluka o isključenju javnosti

38. Vijeće je po službenoj dužnosti isključilo javnost sa pojedinih dijelova glavnog pretresa primjenom člana 237. ZKP BiH koji propisuje da *“Odluku o isključenju javnosti donosi sud,ja, odnosno vijeće iješerjem kcje mora biti obrazloženo i javno objavjeno”*.

39. Isključenje javnosti opravdavali su razlozi zaštite interesa svjedoka kako zahtjeva član 235. ZKP BiH, a uslijedili su u nastavcima glavnog pretresa koji su održani u dane 20.03.2019., godine, 22.05.2019. godine, 17.07.2019. godine, 18.10.2019., godine i 14.10.2020. godine.

40. Odluku o isključenju javnosti, Vijeće je donijelo na nastavcima glavnih pretresa održanih na dane 20.09.2019. godine i 14.10.2020. godine, radi razmatranja dodjele mjera zaštite za svjedoka Tužilaštva BiH S-1 i svjedoka odbrane optuženog, O-1. U konkretnim slučajevima radilo se o kratkotrajnom isključenju javnosti tokom kojeg su stranke i svjedoci iznosili razloge zbog kojih se traže dodatne mjere zaštite, a suprotna strana se izjašnjavala u vezi sa tim prijedlozima.

41. Na nastavcima glavnih pretresa, održanih na dane 22.05.2019. godine, 17.07.2019. godine i 18.10.2019. godine, Vijeće je isključilo javnost dok su se svjedoci koji su na tim ročištima svjedočili, upoznali sa pseudonimima svjedoka koji su ranije dobili mjere zaštite u ovom predmetu, a koje bi svjedoci tokom svog svjedočenja mogli spomenuti, te kako bi ih spominjali odgovarajućim pseudonimima koje su dobili u ovom krivičnom postupku.

42. U svim navedenim slučajevima, imajući u vidu da uvijek nije moguće predvidjeti i potpuno kontrolisati dinamiku izjašnjenja o pravnim i činjeničnim pitanjima čiji sadržaj bi dospijecom u javnost mogao izazvati štetne posljedice po prava i interese zaštićenih svjedoka i na taj način imati negativnog uticaja na sam tok postupka, Vijeće je odlučilo da isključi javnost sa dijelova glavnog pretresa prilikom rasprave o pitanjima koje se tiču mjera zaštite u skladu sa datim okolnostima. Svaki put nakon što bi bila uključena, Vijeće je upoznalo javnost sa razlozima isključenja i donesenim odlukama.

5. Odluke o mjerama zaštite za svjedoke

43. Sud je rješenjem broj S1 1 K 031003 18 Km 4 od 08.11.2018. godine, u fazi istrage svjedocima pod pseudonimima G-1, G-2, G-3, G-4, G-5 i G-6 odredio zaštitne mjere na način da će ime i prezime kao i ostali lični podaci svjedoka ostati povjerljivi, u toku istrage i nakon podizanja optužnice, u periodu od 30 godina od donošenja konačnog rješenja o određivanju zaštitnih mjera, kako je predviđeno članom 13. stav 1. pomenutog zakona, nalazeći da se radi o svjedocima pod prijetnjom čijim bi otkrivanjem identiteta bila ugrožena njihova sigurnost, kao i sigurnost njihove porodice.

44. Na nastavku glavnog pretresa održanog dana 20.03.2019. godine, na zahtjev svjedoka, a po saslušanju stranaka, Vijeće je odredilo pseudonim S-1, dok je na nastavku glavnog pretresa održanog dana 14.10.2020. godine, svjedok odbrane O-1, zatražio je određivanje pseudonima, koji zahtjev je Vijeće našlo osnovanim određujući mu ovaj pseudonim.

45. U cilju donošenja odluke po zahtjevu za određivanje mjera zaštite ovim svjedocima, te kako bi se upoznao sa razlozima zbog kojih se iste traže i saslušao svjedoke, Sud je, uz saglasnost stranaka u postupku i odbrane optuženog, na osnovu člana 235. ZKP BiH⁷, sa jednog dijela nastavka glavnog pretresa održanih na dane 20.03.2019. i 14.10.2020. godine isključio javnost.

---

⁷ Član 235 ZKP BiH propisuje da: "Od otvaranja zasjedanja pa do završetka glavnog pretresa sudija, odnosno vijeće može u svako doba, po službenj dužnosti ili po prijedlogu stranaka i braniteja, ali uvijek po njihovom saslušarju, isključiti javnost za cio glavni pretres ili jedan njegov dio, ako je to u interesu državne sigurnosti ili ako je to potrebno radi čuvarja državne, vjčne, službene ili važne poslovne tajne, čuvarja javnog reda, zaštite morala u demokratskom društvu, osobnog i intimnog života optuženog ili oštećenog ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka."

6. Rješenje o prihvatanju utvrđenih činjenica

46. Vijeće je dana 24.04.2019. godine, donijelo odluku kojom se, u skladu sa članom 4. Zakona o ustupanju predmeta, djelimično prihvata prijedlog Tužilaštva broj T20 0 KTRZ 0011647 16 od 11.02.2019. godine, te se činjenice, utvrđene od strane pretresnih i žalbenih vijeća u predmetima MKSJ-a i to: Tužilac protiv Radoslava Brđanina broj IT-99-36-T od 01.09.2004. godine, Tužilac protiv Momčila Krajišnika broj IT-00-39-T od 27.09.2006. godine Tužilac protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina broj IT-08-91-T od 27.03.2013. godine, prihvataju kao utvrđene u opsegu i redoslijedom kojim su nabrojane u daljem tekstu:

a) Tužilac protiv Radoslava Brđanina broj IT-99-36-T od 01.09.2004. godine, prihvataju se kao utvrđene u opsegu kako je navedeno u daljem tekstu:

1. „Glavni odbor SDS-a objavio je 19. decembra 1991. dokument pod naslovom *“Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima”* (da je u tekstu: *Uputstvo s varijantom A i B*). To uputstvo propisuje na koji način će biti provedene određene utvrđene aktivnosti u svim opštinama u kojima žive Srbi, a u suštini se radi o nacrtu za preuzimanje vlasti od strane bosanskih Srba u opštinama u kojima oni predstavljaju većinu stanovništva (da je u tekstu: *Varijanta A*) i opštinama gdje su u manjini (da je u tekstu: *Varijanta B*). Formulirani cilj Uputstva s varijantom A i B bio je *“provodjenje plebiscitarne odluke kojom se srpski narod u Bosni i Hercegovini opredijelio da živi u jedinstvenoj državi”* i *“povećanje mobilnosti i spremnosti za odbranu interesa srpskog naroda”*. (paragraf 69.)
2. „Uputstvo s varijantom A i B sadržavalo je, između ostalog, i direktivu prema kojoj će opštinski odbori SDS-a formirati krizne štabove srpskog naroda u svim opštinama. *“Zadaci, mjere i druge aktivnosti”* o kojima se govori u Uputstvu s varijantom A i B provodiće se iskjučivo po nalogu predsjednika SDS-a.“ (paragraf 70)
3. „.....Skupština Srpske Republike BiH proglasila je 9. januara 1992. Srpsku Republiku BiH, koja će 12. avgusta 1992. biti preimenovana u Republiku Srpsku (da je u tekstu: *RS*), Ona se sastojala od tzv. srpskih autonomnih regija i oblasti, među kojima je bila i *Autonoma Regija Krajina*.“ (paragraf 71.)
4. „.....Skupština Srpske Republike BiH osnovala je 27. marta 1992. Srpsko ministarstvo unutrašnjih poslova (da je u tekstu: *MUP*).¹³⁷ Ministarstvo narodne

odbrane Srpske Republike BiH 16. aprila 1992. donjelo je odluku o tome da Teritorijalna odbrana (da je u tekstu: TO) predstavlja oružanu snagu Srpske Republike BiH, te da komandovanje i rukovođenje TO-om vrše opštinski, oblasni i regionalni štabovi, kao i štab TO-a Srpske Republike BiH. Istom odlukom Ministarstvo narodne odbrane proglasilo je neposrednu ratnu opasnost i naredilo opštu javnu mobilizaciju TO-a na cjelokupnoj teritoriji Srpske Republike BiH. Pored toga, naređeno je i formiranje štabova TO-a u novoosnovanim opštinama bosanskih Srba.“ (paragraf 73)

5. „Na 16. sjednici Skupštine Srpske Republike BiH, održanoj 12. maja 1992., kada je oružani sukob već započeo, Radovan Karadžić je iznio šest strateških ciljeva srpskog naroda u Bosni i Hercegovini. Prvi i najsudbonosniji cilj bilo je “razdvajanje od druge dvije nacionalne zajednice – državno razdvajanje”....“ (paragraf 75).
6. „Tokom 16. sjednice Skupštine Srpske Republike BiH osnovana je Vojna Srpske Republike Bosne i Hercegovine (da je u tekstu: VRS), koja je stavljena pod vrhovnu komandu Predsjedništva Srpske Republike BiH. General-potpukovnik Ratko Mladić prihvatio je položaj komandanta Glavnog štaba VRS-a.....“ (paragraf 78.)
7. „....krajem 1991. i početkom 1992. sve tri nacionalne stranke počele su se naoružavati.“ (paragraf 87.)
8. „....JNA je sistematski lakim naoružanjem snabdjevala mjesne odbore SDS-a u opštinama Bosanske krajine gdje su svjitali bosanski Srbi, kao i srpske paravojne grupe. Pobjelu oružja civilima bosanskim Srbima obavljale su mjesne zajednice pod nadzorom SDS-a, uz podršku JNA i lokalne policije....“ (paragraf 88.)
9. „U jesen 1991., u SRBiH su osnovane još četiri srpske autonomne oblasti. To su bile Srpska Autonomna Oblast Hercegovina, Srpska Autonomna Oblast Romanija-Birač, Srpska Autonomna Oblast Semberija i Srpska Autonomna Oblast Sjeverna Bosna. Dana 21. novembra 1991., Skupština srpskog naroda u BiH (da je u tekstu: Skupština Srpske Republike BiH) je na svojoj 2. Sjednici verificovala osnivanje ARK-a i još četiri srpske autonomne oblasti. Tom ratifikacijom su ARK i druge četiri srpske autonomne oblasti postale sastavni dijelovi Srpske Republike BiH.....“ (paragraf 167.)

b) Tužilac protiv Momčila Krajišnika broj IT-00-39-T od 27.09.2006. godine, prihvataju se kao utvrđene u opsegu kako je navedeno u daljem tekstu:

1. *„Prema popisu stanovništva Bosne i Hercegovine 1991. godine, u nacionalnom sastavu opštine Zvornik bilo je 48.102 (59%) Muslimana, 30.863 (38 %) Srba, 122 Hrvata, 1.248 Jugoslovena i 960 osoba druge ili nepoznate nacionalnosti.“ (paragraf 359.)*
2. *„.....Dana 5. aprila 1992. mobilisan je srpski TO u skladu s naređenjem srpskog Kriznog štaba. Otprilike u to vrijeme u opštinu su počele da pristižu paravojne snage, među kojima su bili „Beli orlovi“, „Žute ose“ i „Crvene beretke“. Pozvao ih je Branko Grujić, predsjednik Kriznog štaba Zvornika, koji je kasnije, odlukom predsjedništva bosanskih Srba od 17. juna 1992., postao član Ratnog povjereništva u Zvorniku.“ (paragraf 360.)*
3. *Dana 5. i 6. aprila 1992., pripadnici srpske policije i paravojnih snaga – uglavnom arkanovci – postavili su barikade po cijeloj opštini, policija je podijeljena po nacionalnom principu u skladu s depešom Momčila Mandića, a srpski pripadnici SJB-a Zvornik preuzeli su se u Karakaj, gdje je bio srpski Krizni štab. U noći 7. aprila SDA je također podigla barikade na mostu koji povezuje Zvornik sa Srbijom.“ (paragraf 361.)*
4. *„....8. aprila 1992. ....pripadnici raznih srpskih snaga – policije, TO-a, JNA i arkanovaca – izveli su napad na Zvornik....U napadu su ubijeni mnogi civili, a srpske snage su zauzele Zvornik u roku jednog dana. Zbog tog preuzimanja vlasti, mnogi Muslimani su otišli u obližnje napušteno selo Kula Grad, gdje su pripadnici paravojnih snaga i policije također napali i zauzeli 26. aprila.“ (paragraf 362.)*
5. *„Već krajem aprila 1992. srpske vlasti su preuzele kontrolu nad muslimanskim selom Đulići u opštini Zvornik, a mještani su predali oružje pripadnicima srpskih snaga....“ (paragraf 365.)*
6. *„.....U noći 20. juna srpski TO .....napao je Kozluk. Dana 26. juna u Kozluk je stigao velik broj srpskih vojnika, pripadnika TO-a i paravojnih jedinica u tenkovima i drugim vojnim vozilima. ... Istog dana je u konvoj vozila, koji su organizovali Srbi koji su napali i zauzeli Kozluk, prevezeno otprilike 1.800 ljudi iz te opštine u Srbiju.“ (paragraf 366.)*
7. *„Većina od devetnaest muslimanskih spomenika u opštini Zvornik oštećena je ili potpuno razorena u granatiranju ili eksplozivom za vrijeme napada na muslimanska sela u aprilu i maju 1992. ... “ (paragraf 367.)*

8. „Dana 30. maja 1992. vojnici JNA zarobili su otprilike 150 Muslimana - muškaraca, žena i ojece - iz sela Kostjerevo u opštini Zvornik. Odveli su ih u Dom culture u Drirjači , gdje su ih čuvali pripadnici JNA. Dovedeni su i muslimanski zatočeniци iz drugih sela u opštini, ali su sve žene i ojece nedugo potom pušteni na slobodu.“ (paragraf 369).
9. „... srpske vlasti su 1992. civile pretežno muslimanske nacionalnosti držale zatočene u trinaest zatočeničkih centara u opštini Zvornik, i to u štabu CS-a u Orahovcu, u zatvoru nedaleko od “Novog izvora”, u zatvoru u Zvorniku, u SUP-u, u policijskoj stanici u Zvorniku, u školi u Kneževićima, u ciglani u Karakaju u ulazu upravne zgrade, u preduzeću “Hladnjača”, u omladinskom naselju, u sportskoj dvorani, u kući Paše Salihović i u osnovnoj školi u Lipju, kao i u motelu “Vidikovac”.“ (paragraf 373.)
10. „... Srbi su držali zatočene Muslimane i Hrvate u logoru Batković u opštini Bjeležina. Zatočeniци su bili iz niza različitih opština, između ostalih, iz Brčkog, Kjuča, Lopara, Rogatice, Sokoca, Ugjevika, Vlasenice i Zvornika. Mnogi su onamo bili prebačeni iz drugih zatočeničkih objekata, naročito iz logora Sušica u Vlasenici i logora Marjača u Barjcu Luci.“ (paragraf 304.)

c) Tužilac protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina broj IT-08-91-T od 27.03.2013. godine, prihvataju se kao utvrđene u opsegu kako je navedeno u daljem tekstu:

1. „...Godine 1997. postotak Muslimana pao je na 0,6%. Približno 29.245 Muslimana i oko 31 lice hrvatske nacionalnosti koji su 1991. godine živjeli u Zvorniku, 1997. godine su bili interno raseljena lica.“ (paragraf 1563.)
2. „... Dana 22. decembra 1991. godine, Opštinski odbor SDS-a u Zvorniku osnovao je Krizni štab u skladu s Varijantom B Uputstva o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima, koje je pozivalo na osnivanje “kriznog štaba srpskog naroda”... (paragraf 1566.)
3. „...Dana 9. aprila 1992. godine, Krizni štab je formirao privremenu vladu..“ (paragraf 1566.)
4. „... Dana 6. aprila 1992. godine, Krizni štab je objavio ratno stanje. Istom odlukom, Krizni štab je zadužio TO i rezervni sastav milicije da preuzmu odbrambene operacije.“ (paragraf 1568.)

5. „.....do 21. aprila 1992. godine grad Zvornik bio je pod kontrolom TO-a i srpske paravcjske .... “ (paragraf 1572.)
6. „Nakon preuzimanja vlasti u gradu Zvorniku, Krizni štab i privremena vlada donjeli su više odluka u vezi sa slobodom kretanja i nekretninama u opštini.“ (paragraf 1574.)
7. „Što se tiče slobode kretanja, 10. aprila 1992. godine, Krizni štab je donio odluku kcjom je svim civilima nametnut policijski sat od 21:00 do 05:00 sati i zadužio TO i miliciju za rjegovo provođenje..... „ (paragraf 1575.)
8. „Mjesto Divič smješteno je dva kilometra južno od grada Zvornika i približno 200 metara od Malog Zvornika, kcji se nalazi na suprotnoj obali rjeke, u Srbiji.“ (paragraf 1579.)
9. „Dana 26. ili 28. maja 1992. godine, pripadnici Žutih osa najerali su 400-500 Muslimana civila kcji su ostali u Diviču da se ukrcaju u autobuse preduzeća "Drinatrans" rekavši im da će ih odvesti na muslimansku teritoriju. Žute ose odvele su žene, cjecu i starce do Crnog Vrha, gdje su ih oslobodile i pustile da dalje idu pješice. Muškarci Muslimani, kcjih je bilo 186, prvo su dva dana bili zatočeni u zgradi preduzeća "Novi izvor" u Zvorniku. (...).“ (paragraf 1582.)
10. „Dana 29. aprila 1992. godine, jedinice JNA i paravcjske došle su u Drirjaču s jugoslovenskim zastavama istaknutim na vcjnim vozilima i oduzele su Muslimanima oružje. Nije bilo značajnijeg otpora.“ (paragraf 1586.)
11. „ Dana 1. juna 1992. godine, u Klisi je bilo oko 4.000 nenaoružanih muslimanskih "izbjeglica" iz 13 različitih sela. Toga dana, ... naoružani pripadnici srpske paravcjske I JNA opkolili su selo. Vcjnici su pucali u vazduh i prisilili 4.000 "izbjeglica" da krenu prema Đulićima, selu udajenom od Klise dva-tri kilometra, poznatom i pod imenom Bjeli Potok. Naoružani srpski vcjnici sproveli su "izbjeglice". Na jednom kontrolnom punktu između Klise i Đulića, muslimanske "izbjeglice" su pretresene u potrazi za oružjem. Oni kcji su imali automobile, traktore i pojoprivrednu opremu morali su sve to ostaviti.“ (paragraf 1588.)
12. „ U Đulićima su pripadnici vcjske i milicije, ... razdvcjili muškarce od žena, cjece i staraca. Žene, cjecu i starci su odvezeni u Memiče, kcji su se nalazili na teritoriji pod kontrolom Muslimana, dok je 750 muškaraca u dobi od 16 do 70 godina odvedeno u zgradu radionice Tehničke škole u Karakaju. Neki od vcjnika oduzimali su tim muškarcima novac i lične karte.“ (paragraf 1589.)

13. „Početkom juna 1992. godine, Srbi su se uselili u sela u opštini Zvornik iz kojih su uklonjeni Muslimani. Nekima je to naredila privremena vlada Srpske opštine Zvornik. ....“ (paragraf 1592.)
14. „Dom Kulture bio je društveni dom u mjestu Čelopek. U junu i julu 1992. godine služio je kao zatočenički objekt.“ (paragraf 1594.)
15. „Krajem maja 1992. godine, približno 175 muškaraca koji su zarobljeni nakon zauzimanja Diviča zatočeno je u Dom.“ (paragraf 1595.)
16. „Sud za prekršaje i upravna zgrada "Novog izvora" nalazili su se 20 metara od SUP-a, u istom kompleksu zgrada u gradu Zvorniku. Ti su objekti služili kao zatočenički centri barem od sredine maja ili početka juna 1992., pa sve do 1993. godine.... „ (paragraf 1603.)
17. „Sredinom jula 1992. godine, jedan broj zatočenika iz "Novog izvora" je uz pomoć srpskih opštinskih vlasti u Zvorniku premješten u logor Batković u opštini Bje. jina. U septembru 1992. godine, u "Novom izvoru" ostalo je još 56 zatočenika.“ (paragraf 1610.)
18. Tehnička škola se nalazila u Karakaju, na desnoj strani puta koji vodi od ovog mjesta do Bje. jine. .... U periodu od 1. do 5. juna 1992. godine, u radionici škole, koja se nalazila na tridesetak metara od školske zgrade, bilo je zatočeno 700 do 750 Muslimana iz Klise. Tu je stražarila jedinica TO-a koja se zvala "Karakajska četa".. „ (paragraf 1617.)
19. „Gerina klaonica se nalazila pored garaže transportnog preduzeća "Drinatrans". Klaonica se nije koristila kao zatočenički objekt, već je to bilo mjesto na kom su vršena pogubljenja i gdje su donošena tijela osoba koje su ubijene na drugim lokacijama.“ (paragraf 1623.)
20. „.... U aprilu 1992. godine, "srpski ekstremisti" su potpuno uništili džamiju u Gornjem Šepku. Njene ruševine su uklonjene teškom mehanizacijom i ostali su samo tragovi temelja....“ (paragraf 1627.)
21. „....U aprilu 1992. godine, "srpski ekstremisti" su potpuno uništili džamiju u Kozluku i to mjesto je pretvoreno u parking i smetlište....“ (paragraf 1627.)

22. „... U aprilu 1992. godine, "srpski ekstremisti" potpuno su spravili sa zemljom i džamiju Beksu,ja i to mjesto je korišteno kao parking i smet,jište....“ (paragraf 1627.)
23. „... U maju 1992.godine, "srpski ekstremisti" su potpuno uništili džam,ju s pet minareta u Kula Gradu.....“ (paragraf 1627.)
24. „..... Dana 5.maja 1992. godine, srpske snage su granatirale džam,ju u Svrakama, hicima porazb,iale njene prozore i prcjektilom srušile minaret.....“ (paragraf 1627.)
- 25.„... Džam,ja u Radžićima oštećena je u granatiranj,ju u junu 1992. godine, a srpske snage su je potpuno uništile u oktobru 1992. godine prilikom zauziman,ja sela. ... “ (paragraf 1627.)
- 26.„.....U oktobru 1992. godine, srpske snage su ..... uništile džam,ju u Novom Selu, kcja je bila spravljena u eksploziji, a zatim uništena miniranj,em.“ (paragraf 1627.)
27. „U maju 1992. godine, potpuno je uništena Velika džam,ja u Kula Gradu, a njeni ostaci su raznj,eti eksplozivom.....“ (paragraf 1628.)
28. „Džam,ja u Diviču je uništena i na tcj lokac,ji je izgrađena srpska pravoslavna crkva..... „ (paragraf 1629.)
45. Ostale činjenice predložene u Prijedlogu Tužilaštva odbijaju se iz razloga koji slijede u obrazloženju rješenja.
46. Članom 4. Zakona o ustupanju predmeta propisano je da: „*Nakon saslušar,ja stranaka, Sud može, na vlastitu inic,jativu ili na pr,jedlog jedne od stranaka, odlučiti da prihvati kao dokazane čin,jenice kcje su utvrđene pravosnažnom odlukom u drugom postupku pred MKSJ-om, ili da prihvati pismeni dokazni mater,jal iz postupaka pred MKSJ-om ako se odnosi na pitar,ja od značaja u tekućem postupku.*“
47. Nadalje, Pravilo 94. (B) Pravilnika o postupku i dokazima navodi da: *“Na zahijev jedne od strana ili proprio motu pretresno v,jeće može, nakon što je saslušalo strane, odlučiti da formalno primi na znar,je čin,jenice o kcjima je presuđeno ili pismeni dokazni mater,jal iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom kcji se odnose na pitar,ja od važnosti za tekuće suđen,je.”*
48. Imajući u vidu da je branilac optuženog Tomanića imao mogućnost da se izjasni na Prijedlog Tužilaštva za prihvatanje utvrđenih činjenica, Vijeće nalazi da je ispunjena prva

formalna pretpostavka (saslušanje stranaka) citiranog propisa za odlučivanje o pitanju prihvatanja utvrđenih činjenica dokazanim.

49. Važno je napomenuti da je Zakon o ustupanju predmeta *lex specialis* i da je kao takav primjenjiv u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini.

50. Osnovna svrha člana 4. Zakona o ustupanju predmeta jeste efikasnost i ekonomičnost sudskog postupka, promovisanje prava optuženih na suđenje u razumnom roku, te uvažavanje svjedoka na način da se smanji broj sudova na kojima bi morali da se pojave zbog ponovnog svjedočenja i izbjegne njihova dodatna traumatizacija. Međutim, prilikom odlučivanja Sud je imao na umu da svrha ekonomičnosti postupka i uvažavanje svjedoka mogu ugroziti prava optuženih na pravično suđenje i pretpostavku nevinosti i da se navedeni ciljevi mogu promovisati samo na način koji garantuje poštivanje tih prava, a da su navedeni kriteriji osmišljeni upravo za tu svrhu, jer u suprotnom, to bi *de facto* značilo da je dokazni postupak okončan na štetu optuženih i prije nego se u predmetu neposredno izvedu svi dokazi. Stoga je, u korištenju svoga diskrecionog prava iz člana 4. Zakona o ustupanju i donošenju odluke o konkretnom pitanju, Vijeće imalo u vidu i sa posebnom pažnjom cijenilo pravo optuženog u svijetlu člana 6. Evropske Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, te i odredbe članova 3., 13., i člana 15. ZKP.

51. Vijeće posebno naglašava da utvrđene činjenice koje su prihvaćene kao dokazane imaju karakter *presumption iuris et de iure* i da mogu biti predmet pobijanja u toku krivičnog postupka ako stranke za to imaju valjane i opravdane razloge. Osim toga, u smislu odredbe člana 15. ZKP Sud nije u obavezi da svoju presudu zasnje na bilo kojoj činjenici koja je prihvaćena kao dokazana budući da će sve one nakon okončanja krivičnog postupka biti predmetom pojedinačne ocjene i ocjene u kontekstu svih provedenih dokaza na glavnom pretresu koja će imati za rezultat odgovarajuću presudu i ocjenu svih provedenih dokaza.

52. Međutim, kako Zakon o ustupanju predmeta ne propisuje kriterije temeljem kojih bi se određena činjenica smatrala "presuđenom", Vijeće je ispitujući te činjenice, uzelo u obzir kriterije koje je MKSJ utvrdilo rješenjem od 28.02.2003. godine u predmetu Tužilac protiv Momčila Krajišnika, a koji kriteriji uzimaju u obzir prava optuženog zagwarantovana Evropskom Konvencijom o ljudskim pravima i slobodama (EKLJP) kao i ZKP-om BiH.

53. Prema odluci donesenoj u predmetu protiv Momčila Krajišnika, pretresno vijeće na prijedlog jedne od stranaka ili na vlastitu inicijativu, nakon saslušanja stranaka, može odlučiti da formalno primi na znanje presuđene činjenice, ako je činjenica: jasna, konkretna i može se identifikovati, ograničena na zaključke o činjenicama i ne uključuje

pravne kategorizacije, pobijana je na suđenju i spada u dio presude koji nije bio predmet žalbe ili je o njemu konačno presuđeno u žalbenom postupku ili je pobijana na suđenju, a sada spada u dio presude koji je predmet žalbe, ali spada u pitanja koja u žalbenom postupku nisu sporna. Nadalje, iste ne smiju potvrđivati krivičnu odgovornost optuženog, te se ne može zasnivati na sporazumu o priznanju krivnje u ranijim predmetima i uticati na pravo optuženog na pravično suđenje. Ovi kriteriji nadopunjuju pravilo 94. stav b (formalno primanje na znanje) Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ. Pored navedenog, isti kriteriji su već prihvaćeni i od strane Apelacionog vijeća Suda (uvid u presudu u predmetu Samardžić Neđo broj X-KRŽ-05/49 od 13.12.2006. godine).

54. Nakon razmatranja navedenih kriterija, Vijeće nalazi da činjenice nabrojane u dispozitivu rješenja u potpunosti ispunjavaju uslove iz navedenih kriterija, te ih u navedenom obimu prihvata kao dokazane.

55. Stoga, primjenjujući gore navedene kriterije, Vijeće je odbilo činjenice (ili jedan dio činjenica) koje je predložilo Tužilaštvo, a koje izvorno potiču iz presude pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Radoslava Brđanina* broj IT-99-36-T od 01.09.2004. godine, pod rednim brojem 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 20, 23, 24, 25 i 26, zatim činjenice koje izvorno potiču iz presude pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Momčila Krajišnik* broj IT-00-39-T od 27.09.2006. godine, pod rednim brojem 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 30, 40, 41, 45, 47, 48 i 49, zatim činjenice koje izvorno potiču iz presude pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Miće Stanišića i Stcjana Župjanina* broj IT-08-91-T od 27.03.2013. godine, pod rednim brojem 1, 3, 4, 5, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 30, 31, 32, 34, 35, 38, 39, 41, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 69, 71, 75, 76 i 77, iz razloga što iste ili nisu relevantne za ovaj postupak ili se ponavljaju, te kao takve ne doprinose razjašnjenju stvari i efikasnosti ovog postupka.

56. Isto tako, Vijeće je odbilo činjenice koje je predložilo Tužilaštvo, koje izvorno potiču iz presude pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Momčila Krajišnik* broj IT-00-39-T od 27.09.2006. godine, pod rednim brojem 15, 25, 27, 28, 31, 32, 33, 34, 35 i 51, iz razloga što iste, u sebi, sadrže karakterizacije pravne prirode, odnosno predstavljaju pravne zaključke pretresnog vijeća MKSJ-a u konkretnom predmetu, a činjenicu pod rednim brojem 26, istog predmeta, kao i činjenicu pod rednim brojem 1, koja izvorno potiče iz presude Žalbenog vijeća Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove u predmetu *Tužilac protiv Vcislava Šešeja* broj MICT-16-99-A od 11.04.2018. godine, Vijeće je odbilo iz razloga što iste nisu navedene jasno i precizno ili je temeljem istih bilo nemoguće identifikovati period i područje na koji se odnose, te kao takve ne doprinose razjašnjenju stvari i efikasnosti ovog postupka.

57. Imajući u vidu navedeno, Vijeće je, nakon razmatranja kriterija, osnovom navedenih zakonskih odredbi, donijelo odluku o prihvatanju, kao dokazanih, činjenica naznačenih u dispozitivu ovog rješenja.

PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA

58. Vijeće je prvenstveno razmotrilo pitanje primjenjivog materijalnog prava na konkretan slučaj. Naime, iz optužnice Tužilaštva proizilazi da su inkriminisana djela počinjena od od aprila 1992. godine do kraja 1992. godine, u kojem periodu je na snazi bio Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ), koji sadrži poglavlje pod nazivom „Zločini protiv čovječnosti i međunarodno pravo“, ali ne sadrži odredbe koje bi se odnosile direktno na zločine protiv čovječnosti.

59. Pravna kvalifikacija krivičnih djela u optužnici, a prema tome i u presudi, data je u skladu sa KZ BiH iz 2003. godine, dakle, krivičnim zakonom koji je stupio na snagu nakon inkriminisanog perioda, koji u članu 4. propisuje vremensko važenje krivičnog zakona na način da se na učinitelja krivičnog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela, osim ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, kada se na učinitelja primjenjuje blaži zakon.

60. Član 3. KZ BiH propisuje načelo legaliteta, odnosno da nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*). Međutim, članovi 3. i 4. istog Zakona ne sprečavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu s opštim načelima međunarodnog prava (član 4a. KZ BiH).

61. U članu 7. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija) na sličan način propisuje se princip legaliteta i glasi:

Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

Ovaj član ne uječe na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja je kriva za činjene ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo krivično djelo prema opštim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda."

62. Pomenuta odredba primjenjiva je u Bosni i Hercegovini jer čini sastavni dio njenog Ustava, pa tako prema izričitoj odredbi člana II (2) Ustava BiH, prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima direktno se primjenjuju u BiH i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

63. Zločini protiv čovječnosti u inkriminisanom periodu nesumnjivo su predstavljali krivično djelo prema „opštim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda“, odnosno „opštim načelima međunarodnog prava“. Prema tome, iako u krivičnom zakonu koji je važio u vrijeme počinjenja krivičnih djela koja su predmet optužnice, Zločini protiv čovječnosti nisu bili izričito propisani kao krivično djelo, postoji obaveza njihovog procesuiranja.

64. Vijeće je, u tom smislu, imalo u vidu presudu Ustavnog suda BiH broj AP-1785-06 (A. Maktouf), kojom je jasno utvrđeno da su ratni zločini „zločini po međunarodnom pravu“ te osuda za takva djela, prema zakonu koji je naknadno propisao i utvrdio određena djela kao krivična i propisao posebnu krivičnu sankciju, ne bi bila suprotna članu 7. stav 1. Konvencije, a analogno tome i Ustavu BiH.

65. Teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava koja spadaju u nadležnost Suda BiH mogu se podijeliti u dvije kategorije. Neki zločini, konkretno zločini protiv čovječnosti, su u domaći zakon uvedeni 2003. godine. Sud BiH i entitetski sudovi stoga nemaju nikakve druge mogućnosti nego da primjenjuju Krivični zakon iz 2003. godine u takvim predmetima.⁸

66. U pogledu kazne, KZ SFRJ nije predviđao postojanje dugotrajnog niti doživotnog zatvora nego je za najteža krivična djela propisivao smrtnu kaznu, a za lakše oblike maksimalne zatvorske kazne do 15 godina zatvora. Ukidanjem smrtno kazne, cjelokupan sistem kažnjavanja predviđen KZ SFRJ postao je neprimjenjiv, jer kako ranije pomenuta

---

⁸ S tim u vezi, Sud naglašava da se u predmetu ESLJP- *Šimšić protiv Bosne i Hercegovine* (dec.), br. 51552/10, 10. april 2012, aplikant žalio na osuđujuću presudu iz 2007. godine za zločine protiv čovječnosti, a u odnosu na djela koja su se dogodila 1992. godine. Sud je ispitao taj predmet, između ostalog, i prema Članu 7. Konvencije proglasio ga očigledno neutemeljenim. Sud je smatrao irelevantnom činjenicu da zločini protiv čovječnosti nisu predstavljali krivično djelo prema domaćem zakonu tokom rata 1992-95. obzirom da su ta djela u to vrijeme predstavljala krivično djelo prema međunarodnom pravu. Suprotno tome, ratni zločini koje su počinili aplikanti u ovom predmetu su predstavljali su krivična djela prema domaćem zakonu u vrijeme kada su počinjeni. Ovaj predmet, stoga, pokreće potpuno različita pitanja od onih u predmetu *Šimšić*. (Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine (Aplikacije br. 2312/08 i 34179/08), strana 23. Par. 55.

odluka Ustavnog suda BiH naglašava „ne može se odvojiti jedna sankcija od cjelokupnosti cijele kazne koja se želio postići kaznenom politikom u vrijeme važenja tog zakona”.

67. U skladu s naprijed navedenim, Vijeće zaključuje da je u konkretnom slučaju potrebno i opravdano primijeniti Krivični zakon BiH.

OCJENA DOKAZA

68. Tokom trajanja glavnog pretresa, kao i pri ocjeni dokaza Sud se rukovodio principom zakonitosti⁹ i potrebom da niko nevin ne bude osuđen, te da se učinitelju krivičnog djela izrekne krivičnopravna sankcija pod uvjetima propisanim zakonom.

69. Članom 3. ZKP BiH utvrđena je pretpostavka nevinosti kojom je određeno da se optuženi smatra nevinim dok se pravosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivica. Zbog toga je na optužbi teret dokazivanja krivice optuženog. Optužba to mora dokazati van svake razumne sumnje. Bilo kakva nejasnoća ili sumnja riješena je u korist optuženog u skladu sa principom *in dubio pro reo*.

70. U skladu sa načelom slobodne ocjene dokaza Sud je razmotrio sve dokaze, kako optužbe tako i odbrane, vodeći računa o ocjeni protivrječnih dokaza, dajući argumentaciju u pogledu dokazanih činjenica. Istovremeno, Sud je vodio računa da navede jasne i razumljive razloge na kojima zasniva svoju odluku, a da pri tome nije u obavezi da daje detaljne odgovore na svako pitanje, ali ako je činjenica ili dokaz od suštinske važnosti za ishod predmeta, Sud se u tom slučaju mora pozabaviti sa njim u svojoj presudi.¹⁰

STANDARDI DOKAZIVANJA

71. Prilikom razmatranja i ocjene dokaza koji su provedeni na glavnom pretresu, Vijeće se rukovalo nekim osnovnim načelima propisanim u ZKP BiH kao i u Konvenciji, a koji će u nastavku biti navedeni.

72. Član 3. stav 1. ZKP BiH određuje da se svako smatra nevinim dok se ne utvrdi njegova krivica za krivično djelo koje mu se stavlja na teret.

⁹ Član 2. (1) ZKP BiH propisuje: „Pravila utvrđena ovim zakonom trebaju osigurati da niko nevin ne bude osuđen, a da se učinitelju krivičnog djela izrekne krivičnopravna sankcija pod uvjetima propisanim u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine i u drugim zakonima Bosne i Hercegovine u kojima su propisana krivična djela i u zakonom propisanom postupku”;

¹⁰ Presuda Evropskog suda u Strazburu u predmetu Van der Hurk protiv Nizozemske, 19. april 1994.godine, par.61.

73. Svrha sudskog postupka je da se osigura da niko nevin ne bude osuđen, a da se učinitelju krivičnog djela izrekne krivično pravna sankcija pod uslovima propisanim Krivičnim zakonom BiH i u zakonom propisanom postupku (član 2. stav 1. ZKP BiH).

74. Odredbom člana 3. stav (1) ZKP BiH određena je pretpostavka nevinosti, koja predviđa da se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.

75. Procesna pretpostavka nevinosti je tzv. privremena pretpostavka (*praesumptio iuris tantum*) koja vrijedi dok se suprotno ne dokaže. Zbog usvajanja ove pretpostavke, optuženi je oslobođen tereta dokazivanja svoje nevinosti. Teret dokazivanja suprotnog od onog što predviđa pretpostavka nevinosti je na tužiocu. Pretpostavka nevinosti ne odnosi se samo na krivnju optuženog, već i na sve druge bitne elemente koji stoje u međusobnoj vezi u pojmu krivičnog djela (radnja izvršenja, protivpravnost ili kažnjivost).

76. Smatra se, a to potvrđuju i judikati Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP), da presumcija nevinosti ima, između ostalog, sljedeće posljedice:

(i) optuženi nije dužan dokazivati svoju nevinost i teret dokazivanja leži na suprotnoj strani, dakle tužiocu; i

(ii) sud mora donijeti oslobađajuću presudu ne samo kad je uvjeren u nevinost optuženog, nego i u situaciji kad o tome postoji razumna sumnja.

77. Jedna od neposrednih posljedica presumpcije nevinosti je izričita zakonska odredba sadržana u članu 3. stav (2) ZKP BiH prema kojoj

„sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.“

78. Riječ je o načelu *in dubio pro reo*, ili načelu koje je izraz pogodovanja optuženog. Neku činjenicu sud može na temelju ocjene dokaza smatrati utvrđenom kada se uvjerio u njezino postojanje koje mora proizilaziti iz dokaza izvedenih na glavnom pretresu i kad u tom pogledu postupajuće vijeće nema više nikakvih dvojbi. Pri tome sve činjenice koje su *in peius* (na štetu) optuženog moraju se sa utvrditi sa apsolutnom sigurnošću. Drugim riječima, moraju se dokazati. Ukoliko se to ne postigne uzima se kao da one i ne postoje. Sve činjenice koje su *in favorem* (u korist) optužene osobe uzimaju se kao da postoje i onda i kad su utvrđene samo sa vjerovatnošću (znači, ne sa sigurnošću). Ako se i nakon savjesne ocjene dokaza „pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima“ sumnje ne daju otkloniti, prema normi iz navedenog člana u sumnji sud rješava na način povoljniji za optuženog.

79. Rezultat primjene pravila *in dubio pro reo* uvijek mora biti izricanje presude „u korist optuženog“, što u slučaju sumnje oko pravno relevantnih činjenica predviđenih materijalnim krivičnim pravom uključuje ne samo blažu kaznu kada je krivica utvrđena, nego i oslobađajuću presudu u slučajevima u kojima glavni pretres nije mogao razjasniti sumnju oko pitanja je li optuženi počinio krivično djelo iz optužbe.

80. U ovom smislu je i odredba člana 284. tačka c) ZKP BiH „ako nije dokazano da je optuženi učinio krivično djelo za koje se optužuje“ što znači, ne samo u slučajevima u kojima uopšte nisu izvedeni dokazi za optužbu, nego i u takvim u kojima bi ih bilo, ali bi oni bili nedovoljni da sud iz njih, na osnovu ocjene na glavnom pretresu, izvuče zaključke o nedvojbenom postojanju činjenica iznesenih u optužbi.

81. Član 14. ZKP BiH nalaže da je Sud dužan razmatrati i ocjenjivati dokaze koji idu u korist optuženog sa jednakom pažnjom kao i dokaze koji mu idu na teret.

82. Član 6. stav 1. Konvencije nameće obavezu svim sudovima da „*ukažu dovoljno jasno na osnovu na kojima oni zasnivaju svjču odluku*“.¹¹ Iako priznaje primat domaćih sudskih organa u davanju ocjene šta je relevantno i prihvatljivo, član 6. stav 1. Evropske konvencije nameće domaćim sudovima obavezu da na odgovarajući način izvrše ispitivanje podnesaka, argumenata i dokaza koje su podnijele strane.¹² U vezi s navedenim, sudovi moraju razmotriti i raščistiti sve značajne nepodudarnosti u iskazima strana u postupku, ukazati da li je neki od osporenih dokaza neprihvatljiv, te ako jeste, navesti po kom osnovu.¹³

83. Prilikom ocjene iskaza saslušanih svjedoka, Vijeće je nastojalo sagledati njihovo svjedočenje u cjelini, misleći pri tome kako na sadržinu samog iskaza, tako i na njihovo držanje i ponašanje tokom davanja iskaza. Kredibilitet svjedoka zavisi ne samo od toga u kojoj mjeri poznaju događaj o kojem svjedoče, nego i od iskrenosti svjedoka, njegove pouzdanosti, kao i svijesti da se polaganjem zakletve pred sudom obavezao da govori istinu.

84. Za iskaz svjedoka nije samo i isključivo bitno da je on dat iskreno, bitno je i da je iskaz pouzdan. Vijeće je imalo u vidu da pouzdanost iskaza jednog svjedoka zavisi od njegovog poznavanja činjenica, ali na pouzdanost iskaza u velikoj mjeri može uticati protek vremena, nestalnost ljudske percepcije kao i traumatičnost samog događaja o kome svjedoči. Vijeće je uporedilo činjenice o kojima je svaki svjedok svjedočio sa činjenicama koje su utvrđene od strane drugih svjedoka, te materijalnim dokazima kako bi se utvrdilo da li su potkrijepljeni ili osporeni drugim dokazima u ovom predmetu.

---

¹¹ Evropski sud za ljudska prava, *Georgiadis protiv Grčke*, 1997, par. 606.

¹² *Van de Hurk protiv Nizozemske*, 19.04.1994. godine, par. 59.

¹³ *Khamidov protiv Rusije*, 02.06.2008. godine, par. 173.

85. Također, Vijeće je ispitalo uložene materijalne dokaze kako bi odlučilo o njihovoj pouzdanosti i dokaznoj vrijednosti.

86. Zapisnike o saslušanju svjedoka uložene u spis u smislu odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH sud je cijenio u vezi sa svim ostalim provedenim dokazima.

87. Temeljem odredbe člana 15. ZKP BiH sud ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze.¹⁴ Vijeće je pažljivo cijenio sve izvedene dokaze, te će ocjenu istih, a naročito dokaza na kojima je temeljio svoju odluku sud dati u dijelu presude u kojem je obrazložena činjenična i pravna analiza optužbi koje su optuženom stavljene na teret.

NALAZI SUDA

Opšta obilježja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZBiH

88. Prema kvalifikaciji djela iz optužnice, relevantni dio odredbe člana 172. KZ BiH (Zločini protiv čovječnosti) glasi:

“Ko, kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog protiv bilo kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini kcje od ovih djela:

a) lišenje druge osobe života (ubistvo);

.....

e) zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava;

.....

h) progon bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu, u vezi sa bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojim krivičnim djelom propisanim zakonom ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine;

---

¹⁴ Član 15. ZKP BiH navodi da “... postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima”.

k) druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja

OPŠTI ELEMENTI

89. Da bi se radnje optuženog Cvijana Tomanića, koje su mu optužnicom Tužilaštva stavljene na teret, odnosno za koje je presudom osuđen, kvalifikovale krivičnim djelom Zločini protiv čovječnosti, Vijeće je moralo utvrditi:

- a) da su iste bile dijelom širokog ili sistematičnog napada
- b) da je napad usmjeren protiv civilnog stanovništva,
- c) da je optuženi znao za napad ili da su njegove radnje dio tog napada (nexus)

90. U tom smislu, Vijeće je, nakon ocjene dokaza pojedinačno i u međusobnoj vezi, utvrdilo da je Tužilaštvo dokazalo ove okolnosti, odnosno da je dokazan opšti element krivičnog djela iz odredbe člana 172. KZ BiH.

Širok (rasprostranjen) i sistematičan napad

91. Kako bi utvrdilo karakter napada na civilno stanovništvo, Vijeće je imalo u vidu i stavove izražene u presudama Međunarodnog Krivičnog Suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) kojima su definisani faktori pri ocjenjivanju rasprostranjenosti ili sistematičnosti napada, pa tako u procjenjivanju što napad čini rasprostranjenim ili sistematičnim sudsko Vijeće mora prvo identifikovati stanovništvo koje je objekt napada a zatim, u svjetlu metoda, sredstava resursa i rezultata napada na to stanovništvo ustanoviti da li je napad doista bio rasprostranjen ili sistematski. Posljedice napada po ciljano stanovništvo, broj žrtava, priroda djela, eventualno sudjelovanje zvaničnika ili predstavnika vlasti ili bilo koji prepoznatljivi obrazac zločina mogu se uzeti u obzir kako bi se utvrdilo da li taj napad na civilno stanovništvo ispunjava jedan od uslova, odnosno da li je rasprostranjen ili sistematski ili pak ispunjava oba uslova.¹⁵

92. U praksi MKSJ napad je opisan kao preduzimanje postupaka koji uključuju vršenje nasilnih radnji, odnosno djela nasilja. Ovaj uslov je također reflektiran u članu 172. stav 2. tačka a) KZ BiH koji inkorporira u definiciju pojma "napad" između ostalog ponašanje koje uključuje višestruko činjenje djela (iz člana 172. stav 1.) protiv bilo kojeg stanovništva.

93. Pojmovi napada i oružanog sukoba nisu identični. Prema međunarodnom običajnom pravu, napad može prethoditi oružanom sukobu, može trajati duže od tog sukoba, ali ne mora nužno biti njegov dio. Nadalje, termin „napad“ u kontekstu zločina

---

¹⁵ Presuda Žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Kunarac i dr.* (par. 95)

protiv čovječnosti ima nešto drugačije značenje od onog koje nosi u ratnom pravu. U kontekstu zločina protiv čovječnosti „napad“ nije ograničen na vođenje neprijateljstava. On može obuhvatiti situacije zlostavljanja osoba koje ne sudjeluju aktivno u neprijateljstvima, međutim oba termina zasnivaju se na sličnoj pretpostavci, a to je da se rat treba voditi između oružanih snaga i oružanih grupa, a da civilno stanovništvo ne može biti legitiman cilj.

94. Djela optuženog ne moraju biti izvršena u samom napadu, pod uslovom da su u dovoljnoj mjeri povezana s tim napadom. Na primjer, Pretresno vijeće MKSJ u predmetu *Kunarac* konstatovalo je da zločin počinjen nekoliko mjeseci poslije napada ili nekoliko kilometara dalje od mjesta napada ipak može predstavljati dio napada, pod uslovom da je s njim u dovoljnoj mjeri povezan na drugi način.¹⁶

95. Kako je već navedeno, napad nije definisan samo objektom (civilno stanovništvo) nego i jačinom-rasprostranjenošću napada ili njegovom sistematičnošću.

96. Pridjev „rasprostranjen“ podrazumijeva napad koji je po svojoj prirodi opsežan i za posljedicu ima veliki broj žrtava. Također, zločin može biti rasprostranjen ili počinjen u širokim razmjerama zbog kumulativnog efekta niza nečovječnih djela ili zbog jedinstvenog efekta jednog jedinog dijela izuzetno velikih razmjera. Pridjev „sistematski“ ukazuje na organizovanu prirodu djela nasilja i na malu vjerovatnost da je do tih djela došlo nasumice.¹⁷

97. Na osnovu provedenih dokaza, naročito iskaza svjedoka koji su živjeli na području opštine Zvornik, materijalne dokumentacije kao i činjenica koje su prihvaćene kao utvrđene, Vijeće je utvrdilo da je u periodu od aprila 1992 godine pa najmanje do kraja 1992. godine, dakle u periodu obuhvaćenim optužnicom, na području opštine Zvornik i okolnih sela i zaselaka, postojao široki i sistematičan napad, usmjeren protiv civilnog stanovništva, te da je ispunjen prvi opšti uslov koji zahtijeva inkriminacija krivičnog djela Zločina protiv čovječnosti.

98. Iz materijalnih dokaza uloženi od strane Tužilaštva BiH, proizilazi da je još 27.12.1991. godine, Skupština Srpske opštine Zvornik proglasila odluku o osnovanju srpske opštine Zvornik, te je dana 10.04.1992. godine, od strane Kriznog štaba opštine Zvornik¹⁸ donesena odluka o formiranju privremene vlade Srpske opštine Zvornik, pa je na osnovu te odluke donesena i Odluka o formiranju privremene vlade Srpske Opštine

---

¹⁶ Vidjeti predmet *Kunarac i dr.*, IT-96-23-T i IT-96-23/1-T, Presuda, 22. februar 2001. godine. Vidjeti također predmet *Brđanin*, IT-99-36-T, Presuda, 1. septembar 2004. godine, paragraf 132.

¹⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par 648, drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i dr.* (par 94), prvostepena presuda Blaškić(par.206)

¹⁸ T-18 Odluka o formiranju privremene vlade Srpske Opštine Zvornik, SAO Semberija i Majejica, broj: 01-1/92 od 10.04.1992. godine, objavljeno u biltenu Srpske opštine Zvornik,

Zvornik, SAO Semberija i Majevisa¹⁹ kojom je formirana jedinstvena vojno-teritorijalna komanda u Srpskoj opštini Zvornik. Navedeni akti ujedno predstavljaju i ispunjenje instrukcija iz Uputstva o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima, i to varijanta B – koja se odnosi na opštine gdje srpski narod nije u većini.²⁰

99. Nadalje, iz materijalnih dokaza proizilazi i da je od strane Kriznog štaba srpske opštine Zvornik dana 08.04.1992. godine,²¹ donesena odluka o uvođenju policijskog sata na području Srpske opštine Zvornik, kao i naredba o opštoj mobilizaciji za sve punoljetne građane koji imaju prebivalište ili boravište na teritoriju Srpske opštine Zvornik.²² Također, izvršeno je prepočinjavanje svih štabova i jedinica TO u komande i jedinice Vojske Republike Srpske, uz napomenu da se odmah poduzmu mjere na mobilizaciji i da se što prije dovedu u punu borbenu gotovost²³.

100. O dešavanjima u tom periodu svjedočili su i brojni svjedoci. Saslušani svjedoci Hariz Bećirović, Paša Muminović, svjedok S-1, Zijad Čerkić, G-5, Memsudin Karić, Ramis Smajlović, Emina Selimović – Hajdukić i Izet Dardagan su detaljno govorili o stanju u selima na teritoriji opštine Zvornik koja su u to vrijeme bila naseljena većinom nesrpskim stanovništvom, tokom 1992. godine, te o odvođenju i ubistvu muškaraca iz tih sela koji su pokopani na mjestu zvanom Ramin grob.

101. Svjedočeći o navedenom, svjedok Hariz Bećirović koji je u aprilu i maju 1992. godine živio u mjestu Glumina, opština Zvornik, u svom iskazu na glavnom pretresu²⁴ ističe kako su u tom periodu u Zvorniku počeli da prave barikade, između mjesta Hoča i Čelovnik, te srpskog mjesta Tomanići gdje su zajedno držali straže. Do sredine aprila 1992. godine zajednički drže straže, kada se desio napad iz vartenog oružja – zolja, ispaljene iz pokretnog vozila. Nakon tog događaja, Zdravo Tomanić, predsjednik mjesne zajednice, koji se, po kazivanju svjedoka, zbog toga "sve pitao", je odlučio da ne drže zajedničke straže i oni su se razdvojili. Vezano za sudbinu mještana Čelovnika, svjedok navodi da je

---

¹⁹ T-17 Odluka o formiranju i imenovanju komandanta jedinstvene vojnoteritorijalne komande srpske opštine Zvornik, SAO Semberija i Majevisa, broj: 03-023-72/92 od 16.06.1992.godine, *ovjerena kopija*

²⁰ T-22 Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u BiH u vanrednim okolnostima SDS BiH Glavni odbor Sarajevo od 19.12.1991. godine

²¹ T-28 Odluka o uvođenju policijskog časa na području srpske opštine Zvornik, SAO Semberija i Majevisa, broj: 01-5/92 od 08.04.1992.g, haški broj 02132342; objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik, broj 1, 1992.godina

²² T-29 Naredba o opštoj mobilizaciji, Krizni štab, SAO Semberija i Majevisa, broj: 02-1/92 od 08.04.1992.g, ERN broj: 02132343, objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik, broj 1 – 10 1992.godina

²³ T-36 Naredba o preimenovanju štabova TO i jedinica TO u komandu i jedinice Vojske Srpske Republike BiH 06.06.1992.godine

²⁴ Nastavak glavnog pretresa održan dana 27.02.2019. godine

čuo kako su Hajrudina Čerkića i „jednog invalida“ odveli u pravcu Tomanića, od kada im se gubi svaki trag.

102. Svjedok Ramis Smajlović, koji je bio zaposlen u Drinatransu, Karakaj, opština Zvornik, svjedoči o tome da je na posao odlazio do mjeseca marta 1992. godine. S obzirom da je bio izabran 1990. godine za opštinskog poslanika u Zvorniku, prisustvovao je na zadnjem sastanku koji je bio održan oko 15.03.1992. godine, kada su bili pozvani od strane predsjednika skupštine da se dogovore. Na ulazu u Karakaj, kako svjedok navodi, ispred firme Zvornik putevi, na magistrali je bila barikada koju su čuvala lica srpske nacionalnosti obučeni u različite uniforme. Jedan od prisutnih sa barikade, svjedok se ne sjeća njegovog imena, rekao mu je da ide preko Malog Zvornika jer je sljedeća barikada bila kod Vežionice, niže od Karakaja.

103. I svjedokinja Emina Selimović Hajdukić, supruga oštećenog Mehdina Halilovića je navela kako je njen suprug negdje do početka aprila 1992 godine bio zaposlen u preduzeću "Tuzlaputevi" Karakaj, kad je čuo za barikade i rovove, te je napustio posao, dok svjedok S-1 navodi kako je njen suprug bio zaposlen i išao je na posao do aprila 1992. godine kada je autobus zaustavljen u Karakaju i vraćen kući.

104. O barikadama postavljenim po cijeloj opštini Zvornik govore i prihvaćene utvrđene činjenice:

Dana 5. i 6. aprila 1992., pripadnici srpske policije i paravojnih snaga – uglavnom arkanovci – postavili su barikade po cijeloj opštini, policija je podijeljena po nacionalnom principu u skladu s depešom Momčila Mandića, a srpski pripadnici SJB-a Zvornik prerrjestili su se u Karakaj, gdje je bio srpski Krizni štab. U noći 7. aprila SDA je takođe podigla barikade na mostu koji povezuje Zvornik sa Srbijom.“ (paragraf 361.)²⁵

105. Tokom postupka, odbrana optuženog nije osporavala postojanje širokog ili sistematskog napada, te su određena dešavanja o kojima su svjedočili svjedoci Tužilaštva potvrdili i saslušani svjedoci odbrane.

106. Tako svjedok Dragiša Tomanić navodi da su ratna dešavanja u BiH počela u aprilu 1992. godine, te da su stanovnici sela Tomanić, gdje je svjedok živio, bili u strahu, kao i ostale komšije. Svjedok navodi da su se držale zajedničke straže na ulazu u selo, kako bi se međusobno utješili i zaštitili, međutim nakon što je ispaljena granta na njihovu zajedničku stražu, razdvojili su se.

107. I svjedoci odbrane, Srećo Kandić, Slobodan Stevanović i Dragan Tomanić stanovnici Tomanića i Donje Glumine su potvrdili iskaz svjedoka Tužilaštva vezano za početke ratnih dešavanja, navodeći saglasno da je oružani sukob u BiH počeo početkom aprila 1992. godine i da su u tom periodu zajedno držali straže do trenutka kada je

---

²⁵ Tužilac protiv Momčila Krajišnika broj IT-00-39-T od 27.09.2006. godine,

ispaljena granata na te njihove zajedničke straže. Nakon toga su se razdvojili oni i komšije bošnjaci.

108. Tako svjedok Srećo Kandić navodi da je čuo kako su u selu Čelovnik dana 21.05.1992. godine, paravojne jedinice "uradile čišćenje" tj. odvajanje žena od muškaraca i oko 30 muškaraca odveli u Karakaj i ubili, nakon čega su ih dovezli na Ramin grob, lokalno groblje.

109. Svjedok Branko Grujić je 1992. godine živio u Zvorniku. U proljeće te godine je bio zaposlen u opštini na mjestu predsjednika Izvršnog odbora. U tom periodu, navodi, desio se napad na vojsku, u Sapni, što je izazvalo nesigurnost, osnovane su seoske straže. U Zvorniku je, kako kaže, bilo najteže, jer su tamo dva mosta koja dijele Srbiju i Bosnu, svi otpadnici su našli priliku da dođu preko mosta u BiH, sa puškama, dolazio je ko god hoće, da pljačkaju i tuku. Svjedok je čuo da je u selu Donja Glumina jedna vojna jedinica skupila stanovništvo i razdvojila žene djecu i vojno sposobne te da su odveli autobusima muškarce prema Krakaju. Ova saznanja je svjedok dobio na radnom mjestu, ali je istakao da se o tome svugdje pričalo, i u kafani, i na ulici.

110. O vanrednom stanju u opštini Zvornik i napetosti koja je u tom periodu vladala među nesrpskim stanovništvom, svjedočio je i Ibrahim Muhamedbegović, koji je u maju/aprilu 1992. godine živio u Grbavcima a bio zaposlen u Zvorniku. U maju 1992. godine svjedok je uzeo godišnji odmor jer je bio Bajram, a to vrijeme se "zagužvalo", kako svjedok navodi, pa nije više išao na posao jer mu je trebala je potvrda za prolazak, ali svjedok nije išao po potvrdu.

111. Konačno, svjedok Izet Dardagan navodi kako je njegov otac nestao u Zvorniku dan prije dešavanja od 21.05.1992. godine, taj dan kada je nestao otišao je da prijavi stan i nije se vratio. Kasnije su našli njegove posmrtno ostatke i ukopan je u Memićima.

112. Iz dokaza pod rednim brojem T-81 Dopis Komande 3. Bataljona str.pov.br.18/93 od 24.01.1993.g, proizilazi da je 9. i 10. 04.1992. godine otišlo 105 dobrovoljaca da učestvuje u čišćenju Zvornika, te da se prilikom oslobađanja Zvornika na vojnom planu formiraju rejonski štabovi.

113. O dešavanjima na teritoriji opštine Zvornik zapisivao je i Šemso Delibajrić, čiji je izvod iz dnevnika uložen kao dokaz Tužilaštva T -111. Iz dokumenta je vidljivo da je napad na Zvornik počeo 08.04.1992. godine, te da je u toj akciji izvršen zločin nad muslimanima. U dokumentu je dalje navedeno kako je naredni dan na selo Tršić izvršen "psihološki napad", jer se pucalo iz pješadijskog oružja od Kovačevca do Ravnog Gaja, nakon čega je dat ultimatum muslimanima za predaju oružja.

114. O napadu na Zvornik govore i prihvaćene utvrđene činjenice:

- 8. aprila 1992. ....pripadnici raznih srpskih snaga – policije, TO-a, JNA i arkanovaca – izveli su napad na Zvornik....U napadu su ubijeni mnogi civili, a srpske snage su zauzele Zvornik u roku jednog dana. Zbog tog preuzimanja vlasti, mnogi Muslimani su otišli u obližnje napušteno selo Kula Grad, gdje su pripadnici paravojnih snaga i policije također napali i zauzeli 26. aprila.“ (paragraf 362.)²⁶
- „Većina od devetnaest muslimanskih spomenika u opštini Zvornik oštećena je ili potpuno razorena u granatiranju ili eksplozivom za vrijeme napada na muslimanska sela u aprilu i maju 1992. ... “ (paragraf 367.)²⁷

115. O stanju na teritoriji opštine Zvornik govori i dokaz T-77, odnosno molba Izeta Mehinagića da se spasi civilno stanovništvo od progona i istrebljenja, traži sprečavanje masakra nezaštićenog civilnog stanovništva. U molbi generalu Savi Jankoviću, komandantu Tuzlasnog korpusa JNA, Izet Mehinagić navodi da je glavni pregovarač u Malom Zvorniku sa predstavniciima So-e i Srpske opštine Zvornik bio Arkan, da je na pregovorima bio i kapetan Obrenović Dragan, te Abdulah i Alija kao i Jovo Mijatović. Tom prilikom je Zvorniku ponuđeno da položi oružje i da krizni štab odlučuje o sudbini ultimatumu u 16. sati.

116. Da je na području opštine Zvornik od strane VRSa postojao cilj da se protjera civilno stanovništvo nesrpske nacionalnosti, kroz širok, ali metodičan spektar krivično pravnih radnji, pokazuje i materijalna dokumentacija koju je Tužilaštvo BiH prezentovalo Vijeću. Naime, iz dokaza optužbe T-53²⁸ jasno je naznačeno da iseljavanje muslimanskog stanovništva mora biti organizovano i uvezano sa opštinom preko kojih se vrši iseljavanje, da se iseliti mogu samo djeca i žene, a muškarce sposobne za borbu ostavljati u logorima radi zamjene. Nadalje, iz dokaza T-20 proizilazi da je dana 10.09.1992. godine od strane Izvršnog odbora Srpske opštine Zvornik formirana komisija za razmjenu zarobljenika, dok se u dokazu T- 62 spominju sabirni logori na teritoriji opštine Zvornik, kao i T-80, spisak zatvorenika, sa posebnim dijelom zatvorenika svrstanih u III grupu, te dokaza T-54 Uputstvo o postupanju sa zarobljenim licima, broj: 01-53 / 92 od 13.06.1992. godine.

117. U periodu od aprila 1992. godine dolazi i do pojavljivanja vojske i paravojnih jedinica na teritoriji opštine Zvornik, a posebno u selima naseljenim nesrpskim stanovništvom. Navedeno proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka i to Hazima Talovića, Hariza Bećirevića, Ibrahima Muhamedbegovića i svjedoka S-1. Da su napadi na sela općine Zvornik organizovana više puta i to od maja mjeseca 1992. godine proizilazi i iz materijalnog

²⁶ Tužilac protiv Momčila Krajišnika broj IT-00-39-T od 27.09.2006. godine

²⁷ Tužilac protiv Momčila Krajišnika broj IT-00-39-T od 27.09.2006. godine,

²⁸ Dopis Komande brigade SV „Birač“ od 28.05.1992.g, haški broj: 04276215,

dokaza T-81²⁹. O prisustvu pravovjnih jedinica na teritoriji opštine Zvornik potkrepljuju i prihvaćene utvrđene činjenice:

*„.....Dana 5. aprila 1992. mobilisan je srpski TO u skladu s naređenjem srpskog Kriznog štaba. Otprilike u to vrijeme u opštinu su počele da pristižu paravojne snage, među kojima su bili "Beli orlovi", "Žute ose" i "Crvene beretke". Pozvao ih je Branko Grujić, predsjednik Kriznog štaba Zvornika, koji je kasnije, odlukom predsjedništva bosanskih Srba od 17. juna 1992., postao član Ratnog povjereništva u Zvorniku.“ (paragraf 360.)*³⁰

118. Tako svjedok Hazim Talović svjedoči o tome kako su u aprilu 1992. godine dolazili Arnakovci i Šešeljevci iz Srbije, dok je u maju 1992. godine, u mjestu Lipovac koje se nalazi između Karakaja i Zvornika počeo rat kada je vojska izašla preko novog mosta iznad Lipovca i počela da puca. Kako svjedok navodi, vojska je imala uniforme, neke su bile JNA a neke novije maskirne.

119. I svjedok Hariz Bećirević navodi da je nekad oko 22./23.04.1992. godine došao jedan autobus, za koje je Zdravo Tomanić rekao da su orlovi. Dan nakon dolaska tog autobusa, svjedoči o napadu Kula Grada iz svog naoružanja, tenkova, topova, haubica i minobacača. Jedna granata iz Srbije pada kod njih na autobusku stanicu, jedna pada blizu svjedokove kuće, treća i četvrta pada u Tomaniće.

120. Kakva je bila situacija u okolnim selima na teritoriji opštine Zvornik opisuje u svom iskazu i svjedok Ibrahim Muhamedbegović, koji navodi da su se u Grbavcima držale straže, do 21.05.1992. godine naveče je prvo počelo pucati, ujutru je počelo pucanje oko 9 sati. Svjedok je tada istrčao iz kuće i otišao između komšijskih kuća, gdje mu je komšija Risto Vladić rekao da bježi prema Glumini, prema Tuzli, da se spašava. Međutim, prema Glumini je bila poredana vojska, pa je otišao u šumu. U Grbavcima je živjelo muslimansko i srpsko stanovništvo. Prije napada su komunicirali sa komšijama srbima, govorili su da će biti neko čišćenje.

121. O dolasku vojske i vojnih jedinica u sela sa područja opštine Zvornik, svjedočila je i zaštićeni svjedok S-1 koja je do početka oružanih sukoba živjela u Donjoj Glumini, odnosno do trenutka kada je muslimanskom stanovništvu rečeno da idu, jer im se nije moglo garantovati šta će se desiti kada dođe vojska. Svjedokinja navodi kako su 08.04.1992. godine prvo počeli dolaziti autobusi iz Srbije i tom prilikom je razgovarala sa Vidojom Vidićem koji joj je rekao da su naručili dva autobusa da ide ko hoće, a ko ostane da nije sigurno da će preživjeti. Svjedokinja je uspjela da sa djecom, suprugom i komšijama pobjegne u planinu.

²⁹ Dopis Komande 3.Bataljona str.pov.br. 18/93 od 24.01.1993.g, haški broj: 04335867-04335871

³⁰ Tužilac protiv Momčila Krajišnika broj IT-00-39-T od 27.09.2006. godine,

122. Čuli su da je bio napad na civilno stanovništvo u susjednim selima oko Donje Glumine (Grbavci, Čelovnik, Čirasi, Mehdići) napad je počeo od Čiraka, prema Grbavcima Čelovnik i do Karakaja, a kupili su redom stanovništvo. Vidjeli su da je vojska skupila mještane iz Čiraka i Grbavaca na brdo gdje je bio jedan šumarak i velika njiva. Svjedokinja je sa proplanka vidjela da izvode mještane iz kuća, jedan vojnik je išao asfaltom sa megafonom, a drugi je istjerivao ljude iz šume, koje su izveli na njivu, a svjedokinja i ostale komšije su se povukli više ka planini.

123. Da je meta širokog i sistematičnog napada na teritoriji opštine Zvornik bilo bošnjačko stanovništvo proizilazi iz prihvaćene utvrđene činjenice:

„.....Godine 1997. postotak Muslimana pao je na 0,6%. Približno 29.245 Muslimana i oko 31 lice hrvatske nacionalnosti kcji su 1991. godine živjeli u Zvorniku, 1997. godine su bili interno rasejena lica.“ (paragraf 1563.)³¹

124. Da je mjesto Glumina do prije rata bila naseljeno u potpunosti sa muslimanskim stanovništvom koje je kao takvo u "akciji čišćenja" bilo meta napada potvrdio je i svjedok Ahmed Isić koji je na nastavku glavnog pretresa održanog dana 27.02.2019. godine . rekao "ko je ostao u Glumini taj je ubijen, a ko je izašao u planinu ostao je živ".

125. Vezano za dešavanja u maju 1992. godine, svjedok Zijad Čerkić navodi da je 21.05. ili 22.05.1992. godine je napadnuto selo Glumina u kojem je živio kao i okolna sela Čiraci, Šahbegovići, Musići, Mačkuše, Čelovnik, naseljena bošnjačkim stanovništvom. Krenula je pucnjava prema selima, stanovnici su pobjegli u Gluminu, pohvatali su ljude kod kuće Nurije Buće – Bučuka. Odveli su sve muškarce, a žene su ostavili. Tom prilikom su odveli 73 muškarca i sve su ih ubili. Našli su ih sve 1996. godine, ubijene. Žene i djecu su nakon 7-8 dana nakon toga zatvorene u kuću Mehe Bučuka i tu su morale biti u kući i ne otići nigdje drugo. Za ova dešavanja saznao je od strine, s obzirom da je on pobjegao u šumu.

126. I svjedok Izet Dardagan, koji je u kritično vrijeme bio nastanjen u Grbavcima, navodi kako je aprilu bilo napeto, sve do 21.05.1992. godine kada se u toku noći se zapucalo sa svih strana, bili su preplašeni. U to vrijeme selo Grbavci je imao zaseoke Čiraci, Šahbegovići, Dardagani, Berbići, Musići, Ilići, Orahovac. Stanivništvo u Grbavcima je većinom bilo muslimansko. Jedan dio stanovništva je već prije 21.05. otišao, skolonio se, osjetilo se da će se nešto desiti. 21.05. je ujutru krenula pucnjava, približavala se, skupili su se pred jednu kuću kod Hodžića, čuli smo da se približava pucnjava iz svih strana. Taj dan su uhvatili 60-70 ljudi, čija su tijela kasnije nađena i identifikovana u Raminom grobu.

---

³¹ Tužilac protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina broj IT-08-91-T od 27.03.2013. godine

127. I svjedokinja Hajra Šahbegović čiji je iskaz pročitana dana 19.06.2019. godine na nastavku glavnog pretresa, navodi kako je u mjestu gdje je živjela, Donji Grbavci u maju 1992. godine u prijepodnevnim satima čula pucnjavu iz pravca Glumine i Jardana, poslije čega su naišli vojnici u uniformama, šarenim, naoružani puškama i povikali su da izađu iz svojih kuća i da se predaju. Tada su protjerani i drugi muslimani iz sela gdje je živjela. Svjedokinja dalje navodi da su na putu prema Čelovniku zarobili grupu muškaraca, žena i djece, ukupno njih 54 te su ih odveli pred kuću Šabana Mušića. Svjedokinja dalje navodi da je desetak dana nakon tog događaja, do njene kuće došao komšija Dragoje Ilić sa još dvojicom nepoznatih muškaraca i rekao joj da uzme djecu i ide iz kuće jer to više nije njena kuća. Nakon što je istjerana iz kuće, svjedokinja je otišla sa djecom zaovij koja je imala kuću u zaseoku Čelovnik.

128. Svjedok Muharem Bučuk čiji je iskaz pročitana dana 08.05.2019. godine na nastavku glavnog pretresa, navodi da je 20.05.1992. godine kroz selo Glumina, gdje je bio nastanjen, prošao milicioner iz Zvornika po imenu Božo, koji je prolazeći kroz selo rekao da mještani muslimani svo naoružanje koje posjeduju donesu pred kuću Rame Bećirovića dana 21.05.1992. godine. Svjedok je taj dan predao svoj pištolj milicioneru Draganu Eriću kojeg je od ranije poznao iz viđenja koji je radio u Zvorniku. Dok je čekao da preda naoružanje, svjedok je vidio autobus koji je prošao iz Glumine prema Karakaju, vidio je da je autobus pun muškaraca.

129. O daljem razvoju događaja svjedok Bećirović ističe da je 20.05.1992. godine, sa djetetom i ženom pobjegao iz Glumine i došao do mjesta Mušići gdje je imao tetku. Nekad oko 11 navečer počela je pucnjava sa svih strana, te su se sakrili za jedan brijeg u šumi, bilo je mnogo ljudi. Oko 1, pola 2 je prestala pucnjava, a kad su se počeli vraćati čuli su pucnjavu iz pravca Čiraka. Svjedok sa ženom i djecom odlazi u Čelovnik. Ujutru u pola 8 pred kuću njegovog brata dolazi policajac Božo i traži da se preda naoružanje i govori im da neće nikome ništa biti, garantuje bezbjednost, te da će doći oko 10 - pola 11 da se preda oružje.

130. I salušani svjedoci odbrane ne spore ni dešavanja koja su se odigrala 21.05.1992. godine. Tako svjedok Dragiša Tomanić navodi kako je čuo da su u Čelovniku odvojili muškarce od žena i da su muškarci iz sela odvedeni u pravcu Karakaja autobusima.

131. Da je cilj napada na sela, koja su, u kritičnom periodu, pripadala mjesnoj zajednici Glumina, bio progon bošnjačkog stanovništva govore sami događaji, a o čemu su svjedočili brojni svjedoci. Naime, par dana nakon što su muškarci po selima Grbavci, Čiraci, Čelovnik itd, zarobljeni od strane vojske, zaštićeni svjedoci G-1, G-5, G-6, Paša Muminović, Memsudin Karić, svjedoče o doslasku bagera i kamiona natrpanim crnim kesama na lokalno groblje zvano Ramin grob.

132. Tako je zaštićeni svjedok G-5 navela da su joj muža i dva djevera odveli 21.5.1992. godine. Cijelu noć prije toga, kako svjedok navodi se pucalo u susjednom selu Grbavci i

oko dva sata su napali njihovo selo, sa jednog brda u pravcu Zvornika su im govorili da se predaju. Nakon toga je naišla srpska vojska, pred kućom svjedoka je bilo civila – muškaraca. Među tim civilima je bilo i ljudi iz Grbavca, Mačkuše, Šahbegovići i iz Donje Glumine. Od tog mjesta su odveli muškarce autobusom koji ih je čekao na asfaltu u pravcu Karakaja. Tom prilikom su odveli muškaraca koji su kasnije ekshumirani iz Raminog groba, a žene i djeca su ostali.

133. O dešavanjima u zaseoku Čelovnik, koje pripada Glumini, svjedočio je svjedok G-6 koji je u to vrijeme imao ... godina. Svjedok navodi kako su 21.05.1992. godine odvedeni skoro svi muškarci iz sela, između ostalog i svjedokov otac i skoro sva rodbina, ukupno oko 40 -50 muškaraca. Njegov otac je pronađen u Raminom grobu. U Čelovnik su tada došli ljudi sa svih strana i skupili se na jedno mjesto kada ih je vojska opkolila. Ta vojska je, kako svjedok navodi, bila većinom u vojnim odjelima a svi su bili naoružani. Vojnici su rekli tim muškarcima da legnu na zemlju sa rukama na glavi, nekon čega su ih, podignutih ruku u zrak odveli asfaltnim putem prema Zvorniku. Svi dovedeni ljudi su bili civili iz okolnih zaselaka. Nakon 20.05. u šumi je ostao jedan broj muškaraca koji su se krili, a žene i djeca koji su ostali u selu su svi bili smješteni jednoj kući.

134. I svjedokinja Paša Muminović koja je u maju 1992. godine živjela u Glumini svjedoči da su u tom periodu odveli muškarce iz sela, ali ne zna tačan datum kada se to desilo. Tom prilikom su odveli njenog supruga, dva djevera i još članova njene porodice, kao i muškarce iz okolnog mjesta Grbavci. Supruga je zadnji put vidjela tog dana kad je odveden, nakon odvođenja je išla u Zvornik da se raspita šta se sa njim desilo, ali nije dobila nikakve odgovore.

135. O dešavanjima koja su se odvijala dana 21.05.1992. godine, svjedočio je i Memsudin Karić koji je u tom periodu živio u Glumini. Tog dana je Jugoslovenska armija parkirala vozila duž linije puta Tuzla-Zvornik, jedno lice je išlo i na razglas govorio da se desna strana ne dira, što je značilo dio Glumine gdje svjedok pripada, dok je druga strana gdje je Čelovnik i Hoča, stradala. Ova dešavanja u Glumini svjedok je gledao sa brda, udaljenosti oko 200 metara, odakle nije vidio vojnike, već samo vozila i tenkove. Svjedok je tu bio do 20.07.1992. godine kada je zarobljen. Svjedok je sa brda gledao i kada je dovezena mašina na Ramin grob i kako su tu sahranili ljude, njih oko 300. Svi sahranjeni su bili bošnjaci, svi su bili sa teritorije opštine Zvornik, dok je njih oko 30 bilo stanovništvo Glumine.

136. Svjedok G-1 navodi da su zarobljene muškarce tjerali da pjevaju pjesme dok su držali ruke na glavi, stavili su ih u autobus i odveli. Svi odvedeni muškarci su bili obučeni u civilnu odjeću. Ujutru je došao na njihovo lokalno groblje (Ramin grob) rovokopač i kamion, dovezao je mrtve i tu su ih pokopali. Svjedokinja se raspitivala za sudbinu svog muža ali ništa nije saznala. Sutradan kad su došli kopati, opet im niko nije ništa rekao. Dalje navodi kako je išla u susjedno srpsko selo i pitala da li znaju išta šta se desilo, oni

su rekli da će samo da im pregledaju dokumente i da će ih vratiti. Poslije toga je otišla na mjesto gdje su ih pokopali i brojala je daske gdje su pokopani, bilo ih je ukupno 33. Supruga je pronašla nakon što je ekshumiran iz Raminog groba.

137. Iskaz zaštićenog svjedoka G-1 potkrepljuje iskaz svjedok Zijad Čerkić, koji navodi da je Ramin grob loklano groblje i da je par dana nakon što su uhvaćeni ovih 70 ljudi iz okolnih sela, došao bager i dužinom iskopao rupu. Nakon toga je došao tamić i ubacio nešto u tu rupu. Svjedok dalje navodi da su došle žene da vide šta je to bile tu i vidjele su neke oznake na mjestu gdje je kopao bager. I zaštićeni svjedok S-1 navodi kako je dva dana nakon napada, sa proplanka, gledala dolazak bagera na Ramin grob.

138. Iskaze svjedoka u pogledu zarobljavanja i odvođenja i u konačnici lišenja života nesrpskog stanovništva potkrepljuju i materijalni dokazi uloženi u spis i to Knjiga nestalih osoba na teritoriji BiH, ICRC, Sedmo izdanje pripremljeno 15.12.2005. godine³² na kojem se nalaze lica nestala na teritoriji opštine Zvornik. Iz dokaza Naredba za ekshumaciju, Kantonalni sud u Tuzli broj Kri 148/03 od 22.07.2003. godine, sa naredbom o nastavku ekshumacije za dan 23.07.2003. na lokaciji Crni Vrh, opština Zvornik³³ i Zapisnik o ekshumaciji Kantonalni sud u Tuzli, broj Kri 148/03 od 15.09.2003. godine; Zapisnik o ekshumaciji Kantonalno tužilaštvo Tuzla broj KTA-246/03 od 02.10.2003.godine³⁴ proizilazi da su tokom 2003 godine vršene ekhumacije na teritoriji opštine Zvornik – lokalitet Crni vrh. Iz zapisnika o ekshumaciji od 02.10.2003. godine proizilazi da su ekshumacije na lokalitetu Crni vrh, vršene u periodu od 11.08.2003. godine do 03.10.2003. godine. Vještak Vedo Tuco, na nastavku glavnog pretresa, održanog 11.12.2019. godine naveo je da je Crni vrh sekundarna masovna grobnica, gdje je pronađeno oko 1300 posmrtnih ostataka, od kojih je jedan broj bio kompletan.

139. Nadalje dokazi T-116, T-117, T-118 do T-119 se odnose na ekhumaciju i identifikaciju oštećenih Hajrudina Čerkića i Mehdina Halilovića koji su ekhumirani sa navedene lokacije, Crni vrh, a koji su detaljnije analizirani u paragrafima 247. do 249. presude.

140. Dakle, cijeneći izvedene materijalne dokaze, iskaze svih svjedoka koji su svjedočili na naprijed navedene okolnosti i prihvaćene utvrđene činjenice, Vijeće je zaključilo da je napad, u vremenskom periodu naznačenom u izreci presude, po svom karakteru bio širok jer, po svom opsegu, uključuje veliki broj zabranjenih radnji poduzetih prema velikom broju bošnjačkog civilnog stanovništva opštine Zvornik, koji su postali žrtve ubistva, fizičkog zlostavljanja, protjerivanja i drugih oblika nečovječnog postupanja, koji u svojoj ukupnosti i efektima, napad čine rasprostranjenim. Osim toga, analiza karaktera i okolnosti napada,

---

³² T-27

³³ T-102

³⁴ T-103

jasno upućuju na zaključak da je postojao obrazac napada na civilno stanovništvo (kako je to prethodno i obrazloženo). Takav obrazac ponašanja (odnosno napada), nije mogao biti proizvod pojedinca, niti izolovano ponašanje pojedinca, nego sistematičan i unaprijed osmišljen plan ponašanja prema civilnom bošnjačkom stanovništvu, odnosno njihovim životima, imovini i slobodi. S tim u vezi, Vijeće nalazi dokazanim van svake razumne sumnje, da je u vrijeme obuhvaćeno optužnicom, na području opštine Zvornik, postojao rasprostranjen i sistematičan napad, te da je isti bio usmjeren protiv civilnog bošnjačkog stanovništva, o čemu će biti riječi u nastavku obrazloženja presude.

Cilj napada - civilno stanovništvo bošnjačke nacionalnosti opštine Zvornik

141. Kada je u pitanju status lica prema kojima su počinjene radnje, Vijeće prije svega ukazuje na opću odredbu zajedničkog člana 3. Ženevske konvencije prema kojoj se civilima imaju smatrati *“osobe kcje ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumjevajući tu i pripadnike oružanih snaga kcji su položili oružje i osobe onesposobjene za borbu usjed bolesti, ranjavanja, lišenja slobode ili iz kcjeg bilo drugog uzroka*³⁵. U slučaju sumnje da li je neka osoba civil, ta osoba smatrat će se civilom.

142. Sintagma „usmjeren protiv“ zahtjeva da civilno stanovništvo mora biti primarni cilj napada, a ne samo sporedan cilj.³⁶ Stoga, primarni cilj napada mora biti „neko civilno stanovništvo. „Bilo koje“ naglašava činjenicu da zločini protiv čovječnosti mogu biti počinjeni i u odnosu na stanovnike koji pripadaju neprijateljskoj strani i nad sopstvenim stanovnicima.“³⁷

143. Pojam „civilno“ se odnosi na osobe koje nisu borci. „Stanovništvo“ označava veliku grupu žrtava i krivična djela u kojima su žrtve pripadnici jedne skupine. Nije neophodno da cjelokupno stanovništvo određenog područja bude cilj napada. Dovoljno je pokazati da je napad bio usmjeren protiv dovoljnog broja pojedinaca, odnosno da je bio usmjeren protiv njih na takav način da je napad za cilj doista imao civilno „stanovništvo“, a ne ograničeni i nasumice odabrani broj pojedinaca.³⁸

144. Neki od osnovnih faktora na osnovu kojih se utvrđuje da li je napad bio usmjeren protiv civilnog stanovništva su: sredstva i metode korištene u toku napada, broj žrtava, status žrtava, diskriminatorni karakter napada, priroda krivičnih djela počinjenih u toku

---

³⁵ Ženevska konvencija o zaštiti civilnih osoba (član 3. stav 1. tačka a). Ovim članom propisano je da će se prema ovoj kategoriji stanovništva postupati, u svakoj prilici čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjedenju, polu, rođenju, imovnom stanju ili kojem drugom sličnom mjerilu.

³⁶ *Tihomir Blaškić*, Predmet br. IT-95-14-A, presuda Žalbenog vijeća, 29.07.2004. godine, 106

³⁷ *Kunarac i drugi*, predmet IT-96-23 & IT-96-23/1-A, presuda Žalbenog vijeća od 12.06.2002. godine, 91

³⁸ Duško Tadić, Predmet br. IT-94-1-T, Prvostepena presuda, 07.05.1997. godine, 644.

napada, otpor pružen napadačima u trenutku napada i u kojoj mjeri se napadačka sila pridržavala ili pokušala pridržavati zahtjeva o preduzimanju mjera predostrožnosti propisanih ratnim pravom.³⁹

145. Prema praksi MKSJ, termin „civilno stanovništvo“ odnosi se na osobe koji su civili, a ne pripadnici oružanih snaga ili neki drugi legitimni borci.⁴⁰ Civilno stanovništvo mora biti primarni cilj napada, a ne sporedna žrtva istog.

146. Dodatno, napad ne mora biti usmjeren prema neprijatelju, on može također biti usmjeren protiv bilo kojeg civilnog stanovništva, uključujući bilo koji dio stanovništva. Pojam civila u strogom smislu obuhvata sva ona lica koja su bila van borbenog stroja kada je krivično djelo počinjeno⁴¹. Također, definicija civilnog stanovništva obuhvata pojedince koji su možda u nekom određenom trenutku pružili otpor i osobe izvan borbenog stroja⁴². Stanovništvo se može smatrati civilnim čak i ako su prisutni i neki necivili – ono jednostavno treba da bude pretežno civilnog karaktera.⁴³

147. Na osnovu činjenica koje su detaljno analizirane i obrazložene prilikom ocjene postojanja i karaktera napada, Vijeće nalazi da nema nikakve sumnje da su sva lica prema kojima je bio usmjeren napad, pa tako i ona koja su navedena u izreci ove presude, bili civili. Svi svjedoci, ispitani po prijedlogu Tužilaštva, potvrdili su da se napad odvijao isključivo prema civilnom stanovništvu koje nije imalo oružje ni uniformu, niti su djelovali u okviru borbenog konteksta.

148. Vijeće nalazi da su oštećeni Bajazit Behlulji, Mehdin Halilović i Hajrudin Čerkić bili civili. Naime, u konkretnom slučaju na osnovu iskaza saslušanih svjedoka optužbe⁴⁴, žrtve napada su bila lica koja nisu bila uniformisana ili naoružana, niti su bila aktivno uključena u bilo kakav vid oružanog sukoba. Dakle, života lišeni Bajazit Behlulji, Mehdin Halilović i Hajrudin Čerkić imali su status civila, što odbrana optuženog tokom postupka nije ni osporavala, odnosno nije u tom pravcu izvodila dokaze zbog čega je Sud ovu činjenicu prihvatio kao tačnu, van svake razumne sumnje. Osim toga, i iz Izvještaja o sudsko medicinskoj ekspertizi⁴⁵ proizilazi da je oštećeni Mehdin Halilović pronađen u civilnoj odjeći.

149. Da su oštećeni Behlulji, Halilović i Čerkić bili civili, potvrđuje zaštićeni svjedok G-3 koja u zapisniku pročitanoj dana 18.12.2019. godine navodi kako je Bajazit u kritično

---

³⁹ Blaškić, presuda Žalbenog vijeda 106; Kunarac i drugi, presuda Žalbenog vijeda 90.

⁴⁰ Ženevska konvencija iz 1949., zajednički član 3.

⁴¹ Vidjeti predmet *Jelisić*, presuda Žalbenog vijeća, paragraf 54.

⁴² Vidjeti predmet *Naletilić i Martinović*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 235.

⁴³ Vidjeti predmet *Kordić i Čerkez*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 180.

⁴⁴ Iskaz svjedoka G-1, G-3 i G-6

⁴⁵ T- 117 Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj: Kta. 246/03, mjesto grobnice: lokalitet Crni Vrh, Zvomik, eshumacija od 28.07.-03-10.2003. godine, broj slučaja: Z-C.VRH-01-654-B

vrijeme događaja iz izreke presude bio u plavoj trenerci, dok je svjedok G-6 naveo da su sve trojica Behlulji, Halilović i Čekić bili obučeni u civilnu odjeću.

150. I svjedok G-1 koja je svjedočila u kritičnim događajima kojima je bila prisutna, nije se mogla sjetiti u čemu je bio obučeni optuženi Tomanić, ali se sjeća da su "Bajazit i ostali" (mислеći na Hajrudina i Mehdina) bili u civilnoj odjeći. I svjedok Paša Muminović je navela da je Bajazit bio u civilu kada je opisivala događaj sa njim kod česme. Sem toga, svjedok je navela i da je njen suprug, kao i svi drugi muškarci koji su odvedeni, bili su civili.

151. Imajući u vidu, navedene iskaze svjedoka, vijeće je zaključilo da je širok i sistematski napad, koji se, u kritično vrijeme, odvijao na teritoriji opštine Zvornik, od strane VRS, bio usmjeren isključivo prema civilnom bošnjačkom stanovništvu, koje nije imalo oružje ni uniformu, niti su djelovali u okviru borbenog konteksta, kao dio oružanih snaga jedne strane u sukobu, te da su, u momentu preduzimanja zabranjenih radnji oštećeni uživali zaštitu života i tjelesnog integriteta u skladu sa odredbama zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija.

Radnje optuženog su bile dijelom napada i on je znao za napad (nexus)

152. Član 172. propisuje da optuženi krivična djela mora počiniti „u okviru širokog ili sistematičnog napada usmjerenog protiv bilo kojeg civilnog stanovništva [te] znajući za takav napad.“ U tom slučaju, neophodna veza ima objektivni i subjektivni element. Namjera objektivnog elementa je ponovo da se isključe nasumična i izolovana djela, ovdje u vezi sa djelima optuženog, dok subjektivni element osigurava da je optuženi bio svjestan konteksta svojih radnji.

153. U pogledu utvrđivanja nužne *mens rea* kod krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, počinilac mora, ne samo imati namjeru da počinu krivično djelo ili djela u osnovi zločina (u konkretnom slučaju Vijeće je optuženog Cvijena Tomanića oglasilo krivim za progon počinjen ubistvom i drugim nečovječnim djelima), nego mora i znati da njegova djela ulaze u okvir rasprostranjenih ili sistematskih zločina usmjerenih protiv civilnog stanovništva, te da se njegova djela uklapaju u taj obrazac.⁴⁶ Počinilac ne mora biti upoznat sa pojedinostima napada, niti mora odobravati kontekst u kojem se čine njegova djela.⁴⁷ Dovoljno je da optuženi razumije opći kontekst u kojem je djelovao.⁴⁸

---

⁴⁶ MKSJ, presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Duško Tadić*, paragraf 248.

⁴⁷ MKSJ, presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Fatmir Limaj*, paragraf 190.

⁴⁸ MKSJ, presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Dario Kordić*, paragraf 185.

154. Vijeće zaključuje da je ova veza (kako objektivna tako i subjektivna) između djela optuženog Tomanića i napada dokazana van razumne sumnje. Naime, razmatrajući provedene dokaze, kako Tužilaštva, tako i odbrane, Vijeće je zaključilo da su radnje koje su optuženom Tomaniću stavljene na teret i za koje je oglašen krivim (progon ubistvom i drugim nečovječnim djelima), po svojoj prirodi i posljedicama bile upravo dijelom širokog i sistematičnog napada na civilno stanovništvo koji je već opisan, te da se radnje optuženog ne mogu posmatrati van konteksta takvog napada.

155. Zaključak o postojanju nekusa između konkretnih djela za koja je optuženi i osuđen i prethodno opisanog i utvrđenog napada na civilno stanovništvo, Vijeće je zasnovalo na sljedećim okolnostima: prisustva optuženog na području opštine Zvornik u inkriminisanom periodu, gdje počinjene inkriminacije nisu mogle ostati nezapažene, i gdje se dešavaju ubistva, deportacije, prisilno odvođenje njegovih komšija iz susjednih sela, samo iz razloga što su bošnjačke nacionalnosti, o čemu su svjedočili i svjedoci Tužilaštva i svjedoci odbrane, te njegovom neposrednom učešću, zajedno sa drugim naoružanim komšijama, u pretraživanju susjednih sela, u potrazi za muškarcima nesrpske nacionalnosti, koji su se krili po okolnim šumama.

156. Vijeće nalazi da je optuženi bio svjestan obrasca prema kojim se vrši progon bošnjačkog civilnog stanovništva, budući da su se isti dešavali svakodnevno. Inkriminacije za koje je ovo Vijeće našlo optuženog odgovornim je vršio, upravo, prema opisanom modalitetu, čime je u konačnici bio svjestan da ta djela čine dio rasprostranjenog i sistematičnog napada, te da je ista htio i učinio metodama, koje kod žrtava izazivaju strah za sopstveni život i život najbližih, bol i patnju, znao da radnje koje poduzima, čini prema nenaoružanom civilnom bošnjačkom stanovništvu opštine Zvornik, mjesta Glumina, a o čemu su tokom postupka govorili svjedoci, pa i svjedoci odbrane, očevidci pomenutih događaja.

157. U tom pravcu, Vijeće će se osvrnuti na izreku presude gdje je izbacilo iz činjeničnog opisa riječ "uniformisani" i zajedeno sa "pripadnicima Vojske Republike Srpske" imajući u vidu da iz izvedenih dokaza Vijeće nije sa sigurnošću moglo utvrditi da je kritične prilike optuženi Cvijan Tomanić, kao ni ostali prisutni muškarci, bili uniformisani. Vijeće je izbacilo i formulaciju vezano za pripadnost VRS, imajući u vidu da nisu u tom pravcu uloženi materijalni dokazi, osim u odnosu na optuženog Cvijana Tomanića i Zdravka Tomanića. Naime, kao dokaz T-8, u spis je uloženi matični karton na ime Cvijan Tomanić sa datum služenja u ratu od 20.05.1992. do 31.07.1993. godine, a kao dokaz T-9 matični karton na ime Zdravko Tomanić sa datumom služenja u ratu u periodu 06.04.1992. do 08.02.1996. godine.

158. U odnosu na svojstvo drugih lica koja su bila prisutna kritične prilike, Vijeće nije moglo, sa sigurnošću, na osnovu provedenih dokaza utvrditi da li su lica koja su došla u

Gluminu, kritiče prilike, bila pripadnici VRS, zbog čega je, iz činjeničnog opisa presude, izostavljen taj dio. U tom pravcu, Vijeće je cijenilo dokaz uložen kao T-7 - Dopis Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite RS broj: 16-03/3.2-1-835-1286/16 od 15.11.2016. godine iz kojeg proizilazi da su Zdravko Tomanić, Zoran Golubović, Goran Golubović i Srećo Kandić u VP 7469 Zvornik VP 7109 Bijeljina evidentirani, ali u periodu nakon događaja iz optužnice, odnosno tek 1993., 1994. i 1995. godine.

159. Međutim, za izvršenje krivičnog djela zločini protiv čovječnosti pripadnost formalnim jedinicama vojske nije bitan element izvršenja krivičnog djela. Krivično djelo zločini protiv čovječnosti se može učiniti za vrijeme mira, tj. da napad kao obilježje zločina protiv čovječnosti ne mora biti vojne naravi, niti upućivati na nužnu upotrebu vojnih snaga, bitno je da napad nije izoliran i pojedinačni akt te da odgovara legalnoj definiciji napada iz člana zakona koji se odnosi na ovo krivično djelo (član 172.). U presudi Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu u predmetu Akayes kao oblici napada navode se postavljanje zahtjeva nekoj populaciji popraćenih strahom i grožnjom da će u slučaju neispunjenja postavljenih uslova doći do napada i uvođenja aparthejda na nekom području. (presuda Tužilac protiv Jean-Paul Akayesu ICTR-96-4-T)⁴⁹.

160. Dakle, uzevši u obzir utvrđeno činjenično stanje, te navedene kriterije, Vijeće je zaključilo van svake razumne sumnje da je optuženi Cvijan Tomanić znao za postojanje niza rasprostranjenih i sistematskih zločina usmjerenih protiv civilnog bošnjačkog stanovništva opštine Zvornik, čime je kod Vijeća otklonjena bilo kakva sumna da je optuženi znao i htio da i njegova djela budu dijelom napada i da doprinesu takvom napadu protiv civilnog stanovništva.

161. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće nalazi dokazanim postojanje općih elemenata krivičnog djela iz člana 172. KZ BiH.

DJELO U OSNOVI ZLOČINA – PROGON

162. Optuženom Cvijanu Tomaniću stavljeno je na teret počinjenje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, i to stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a) i k), odnosno izvršenje progona i to: a) ubijanjem i e) drugim nečovječnim djelima slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja.

---

⁴⁹ Komentar krivičnog zakona BiH; Sarajevo 2005. godine, strana 565;

163. Kako je to navedeno u izreci presude, Vijeće je našlo dokazanim da je optuženi Cvijan Tomanić, kao saizvršilac, počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) i k) KZ BiH.

164. Odredba člana 172. stav 2. KZ BiH u tački h) sadrži značenje pojma progon „*Progon jeste namjerno i teško, međunarodnom pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava, zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici*“. Kod ovog djela počinitelj na grub način i suprotno međunarodnom pravu jednoj ili više osoba oduzima temeljna ili ljudska prava pri čemu je odabir takvih osoba ili osobe izvršen na osnovu identiteta skupine ili kolektiviteta ili je baš ciljano na tu skupinu ili kolektivitet. Takav odabir se temelji na naznačenim razlikama među skupinama ili drugim razlozima koji su opšteprihvaćeni kao nedozvoljeni po međunarodnom pravu.⁵⁰

165. Prema zakonskoj definiciji elementi krivičnog djela progona kao zločina protiv čovječnosti su:

- namjerno i teško uskraćivanje osnovnih prava;
- suprotno međunarodnom pravu;
- zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici;
- protiv bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu;
- u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz stava ovog člana zakona, bilo kojim krivičnim djelom propisanim u ovom zakonu ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine.

166. Progon je oblik diskriminacije na osnovu rase, religije ili političkog mišljenja sa namjerom i rezultatom kršenja temeljnih prava pojedinca.⁵¹ Nije nužno postojanje zasebnog djela nečovječne prirode da bi postojao progon, već i sama diskriminacija čini djelo nečovječnim. Zločin progona obuhvata najrazličitija djela uključujući, između ostalog, djela fizičke, ekonomske ili pravne prirode kojima se krše osnovna ili temeljna prava pojedinca. Diskriminacija predstavlja jedan od navedenih elemenata koji je neophodan za dokazivanje počinjenja krivičnog djela progona.

---

⁵⁰ Vidi Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, knjga I, Zajednički projekat Vijeća Evrope i Evropske komisije, str. 565

⁵¹ *Tadić*, prvostepena presuda, par. 697, 710

167. Iako se presude za progon uglavnom zasnivaju na nizu djela koja su optuženi počinili, bitno je napomenuti da i jedno djelo može biti dovoljno za postojanje progona, ako to djelo stvarno diskriminiše i ako je izvršeno s namjernom da se diskriminiše po jednom od zabranjenih osnova.⁵²

168. Nekoliko pretresnih vijeća MKSJ iznijelo je stav da progon, zbog svog diskriminativnog karaktera, predstavlja naročito težak zločin koji zbog toga povlači posebno strogu kaznu.⁵³

169. *Mens rea* za djelo progona sastoji se od tri elementa: znanja da postoji rasprostranjen ili sistematski napad na civilno stanovništvo i da djelo optuženog ulazi u okvir napad; namjere da se izvrši djelo u osnovi progona i diskriminativne namjere, odnosno namjere da se žrtve progone na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi.⁵⁴ Ovim posljednjim elementom, progon se razlikuje od drugih zločina protiv čovječnosti, na kojima se najčešće bazira. O postojanju diskriminativne namjere može se, u nedostatku direktnih dokaza, zaključiti iz okolnosti.⁵⁵

170. U konkretnom slučaju, optuženi Cvijan Tomanić vršio je progon ubistvom i drugim nečovječnim djelima slične prirode, učinjenim u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke povrede ili narušenja zdravlja, na vjerskoj i etničkoj osnovi.

Ubistvo

171. U odnosu na učešće optuženog kao saizvršioca u ubijanju civila Bajazita Behlulji, Vijeće je analizom svih izvedenih dokaza našlo da su svi elementi progona ubistvom dokazani.

172. Naime, nesporno je da lišavanje druge osobe života, naročito na način kako je to opisano u izreci presude, predstavlja namjerno i teško uskraćivanje prava na život, temeljnog ljudskog prava svakog pojedinca, kao što je nesporno da je takvo činjenje suprotno i nacionalnom i međunarodnom pravu, te da je žrtva bio pripadnik etničke i vjerske zajednice Bošnjaka i da je upravo i samo zbog te činjenice on i izgubio život, odnosno da su njegovi egzekutori svoje protipravne radnje lišavanja druge osobe života preduzeli isključivo zbog toga što je oštećeni bio pripadnik određene etničke i vjerske skupine ljudi, te da je ubistvo sankcionisano tačkom a) stava 1. člana 172. KZ BiH.

---

⁵² Prvi put je navedeni stav iznesen u predmetu *Kupreškići i dr.* (par. 624), a kasnije ga je potvrdilo i Žalbeno vijeće u predmetima *Vasičević* (par. 113), *Blaškić* (par. 131) i *Kordić i Čerkez* (par. 102)

⁵³ Presuda pretresnog vijeća u predmetu *Blaškić* (par. 785)

⁵⁴ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Stakić* (par. 328)

⁵⁵ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Kordić i Čerkez* (par. 675)

173. Tačka a) citirane odredbe podrazumijeva da je osoba lišena života i da je lišenje života izvršeno direktnim umišljajem, jer je opušteni bio svjestan svoje radnje izvršenja i htio njeno učinjenje. Na gotovo identičan način ova pojedinačna inkriminacija propisana je i Statutom MKSJ, pa je Sud imao u vidu i njihovu definiciju ubistva, kao "protuzakonitog i namjernog lišavanja života ljudskog bića".

174. *Mens rea* ili stanje svijesti kod počinitelja podrazumijeva postojanje umišljaja da ubije, ili da nanese teške tjelesne povrede koje će vjerovatno rezultirati smrću, ili je bezobziran u pogledu toga da li će doći do smrtnog ishoda ili ne.⁵⁶

175. Diskriminatorna osnova koju je utvrdio MKSJ, odnosno raska, vjerska i politička osnova, predstavlja isključivu osnovu koju priznaje međunarodno običajno pravo u inkriminisanoj vremenskoj periodu, pa je to isključiva osnova koju je i ovo Vijeće uzelo u razmatranje. Ovakav stav je do sada prihvaćen u praksi Suda BiH.⁵⁷ S tim u vezi, vijeće nalazi da je u konkretnom slučaju diskriminacija izvršena prema pripadnicima bošnjačkog civilnog stanovništva.

Druška nečovječna djela

176. Druška nečovječna djela slične prirode predstavljaju djela učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja kod kojih je potrebno dokazati postojanje radnji ili propusta slične težine kao i za druge zločine pobrojane u članu 172. stav 1. KZ BiH:

- radnju ili propust kojima je nanosena duševna ili tjelesna patnja ili povreda, odnosno koji predstavljaju ozbiljan napad na ljudsko dostojanstvo;
- radnju ili propust koje je namjerno izvršio optuženi i osoba odnosno osobe za čije radnje ili propuste optuženi snosi krivičnu odgovornost.

177. Primjeri nečovječnih djela iz člana 172. KZ BiH u praksi MKSJ su: sakaćenje ili nanošenje teških tjelesnih povreda⁵⁸; premlaćivanje i druge nasilne radnje⁵⁹; nanošenje povreda⁶⁰; teške povrede tjelesnog ili duševnog integriteta⁶¹; ozbiljan napad na ljudsko

---

⁵⁶ *Zejnib Delalić i drugi* (predmet „Čelebići“), Predmet br. IT-96-21-T, Prvostepena presuda, 16.11. 1998, 439; *Akayesu*, Prvostepena presuda 589; *Dario Kordić i drugi*, Predmet br. IT-95-14/2-T, Prvostepena presuda, 26.02.2001., 236

⁵⁷ Vidi predmet *Rašević i Todović*, prvostepena i drugostepena presuda, i predmet *Bundalo*, drugostepena presuda

⁵⁸ Vidjeti predmet *Kvočka i dr.*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 208.

⁵⁹ Ibid, paragraf 208.

⁶⁰ Vidjeti predmet *Kordić i Čerkez*, presuda Žalbenog vijeća MKSJ, paragraf 117.

⁶¹ MKSJ, presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Blaškić*, paragraf 239. presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Krstić*, paragraf 523.

dostojanstvo⁶²; prisilni rad koji je izazvao tešku duševnu ili tjelesnu patnju ili povredu, ili je radnja predstavljala ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo⁶³; deportacija i prisilno premještanje grupa civila⁶⁴; prisiljavanje na prostituciju⁶⁵ i nestajanje ljudi pod prisilom⁶⁶.

178. Kako bi se procijenila težina nekog djela, nužno je razmotriti sve činjenične okolnosti, a koje se mogu ogledati kroz npr. karakter radnje ili propusta, kontekst u kojem su se oni dogodili, lične prilike žrtve uključujući starost, pol i zdravstveno stanje, kao i fizičke, psihičke i moralne posljedice tog čina za žrtvu. Činjenica da djelo ima dugoročne posljedice može da bude od važnosti prilikom utvrđivanja težine djela⁶⁷.

179. *Mens rea* za nečovječna djela iz ovog člana zadovoljen je kada je počinitelj u trenutku činenja ili nečinjenja imao namjeru da nanese tešku tjelesnu ili duševnu patnju ili da izvrši težak napad na ljudsko dostojanstvo žrtve, ili ako je znao da će to njegovo činenje ili nečinjenje vjerovatno prouzrokovati tešku tjelesnu ili duševnu patnju ili teški napad na ljudsko dostojanstvo i ponio se sa bezobzirnou nepažnjom prema tome⁶⁸.

180. Vijeće je na osnovu izvedenih dokaza, koji su detaljno analizirani i opisani u nastavku obrazloženja, utvrdilo da je opisano činjenično stanje izreke presude, te u svjetlu navedenih elemenata *drugih nečovječnih djela* iz tačke k) člana 172. stav 1. KZ BiH, izvelo nedvojbeni zaključak da su se radnjama za koje je optuženi Cvijan Tomanić oglašen krivim kako je opisano u izreci presude, stekli svi bitni elementi temeljem kojih se njegova djela kvalifikuju kao *druga nečovječna djela*.

IZREKA PRESUDE

181. Vijeće nalazi utvrđenim, van svake razumne sumnje, *da je optuženi Cvijan Tomanić tačno neutvrđenog dana krajem maja ili početkom juna 1992. godine u posljedopodnevnom satima, u mjestu Glumina, opština Zvornik, naoružan, zajedno sa naoružanim Tomanić Zdravkom i Kandić Milanom koji su preminuli i drugim njemu poznatim muškarcima mještanima okolnih sela (mjesto Tomanići i Bajkovića), opkolili kuću u kojoj su se nalazile žene i djeca bošnjačke nacionalnosti iz mjesta Glumina, kojim prilikom su Čerkić Mevli naredili da iz šume pozove svog muža Čerkić Alju i sina Čerkić Hajrudina, a drugim ženama i djeci da zovu druge muškarce koji su se krili u šumi, a kada su civili Čerkić Hajrudin, Halilović Mehdi i Behijević Bajazit došli do kuće pred kojom su se nalazile žene i djeca, optuženi Tomanić Cvijan zajedno sa ostalim naoružanim njemu poznatim*

⁶² MKSJ, presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Vasićević*, paragraf 239-240.

⁶³ MKSJ, presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Naletilić i Martinović*, paragrafi 271, 289, 303.

⁶⁴ MKSJ, presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Kupreškić i dr.*, paragraf 566.

⁶⁵ *Ibid*, paragraf 566.

⁶⁶ *Ibid*, paragraf 566.

⁶⁷ MKSJ, presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Vasićević*, paragraf 235, presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Blaškić*, paragraf 243.

⁶⁸ *Ibid*, paragraf 132.

mještanima Tomanića, oštećenog Halilović Mehdina, udarali rukama i puškama po različitim dijelovima tijela i oborili ga na zemlju, nanijevši mu pri tome ozbiljne fizičke povrede od kojih nije mogao hodati, nakon čega je optuženi Tomanić Cvijan, ispalio dva - tri metka pored nogu Behjuji Bajazita, zbog čega je civil Behjuji, izbjegavajući metke, skakao, a optuženi Tomanić Cvijan govorio: „Vidi ga, kako igra moravac,, nakon čega je Behjuji pokušao pobjeći, a Tomanić Cvijan i Milan Kandić koji je preminuo, u namjeri da ga liše života, iz vatrenog oružja, pucali za njim, te je oštećeni Behjuji Bajazit pao, nakon čega mu je prišao jedan od prisutnih muškaraca iz grupe koja je došla iz Tomanića i iz pištolja pucao u istog, a zatim je neko od njih naredio mladm civilima B. A., B. M. , B. M. i Čerkić Hajrudinu da zakopaju tijelo ubijenog Behjuji Bajazita, što su oni i učinili, a čiji posmrtni ostaci do danas nisu pronađeni, nakon čega su naredili da oštećenog Mehdina Halilovića, koji nije mogao hodati, Čerkić Hajrudin stavi u kolica i u kolicima odveze prema putu Tuzla – Zvornik, nakon čega su Čerkića odvezli autom u nepoznatom pravcu, od kada im se gubi svaki trag, sve do 22.09.2003. godine, kada su posmrtni ostaci Halilović Mehdina pronađeni i ekshumirani iz masovne grobnice na lokalitetu Crni vrh, opština Zvornik, a posmrtni ostaci Čerkić Hajrudina pronađeni i ekshumirani 13.08.2003. godine iz masovne grobnice na lokalitetu Crni Vrh, opština Zvornik.

182. Svjedočeci o dolasku naoružanih muškaraca-mještana Tomanića i Bajkoviće u Gluminu svjedok G-6 je naveo da se, nakon odvođenja muškaraca, bošnjaka, dana 20.05.1992. godine, jedan dio preostalih muškaraca krio u šumi, dok su žene i djeca bili svi skupa u jednoj kući. Otprilike oko 11 dana nakon odvođenja muškaraca došli su Cvijan Tomanić, Milan Kandić, Goran Golubović i još neki vojnici, koje svjedok nije poznao i tom prilikom zarobili žene i djecu koji su bili tu. Navodi da su imali vojne uniforme i naoružanje.

183. Svjedok sa mjerama zaštite G-3⁶⁹ u svom iskazu, također, navodi da su se mještani muslimani iz Glumine, nakon 20.05.1992. godine počeli sakrivati po šumama i povremeno su dolazili do kuće da uzmu hranu i nahrane stoku. Nekih desetak dana nakon odvođenja muškaraca, naišla je ponovo, kako kaže, srpska vojska, kroz Gluminu i pozvali ih da dođu pred kuću Ismeta Bučuka, gdje su došle samo žene i djeca, a preostali stariji muškarci su se krali po šumama. Svjedok ističe da ih je bilo oko 15-20 i na tom mjestu ih je opkolila srpska vojska, s tim što navodi da su vojnici bili naoružani, ali da su bili u civilnoj odjeći.

184. Nekoliko dana nakon odvođenja muškaraca, svjedok Paša Muminović navodi da su žene i djecu koja su ostala u Glumini okupili sve ispred kuće njenog svezra, ali se nije izjasnila ko ih je tu okupio.

---

⁶⁹ iskaz pročitan na nastavku glavnog pretresa održanog dana ?? godine i uložen u spis kao dokaz T-120

185. I svjedok sa mjerama zaštite G-4 u iskazu⁷⁰ koji je pročitana dana 03.07.2019. godine ističe da su početkom rata, ne sjeća se datuma ili mjeseca, njeno selo opkolili vojnici među kojima je prepoznala komšije iz sela Tomanić i to Cvijana Tomanića, Milana Kandića, Dragana Tomanića i Zdravu Tomanića. Naredili su im da stanu ispred kuće Ismeta Bučuka, bili su samo žene i djeca. Vojnici su, kako svjedoči, imali, različito naoružanje – puške, pištolje, noževe, ali kao i zaštićeni svjedok G3 navodi da su bili u civilnoj odjeći, pa tako za Dragana Tomanića i optuženog Cvijana Tomanića posebno naglašava da su bili u civilnoj odjeći, s tim što tvrdi da je vidjela da je optuženi imao pištolj.

186. Nadalje, svjedok Muharem Bučuk u svom iskazu navodi da je u selu bilo 30 vojnika u vojnim uniformama i svi su bili naoružani automatskim puškama. Prepoznao je Milana Kandić i njegovog brata zvanog Cico, Marjana Tomanić, Cvijana Tomanić, sina Pere, Zorana i Gorana Tomanić. I svjedok Zijad Čerkić potvrđuje da su svi Tomanići imali automatske puške, ali navodi da su to bili samo civili i da nije bilo vojske. Zaštićeni svjedoci G-1 i G-2 se nisu mogli sjetiti kako je optuženi Cvijan Tomanić bio obučen. Svjedok Hajra Šahbegović navodi da su ih skupili ispred kuće Muharema Bučuk vojnici u šarenim uniformama naoružani puškama – Dragan iz Tomanića, Zdravo Tomanić, Cvijan Tomanić.

187. Kada je u pitanju činjenica dolaska u selo potvrdili su to i sam optuženi Cvijan Tomanić, kao i saslušani svjedoci odbrane Dragiša Tomanić, Srećo Kandić, Slobodan Stevanović, Aleksa Tomić, Radiša Kandić, Sveto Mikalović, Zoran Golubović, Dragan Tomanić.

188. Tako svjedok Dragiša Tomanić navodi da je dana 08.06.1992. godine, zajedno sa Zdravom Tomanić, Draganom Tomanić, Srećom Kandić, Cvijanom Stevanović, Slobodanom Stevanović, Dragomir Stevanović, Marjanom Tomanić, Cvijanom Tomanić otišao u Čelovnik po pozivu Dragana Tomanić, koji ih je zamolio da dođu jer su ih žene zvale iz straha, viđali su nepoznate ljude oko sela. Navodi da su dvojica od njih imala automatske puške, neki su imali i lovačke puške, između ostalih i Cvijan Tomanić, kako kaže karabinku. Za sebe tvrdi da nije imao oružje, a svi su bili u civilnoj odjeći. Potvrđuje to i svjedok Srećo Kandić, koji je svjedočio da su dana 08.06.1992. godine otišli u Čelovnik, po pozivu Dragana Tomanića, kojeg je zvala neka žena zbog svog sina, a zbog toga što su se nepoznati ljudi kretali po šumi, pa da ode njih oko 10, da provjere šta je bilo tamo. Navodi da su imali naoružanje, neko pištolj, neko lovačku pušku, s tim da tvrdi da nisu imali automatske puške, i bili su u civilnoj odjeći. U selu su zatekli oko 20 žena. Svjedok Slobodan Stevanović je izjavio da su dana 09.06.1992. godine krenuli u Čelovnik sa Draganom Tomanićem, gdje su bile neke žene, bili su u civilu, neko od njih je imao pištolj, neko lovačke puške, a Milan Kandić i Cvijan Stevanović su imali automatske puške. U selu zatiču 30-40 žena kod kuće sinova Mehmeda Bučuka.

---

⁷⁰ iskaz svjedoka G-4 uložena kao dokaz T-25

189. Svjedočeci na ove okolnosti svjedok Aleksa Tomić je izjavio da je do rata živio u selu Bajkovic, kada odlazi u selo Tomanići i naseljavaju se u kuće koje su napustili komšije muslimani. Po pozivu Dragana Tomanića odlaze u Čelovnik, rekly su mu žene iz Čelovnika da neki hodaju po šumi. Za sebe kaže da je bio u civilu i da nije imao oružje, dok su neki imali lovačke puške, a Milan Kandić i Cvijan Stevanović automatske puške. Da su Kandić i Stevanović imali automatske puške, a neki lovačke puške, potvrdio je i svjedok Radiša Kandić, koji je takođe naveo da ih je bilo oko 15 i da niko od njih nije imao uniformu. U Čelovnik su otišli po pozivu Dragana Tomanića, koji im je rekao da ga je zvala neka gospođa iz sela, da imaju problema, da dođu ako su u mogućnosti.

190. Svjedok Sveto Mihajlović navodi da je živio u selu Bajkovic, te da su nakon napada na selo otišli u selo Tomanići. Tokom maja 1992. godine krenuli su, njih 15, stanovnici Tomanića i njih oko 5 iz Bajkovic, sa Draganom Tomanićem u Čelovnik da se, kako kaže, spašavaju žene, koje su i tražile da oni dođu, i gdje su zatekli 15-tak žena, a isto to potvrđuje i svjedok Golubović Zoran koji u svom iskazu navodi da je od brata saznao da je, jedan dan, neka žena zvala Dragana Tomanića zbog nekih naoružanih vojnika. Na kraju svjedok Dragan Tomanić u svom iskazu navodi da ga je, ujutro 08.06.1992. godine nazvala supruga Muharema Bučuka i rekla da se neko kreće oko kuća i da dođu da pogledaju. Odlazi njih 15-tak i to 10-tak iz sela i 5 koji su došli kao izbjeglice. Neki su imali lovačke puške, a Milan Kandić i Cvijan Stevanović su imali automatske, bili su u civilnim odijelima. Misli da je Cvijan Tomanić imao lovačko naoružanje.

191. Cijeneći provedene dokaze Vijeće je, sa sigurnošću, utvrdilo da je optuženi, kritične prilike, zajedno sa komšijama iz Tomanića i Bajkovic, došao u selo Glumina (Čelovnik), kako bi pronašli preostale muškarce bošnjačke nacionalnosti, koji su se krili u šumi. Činjenicu dolaska u selo, gdje zatiču samo žene i djecu, nisu ospravali ni svjedoci odbrane, pa ni sam optuženi, s tim da, kao razlog dolaska, navode da su došli po pozivu jedne od žena iz Glumine, što vijeće nije moglo prihvatiti kao istinito, obzirom na iskaze svjedoka Tužilaštva, koje je Vijeće cijenoilo kao logične i pouzdane, te stoga i vjerodostojne.

192. Nadalje, Vijeće je, bez sumnje, utvrdilo i da su muškarci koji su došli u Gluminu, bili naoružani, neko automatskom puškom, neko lovačkim naoružanjem a neki od njih su imali i pištolje, što su, konačno, potvrdili i svjedoci odbrane, koji su, kritične prilike bili u Glumini, pa i sam optuženi, koji navodi da je imao lovačku pušku.

193. Nadalje, na osnovu provedenih dokaza vijeće je utvrdilo da su Čerkić Mevli naredili da iz šume pozove svog muža Čerkić Aliju i sina Čerkić Hajrudina, a drugim ženama i djeci da zovu druge muškarce koji su se krili u šumi, te da su se civili Čerkić Hajrudin, Halilović Mehudin i Behljudji Bajazit pojavili iz šume i došli do kuće pred kojom su se nalazile žene i djeca.

194. Da su optuženi Cvijan Tomanić, i ostali naoružani muškarci došli, nakon akcije čišćenja muslimanskih sela 20./21.05.1992. godine, kako bi pronašli i odveli muškarce, bošnjačke nacionalnosti, koji su se uspjeli skloniti, te da su, žene i djeca, zatečeni u selu, natjerani da zovu muškarce iz šume, potvrđuju svjedoci Paša Muminović, Razija Čerkić, zaštićeni svjedoci G-2, G-4, G-5, G-6, Muharema Bučuk te Zijad Čerkić i Hajra Šahbegović i Mejra Šahbegović.

195. Tako je svjedok Paša Muminović čula da su Mevlu Čerkić natjerali da, iz šume, doziva sina Hajrudina, dok je svjedok Razija Čerkić izjavila da je jedan od tih ljudi koji su došli, imao je kapuljaču na glavi, tražio od njene svekrve Mevle da zove muža i otjerao je prema šumi. Izašli su iz šume njen suprug Hajrudin Čerkić i Bajazit. Izjašnjavajući se na ove okolnosti svjedok G-4, čiji je iskaz pročitao na glavnom pretresu, je izjavio da je neko od tih naoružanih srba kuckao, kundakom puške, po glavi Mevlu Čerkić i tjerao je da ide preko njiva i da zove muškarce. Ona je, kako kaže svjedok, zvala sina. Iz šume su izašli Hajrudin Čerkić i Bajazit Behlulji. Svjedok Muharem Bučuk⁷¹, je čuo kada je Milan Kandić natjerao Mevlu Čerkić da iz šume zove sina i muža, te da su iz šume došli Hajrudin, a za njim Bajazit Behlulji, a iz pravca sela Hoča doveli su Mehdina i predali ga vojnicima iz Tomanića. Zaštićeni svjedok G-2, čiji je iskaz takođe pročitao, tvrdi da je Cvijan Tomanić natjerao Mevlu Čerkić da zove sina i muža, te da su iz šume izašao Hajrudin Čerkić, doveli su i Mehdina, a došao je i Bajazit Behlulji. Zaštićeni svjedok G-5 je u svom iskazu naveo da su natjerali žene da zovu muškarce koji su se krili u šumi, ali da su odvojili i 2-3 dječaka da ih zovu, pa su izašli jedan čovjek, njegov sin i Bajazit, dok je zaštićeni svjedok G-6 izjavio da su žene i djeca zvali muškarce koji su bili u šumi i to Mevla je zvala muža i sina, a Goran Golubović je tjerao svjedoka da doziva ljude iz šume. Izašli su Hajrudin Čerkić, Bajazit Behlulji i Mehdin Halilović.

196. Svjedok Zijad Čerkić koji se sakrivao u šumi sa Bajazitom i Hajrudinom, nije izašao iz šume i dalje se krio, a čuo je kako je njegova strina zvala amidžu Aliju da izađu. Svjedok Hajra Šahbegović je vidjela da dovode Bajazita iz pravca šume, a tada su doveli i Mehdina Halilovića i Hajrudina Čerkića.

197. Da je neka žena, nakon razgovora sa Draganom Tomanić, zvala sina i muža, potvrdili su to i svjedoci odbrane, iako oni, u svojim iskazima, ne navode da je bilo ko, od mještana Glumine, natjeran da to učini. Tako je svjedok Dragiša Tomanić izjavio da je Dragan Tomanić rekao nekoj ženi da zove muža, nakon čega su iz šume izašla tri muškarca, a on je poznavao Bajazita, kao i svjedok Srećo Kandić, koji potvrđuje da su se iz šume pojavila tri muškarca. Svjedok Slobodan Stevanović je izjavio da je Dragan Tomanić pričao sa nekom ženom, nakon čega je ona počela da doziva sina Hajrudina. Pojavljuju se Hajrudin, pa Bajazit i treći čovjek, koji je, kako kaže, išao šepajući. Svjedok

---

⁷¹ iskaz svjedoka pročitao i uložen kao dokaz

Aleksa Tomić svjedočio je o tome da je jedna žena zvala i da su iz šume izašla tri muškarca, jedan od njih je izgledao kao da je povrijeđen, a to isto je potvrdio i svjedok Sveto Mihajlović, kao i svjedok Dragan Tomanić, navodeći da je neka žena zvala, da su izašla trojica i to sin od te žene, zatim Bajazit i jedan što je išao kao da ga boli noga.

199. Imajući u vidu iskaze, kako svjedoka Tužilaštva, tako i svjedoka odbrane, Vijeće je utvrdilo da su, pred kuću, gdje su se nalazile žene i djeca došli Bajazit Behlulji, Hajrudin Čerkić i Mehdin Halilović.

200. Način na koji se to odvijalo i kako su to svjedoci Tužilaštva, gotovo saglasno opisali, nesumnjivo je uvjerilo Vijeće da je optuženi Cvijan Tomanić, sa ostalim naoružanim muškarcima iz Tomanića i Bajkovice, došao u Gluminu, kako bi pronašli i odveli muškarce, bošnjačke nacionalnosti, koji su se uspjeli sakriti, nakon akcije čišćenja muslimanskih sela 20./21.05.1992. godine. Činjenica da je Mevla Čerkić natjerana da zove sina i muža upućuje na to i da im je bilo poznato ko se krije u šumi.

201. Nadalje, Vijeće je, cijeneći provedene dokaze, van svake sumnje, utvrdilo da kada su civili Čerkić Hajrudin, Halilović Mehdin i Behlulji Bajazit došli do kuće pred kojom su se nalazile žene i djeca, optuženi Tomanić Cvijan zajedno sa ostalim naoružanim njemu poznatim mještanima Tomanića, oštećenog Halilović Mehdina, udarali rukama i puškama po različitim dijelovima tijela i oborili ga na zemlju, nanijevši mu pri tome ozbiljne fizičke povrede od kojih nije moga hodati.

202. Zaštićeni svjedok G-5 u svom iskazu navodi da su iz šume izašli Hajrudin, Mehdin i još jedan mladić, Mehdina nije znala ali su ga znale komšinice. Izjašnjavajući se o tome šta se desilo sa Mehdinom navela je „...i tu su ga udarali, nisu ga ubili, stavilo su ga u kolica i Hajrudin ga je odvezao“. Udarale su ga komšije iz Tomanića, od kojih poznaje optuženog Cvijana Tomanića, Milana Kandića, Dragana Tomanića, Marijana. Udarali su ga, kako svjedok navodi, rukama i oružjem po glavi, s tim što svjedok navodi da su to isto činili i sa Bajazitom. Zaštićeni svjedok G-6 je izjavio da oštećenog Mehdina nije dobro poznavao, ali je znao da je iz Lipovca. Nakon što su iz šume u kojoj su se krili izašli oštećeni Bajazit Behlulji, Hajrudin Čerkić i Mehdin Halilović, svjedok navodi da su Cvijan Tomanić, Milan Kandić, Goran Golubović i još drugi vojnici koji su došli sa njima Mehdina udarali kundacima i rukama. Ne zna da li je bio mrtav ili u komi, rekli su Hajrudinu da ga odveze u kolicima prema asfaltnom putu prema koji ide prema Zvorniku. Kasnije je svjedok saznao da su Hajrudin i Mehdin ubijeni.

203. O tome šta se desilo sa oštećenim Mehdinom Halilovićem svjedočio je i svjedok Zijad Čerkić, koji ima posredna saznanja od strine Nezire Čerkić koja mu je rekla da su Mehdina dovukli u prebijenom stanju, da ga je Hajrudin stavio u kolica i da ga je odvuкао u Tomaniće.

204. Zaštićeni svjedok G-1 je, vezano za oštećenog Mehdina rekla da je bio u takvom stanju da je pao na putu i onesvijestio se. Naredili su Hajrudinu Čerkiću da ga u kolicima odvede na asfalt.

205. U pročitanoj iskazu svjedoka Mejre Šahbegović⁷² svjedok navodi da su u građevinskim kolicima pred kuću Mehe Bučuka dovezli pretučenog čovjeka kojem svjedok ne zna ime, koji je davao znakove života i bio sav u krvi. Njega i Hajrudina su sproveli prema asfaltnom putu. Sem toga, svjedok je navela da su tukli Bajazita dok ga nisu oborili na zemlju i to Cvijan Tomanić, Zdravo Tomanić, Milan Tomanić, Milan Kandić,

206. I iz iskaza svjedoka Hajre Šahbegović koji je pročitano⁷³ dana 19.06.2019. godine proizilazi da su, nakon što je doveden Bajazit iz pravca Lazareve šume, doveli Mehdina i Hajrudina, nije vidjela šta se desilo, ali je čula da je pretučenog Mehdina Halilovića u kolicima odvezao Hajrudin.

207. I svjedok Muharem Bučuk u svom iskazu⁷⁴ pročitanoj na glavnom pretresu, navodi da je vidio kako su iz pravca Hoča doveli čovjeka po imenu Mehdin i predali ga srpskim vojnicima iz Tomanića. Nakon ubistva Bajazita, pretučenog Mehdina su stavili u kolica koja su se nalazila kod garaže i odveli ga prema asfaltnom putu Tuzla – Zvornik.

208. I supruga oštećenog Mehdina Halilovića, svjedok Emina Hajdukić – Selimović je svjedočila o dešavanjima vezanim za njenog supruga je navela da je vidjela kako voze njenog supruga u kolicima iz Čelovnika na Ramin grob, ona je u tom trenutku bila u šumici iznad Čelovnika, udaljena oko 50 metara. Prepoznala je da njega voze u kolicima.

209. Na ove okolnosti svjedočili su i svjedoci odbrane, pa je tako svjedok Dragiša Tomanić navodi da su žene napale trećeg čovjeka fizički i verbalno, jedna od njih ga je tukla motkom, što je potvrdio i svjedok Srećo Kandić, navodeći da su žene počele da udaraju jednog od te trojice. I svjedok Slobodan Stevanović navodi da su na trećeg čovjeka, koji se pojavio iz šume šepajući, krenule žene, jedna je krenula sa motkom da udari, a to isto potvrđuje i svjedok Aleksa Tomić koji objašnjava da je jedan od trojice muškaraca, koji su izašli iz šume, bio ranjen u nogu i da su ga žene napale, o čemu je svjedočio i svjedok Radiša Kandić, koji je izjavio da su žene napale tog povrijeđenog. Svjedok Zoran Golubović naveo je da je od brata Gorana saznao da je jedan od tri muškarca bio bolestan i da je hramao i da su ga žene i djeca napali „došlo je do fizičkog nasrtaja“.

210. Da je optuženi Cvijan Tomanić, zajedno sa još nekim, koji su došli sa njim, udarao oštećenog Mehdina Halilović, Vijeće je, prije svega, utvrdilo na osnovu iskaza zaštićenih

---

⁷² T-2

⁷³ T-6

⁷⁴ T-4

svjedoka G-5 i G-6, koje je, u odnosu na ovu činjenicu, cijenilo istinitim i vjerodostojnim, imajući, pri tome, u vidu i iskaz zaštićenog svjedoka G-1, koja je svjedočila o stanju u kojem se nalazio Mehdin, a što su potvrdili i drugi svjedoci, kako Tužilaštva, tako i odbrane.

211. Međutim, kada su u pitanju iskazi svjedoka odbrane koji tvrde da je Mehdin već bio povrijeđen, kada je izašao iz šume (bio je ranjen u nogu), te da su ga napale žene, jedna ga je udarala motkom, Vijeće ih nije moglo prihvatiti kao istinite i pouzdane jer, nakon što se, u cjelini, sagledaju iskazi svjedoka Tužilaštva, iskazi svjedoka odbrane su, najblaže rečeno, neuvjerljivi, a iznad svega nelogični. Odbrana nije pružila niti jedan validan i racionalan razlog koji bi opravdao tvrdnju da oštećenog Mehdira Halilovića nisu tukli optuženi Cvijan Tomanić i ostali mještani Tomanića koji su došli zajedno s njim, već žene koje su taj dan zatekli u Glumini.

212. Iz sadržaja iskaza preminulih svjedoka Mejre Šahbegović, Hajre Šahbegović i Muharema Bučuka proizilazi da je oštećeni Mehdin Halilović doveden od strane nekih drugih vojnika i predan prisutnim naoružanim komšijama iz Tomanića i Bajkovice, a što je suprotno iskazima saslušanih svjedoka koji su naveli da je Mehdin zajedno sa Bajazitom i Hajrudinom izašao iz šume. Imajući u vidu da Vijeće nije moglo neposredno saslušati ove svjedoke i eventualno razjasniti nedosljednosti, u odnosu na sadržaj iskaza drugih svjedoka, te da i svjedoci odbrane navode da je Mehdin, također, izašao iz šume, Vijeće zaključuje da se dešavanje u vezi oštećenog Halilovića, odvijalo upravo na način kako je to opisano u izreci presude. Vijeće je, sem toga cijenilo i činjenicu da su svi saslušani svjedoci saglasni u tome da je oštećeni Mehdin Halilović bio u takvom stanju da nije mogao samostalno hodati, i da su ga, zbog toga, stavili u kolica, te da ga je, u kolicima, odvezao oštećeni Hajrudin Čerkić.

213. Nadalje, Vijeće je bez sumnje, utvrdilo i da je optuženi Cvijan Tomanić ispalio 2-3 metka pored nogu Bajazita Behlulji, zbog čega je Bajazit, izbjegavajući metke, skakao, a optuženi Cvijan Tomanić govorio „Vidi ga kako igra moravac“, nakon čega je Bajazit pokušao pobjeći, Cvijan Tomanić i Milan Kandić (koji je preminuo), u namjeri da ga liše života, iz vatrenog oružja pucali za njim, te je oštećeni Bajazit pao, nakon čega mu je prišao neko od prisutnih muškaraca iz grupe koja je došla iz Tomanića i iz pištolja pucao u istog.

214. Vezano za lišenje života Bajazita Behlulji, zaštićeni svjedok G-1 je izjavila da je bila kod svoje kuće kada su, na udaljenosti od 200-300 metara, doveli Bajazita i još dvojicu muškaraca, zna da se jedan zove Hajrudin Čerkić. Vidjela je kako je optuženi Cvijan Tomanić, kojeg poznaje kao komšiju, majka mu je Dragica Tomanić, pucao u noge oštećenom Bajazitu govoreći „vidi ga kako igra moravac“, dok je jedan od prisutnih mještana rekao "ostavi ga, pola je moj pola je tvoj". Svjedok je, sem toga izjavila i da su tukli Bajazita, što je, kako sam kaže, vidio i svjedok Muharem Bučuk, da između njegove i Redžine kuće, fizički maltretiraju Bajazita, što su, po njihovim iskazima, vidjele i Razija

Čerkić i Mejra Šahbegović, ali i zaštićeni svjedok G-5, koja je izjavila da su, pored Mehdina, tukli i Bajazita. I svjedok Zijad Čerkić je svjedočio da mu je strina Mevla pričala da je Cvijan Tomanić odveo Bajazita iza kuće i da ga je tu tukao kundakom od puške i uzeo mu 100 DM. Zaštićeni svjedok G-1 se, također, sjeća da je Cvijan Tomanić odveo Bajazita kod jedne kuće i da mu je gledao neke papire i onda je vidjela da je Cvijan pucao u Bajazita na putu, na udaljenosti oko 100 m od njene kuće.

215. Sa iskazom zaštićenog svjedoka G-1 saglasan je i iskaz zaštićenog svjedoka G-5, koja je također bila očevidac događaja, tj. bila je jedna od žena koje su, nakon "akcije čišćenja" ostale u selu Glumina, u kući, kada je došla naoružana grupa iz komšijskih sela, u potrazi za muškarcima koji su se sakirivali po okolnim šumama. Navela je da su, nakon što je oštećeni Bajazit doveden, optuženi Cvijan i Milan Kandić pucali Bajazitu među noge, dok je oštećeni skakao. Zaključno, svjedok G-5 navodi kako je Cvijan u njega „pukao“, on je pao, a Milan je rekao "ostavi ga, pola je moj pola tvoj". Navodi da je Cvijan pucao ili iz pištolja ili iz automatske puške, ne zna tačno. Na pitanje branioca ko je ubio Bajazita, svjedok je odgovorio kako je Cvijan na njega prvi pucao, te da su Milan i Cvijan na njega pucali kada je Bajazit počeo da bježi.

216. I zaštićeni svjedok G-6 na sličan način opisuje dešavanja prilikom dolaska optuženog Cvijana Tomanića, Milana Kandića, Gorana Golubovića, koje je svjedok znao i imenovao, te drugih naoružanih lica. Tako svjedok navodi da je Bajazitu pucano iznad glave i nogu, da su ga zaplašivali. Svjedok dalje navodi da je Bajazit krenuo da bježi i da su na njega pucali Cvijan Tomanić i Milan Kandić iz automatskih pušaka i to više puta. Nakon što je Bajazit pao, kako svjedok navodi, prišao mu je Goran Golubović i pucao mu pištoljem u glavu. Svjedok je, od tog mjesta, bio udaljen 10-15m.

217. I svjedok Paša Muminović je svjedočila o tome da je oštećeni Behlulji bio komšija i da ga je poznavala i kad ih je vojska okupila kod kuće, vidjela ga je ispred česme od kuće njenog djevera. Dalje navodi da je vidjela kako su mu pucali ispred nogu i on je skakao, ali da nije gledala sve jer je imala malo djeteta. Poslije ga je vidjela u njivi od svekra i kako prilazi čovjek koji je iz pištolja ispalio metak – dva. Ne zna ko je pucao na Bajazita.

218. I svjedok Razija Čerkić je navela da su iz šume izašli Bjazit i njen suprug Hajrudin Čerkić, da su Bjazita tukli i da su ga na kraju ubili.

219. U iskazu svjedoka G-2, koji je pročitao na nastavku glavnog pretresa održanog 29.09.2020. godine, svjedok navodi kako je vidjela kada je Cvijan Tomanić pucao oko nogu i glave Bajazita koji je pokušao da pobjegne trčeći kroz pšenicu Muharema Bučuka. Vidjela je da je za Bajazitom pucao iz puške optuženi, te je Bajazit pao u pšenicu, gdje mu prilazi Rade Kandić i puca u njega iz pištolja. Kandić je, kaže svjedok, bio u uniformi.

220. Na sličan način dešavanja opisuje i zaštićeni svjedok G-4⁷⁵ iz čijeg iskaza proizilazi da su optuženi Cvijan Tomanić i Milan Kandić prišli na 2-3 m od Bajazita Behljlulji i počeli pucati oko njegovih nogu, zbog čega je Bajazit skakutao. Pucali su mu, kaže, i pored glave i vidjela je da mu lije krv niz lice, bila je na udaljenosti oko 10m. Vidjela je i kada su ga odveli iza kuće njenog sina gdje su ga držali oko deset minuta. Nakon toga, svjedok vidi da je Bajazit potrčao prema asfaltnom putu, a dok je trčao za njim su pucali Cvijan i Milan, iz nekog kratkog naoružanja. Bajazit je pao u pšenicu, a svjedok je u tom momentu bila od njega udaljena oko 50 metara.

221. Svjedok Mejra Šahbegović, u svom iskazu, pročitano na glavnom pretresu, izjavila je da je Cvijan Tomanić pucao pored nogu, kako kaže „Bazaida“, i vidjela je kako ovaj skače, a vidjela je i kako Cvijan Tomanić, iz neke kratke puške, smeđe boje, pucao u glavu Bazaidu. Tvrdi da su pucali i ostali prisutni i to Zdravo Tomanić, Milan Tomanić, Milan Kandić, dok je Bajazit još trzao nogama.

222. Svjedok Hajra Šahbegović navodi da je vidjela kada je Bajazit krenuo u pšenicu, bježeći od Cvijana i još jednog iz Tomanića. Nije smjela gledati, ali je, ipak, vidjela kada je jedan od njih ispalio rafal u Bajazita sa udaljenosti od 3-4m. Bajazit je pao, a jedan od njih mu je ispalio metak u čelo. Gledala je to sa udaljenosti oko 10-tak metara.

223. Da je optuženi Cvijan Tomanić pucao iz pištolja u Bajazita Behljlulji, izjavio je i svjedok Muharem Bučuk, koji je, kako tvrdi, vidio kada je Bajazit pao u pšenicu, davao je još znake života, te da mu je „prišao Cvijan, pucajući iz pištolja i dokusurio ga“, s tim da je ovaj svjedok naveo i da je, prije toga, jedan nepoznat vojnik, visok, dugog vrata, pucao iz pištolja pored glave i nogu Bajazita, tako da je ovaj skakao s noge na nogu.

224. Na okolnosti lišenja života oštećenog Bajazita Behljlulji svjedočio je sin oštećenog, Dževdet Behljlulji, kao i supruga oštećenog Mina Behljlulji, koji imaju posredna saznanja o njegovom stradanju. Tako je svjedok Dževdet Behljlulji naveo da je tek 2016. godine saznao da je Cvijan umješšan u ubistvo njegovog oca, a da je od svog daidže čuo da je Cvijan pucao za njim, ali da ga nije ubio, dok je Mina Behljlulji izjavila da joj je otac javio kada je došla u Makedoniju da joj je suprug ubijen i da ga je ubio Cvijan Tomanić.

225. Kada je poslije došla u Bosnu na odmor, sve joj je rekla osoba G-1, kako su otišli da ga pokriju i ukopaju sa zemljom ispod kruške brata od svjedokinje, djecu su neku angažovali da ga zakopaju, a sutradan, kad su otišli da vide gdje je, nije ga bilo. Svjedok G-1 je pričala ono šta su pričale druge komšije. I svjedok G-2 je isto pričala, nije ništa smjela da prenosi zbog svoje, tada, maloljetne djece. Rekli su da je Cvijan Tomanić, lično,

---

⁷⁵ iskaz pročitano na nastavku glavnog pretresa održan dana 03.07.2019. godine i uložen u spis kao materijalni dokaz broj T-120

djeci rekao da ukopaju tijelo njenog supruga. Svjedokinja ne bi mogla sada prepoznati Cvijana Tomanića, zna da je to bio komšija.

226. Ni svjedoci odbrane nisu negirali da je optuženi Cvijan Tomanić pucao ispred nogu oštećenog Behljuljija. Međutim, za razliku od svjedoka Tužilaštva svi oni to pravdaju ponašanjem samog oštećenog, navodeći da je Cvijan pucao kako bi ga spriječio da otme pušku od Cvijana Stevanovića.

227. Tako svjedok Dragiša Tomanić, svjedočeći o navednom događaju, ističe kako je Bajazit u jednom momentu skočio i uhvatio za pušku Cvijana Stevanovića i pokušao da je otme, na šta je Cvijan Tomanić reagovao i ispalio jedan metak ispred Stevanovića i Bajazita. Nakon što je optuženi Cvijan ispalio taj metak, kako svjedok navodi, Bajazit je od straha pustio pušku koju je oteo i pokušao da bježi u njivu, iza kuće, na šta reaguje Milan Kandić i ispaljuje, iz automatske puške, 2-3 rafala u vazduh, da ga upozori da stane. Bajazit se u tom momentu sapleo i pao, nakon čega prilazi čovjek sa fantomkom, koji nije sa njima došao, i puca, iz pištolja, Bajazitu u glavu.

228. Na identičan način kao svjedok Dragiša Tomanić i svjedok odbrane Srećo Kandić opisuje stradanje Bajazita Behljulji, navodeć, također, da je Bajazit krenuo da od Cvijana Stevanovića otme pušku, zbog čega Cvijan Tomanić, iz lovačke puške, ispaljuje metak u zemlju, ispred njihovih nogu, nakon čega Bajazit počinje da bježi u travu. Nakon toga Milan Kandić ispaljuje 2 metka u zrak, Bajazit pada, a života ga je lišio *"čovjek kcji se kao iz zemlje stvorio"*, u fantomci, mršav, koji je ispalio metak u Bajazita iz pištolja, da bi, potom, napao Cvijana Stevanovića, govoreći da i njega treba ubiti.

229. I ostali saslušani svjedoci odbrane: Slobodan Stevanović, Aleksa Tomić, Radiša Kandić, Sveto Mihajlović, Zoran Golubović i Dragiša Tomanić također, na skoro identičan način, uz neznatna odstupanja, svjedoče o događaju u kojem je Bajazit Behljulji lišen života, predstavljajući taj događaj kao neočekivan, iznenađujući, počinjen od strane nepoznatog vojnika sa fantomkom, koji se samo pojavio, pucao iz pištolja u Bajazita i otišao.

230. Posmrtni ostaci oštećenog Bajazita Behljulji do danas nisu pronađeni i kako njegov sin, svjedok Dževdet Behljulji, navodi i dalje se vodi kao nestao. U prilog tome, Tužilaštvo je uložilo u spis kao dokaz dopis prof.dr.med.sc. Vedo Tuco⁷⁶ iz kojeg proizilazi da lice Bajazit Behljulji nije ekshumiran, tj. da ne raspolaže nikakvom medicinskom dokumentacijom za oštećenog. Navedeno proizilazi i iz Knjige nestalih osoba na teritoriji BiH, ICRC, Sedmo izdanje pripremljeno 15.12.2005. godine⁷⁷, u kojoj je pod oznakom BAS-004438-01 označen Bajazit Behljulji kao nestalo lice.

---

⁷⁶ T-101

⁷⁷ T-27

231. Kada je u pitanju ubistvo Bajazita Behlulji, Vijeće nije imalo razloga da sumnja u istinitost iskaza svjedoka Tužilaštva i ne nalazi niti jedan valjan razlog, zbog kojeg bi svjedoci lažno teretili optuženog, pa je sagledavajući ih pojedinačno i u međusobnoj vezi, našlo iste iskrenim i vjerodostojnim, međusobno logički povezanim u jednu konzistentnu i uvjerljivu cjelinu, te stoga i pouzdanim, zbog čega, van svake razumne sumnje opravdavaju zaključak Vijeća, u odnosu na činjenicu na koji način je ubijen Bajazit Behlulji, a koji nije doveden u pitanje ni dokazima odbrane.

232. Naime, odbrana optuženog, kao ni iskazi svjedoka odbrane, nisu uvjerali Vijeće da je ubistvo Bajazita Behlulji izvršio neki nepoznati vojnik. Ovakve iskaze Vijeće smatra krajnje neuvjerljivim i nelogičnim, usaglašenim do detalja, te ih stoga, nalazi, unaprijed pripremljenim i naučenim, obzirom da svjedoci, u svojim iskazima nisu, niti jednim dijelom, odstupali od verzije svjedočenja koja je išla u korist optuženom i bila usmjere na otklanjanje ili umanjeње njegove krivnje.

233. Odbrana je, u završnim riječima, insistirala na tome da saslušani svjedoci Tužilaštva različito govore o tome ko je prišao i pucao u oštećenog Bajazita, nakon što je on pao u pšenicu, posebno svjedoci sa mjerama zaštite. Vijeće se slaže sa navedenim zapažanjem odbrane, međutim, cijeneći te iskaze, nije moglo zaključiti da je ubistvo izvršio neko ko nije bio pripadnik grupe koja je došla u Gluminu. Iskazi svjedoka Tužilaštva ukazuju, bez sumnje, na slijed radnji koje je preduzeo optuženi Cvijan Tomanić, pucajući prvo, oštećenom Bajazitu, pored nogu što, uostalom, potvrđuju i svjedoci odbrane, bez obzira što oni navode drugi razlog za pucanje, a zatim, pucajući i za njim, zajedno sa Milanom Kandić, što ne ostavlja mjesta sumnji da se događaj odvijao, upravo onako kako je navedeno u činjeničnom opisu presude.

234. Nedosljednosti u iskazima svjedoka Tužilaštva se mogu objasniti kroz različite percepcije viđenja samih dešavanja (nisu svi svjedoci stajali na istoj udaljenosti od dešavanja, na istom mjestu i istom vidnom polju, te su im neki detalji mogli promaći), sposobnosti i mogućnosti verbalnog izražavanja i opisivanja onog što su vidjeli (a što je, kod saslušanih svjedoka, u ovom predmetu, izrazito primjetno).

235. U tom pravcu, Vijeće je našlo optuženog Cvijana Tomanića krivim za ubistvo Bajazita Behluljija, s obzirom da je, kako je utvrđeno izvedenim dokazima Tužilaštva, optuženi pucao, prvo ispred nogu Bajazita, pa onda za njim, zajedno sa Milanom Kandićem. Kako je optuženi pucao u pravcu Bajazita koji je bježao, za Vijeće nije sporno da je optuženi bio svjesan da tim radnjama može nastupiti zabranjena posljedica, te je na istu bio spreman, odnosno istu je i htio.

236. Činjenica da je, kako je Vijeće utvrdilo, neko drugo lice prišlo i pucalo u Bajazita dok je oboren ležao u travi, ne isključuje krivičnu odgovornost optuženog, imajući u vidu

da nije bilo moguće utvrditi da li je oštećeni prilikom pada u pšenicu već bio pogođen pucanjem iz vatrenog oružja od strane optuženog Tomanića i Milana Kandića.

237. Da je neko od prisutnih naredio malodobnim civilima B.A., B.M., B.M. i Hajrudinu Čerkiću da zakopaju tijelo ubijenog Bajazita, što su oni i učinili, nakon čega su naredili da Mehdina Halilovića, koji nije mogao hodati, Hajrudin Čerkić stavi u kolica i odveze prema putu Tuzla-Zvornik, da bi, potom, Čerkića odvezli autom u nepoznatom pravcu, Vijeće je utvrdilo na osnovu izjava svjedoka Tužilaštva.

238. Tako je svjedok Mejra Šahbegović u iskazu⁷⁸ koji je pročitana dana 08.05.2019. godine navela kako je neko od Tomanića naredio da se njegovo (Bajazitovo) tijelo zakopa, a to su uradila trojica dječaka, dok je svjedok G-2 izjavila da je nakon ubistva Bajazita jedan od vojnika naredio trojici dječaka da iskopaju jamu na njivi Muharema Bučuk. Zaštićeni svjedok G-5 izjavio je da ne zna ko je tačno naredio da se Bajazit zakopa, dok je svjedok Hajra Šahbegović navela da su vojnici natjerali trojicu dječaka da ukopaju Bajazitovo tijelo.

239. I sam svjedok G-6, jedan od tada maloljetnih lica koji su kopala jamu da sahrane Bajazita, je izjavio da se ne sjeća ko je naredio da ga zakopaju, dodajući da su im naredili vojnici da ga zakopaju plitko i stave plehove, da će ga oni svakako premjestiti, dok je svjedok Muharem Bučuk, u izjavi⁷⁹ koja je pročitana, naveo kako je sa tavana kuće, gdje se krio, čuo kada su ti vojnici naredili njegovim unucima da tijelo ubijenog Bajazita svuku iz pšenice i da ga zakopaju na komšijinu njivu.

240. Svjedoci koji su označili optuženog Tomanića kao nalogodavca da se iskopa jama i sahrani Bajazit Behlulji jesu zaštićeni svjedok G-4, čiji je iskaz pročitana, a koja je navela da su Cvijan Tomanić i Milan Kandić došli do njih i naredili trojici dječaka da krenu za njima prema mjestu gdje je ležao Bajazit i vidjela je da su ga zakopali i prekrili limom, te zaštićeni svjedok G-3 (iskaz pročitana na glavnom pretresu), koja je izjavila da je Tomanić naredio maloljetnicima da zakopaju Bajazita. Kako se ovi svjedoci nisu mogli unakrsno ispitati, tako Vijeće nije moglo, samo na pročitanim iskazima ovih svjedoka, zasnovati uvjerenje da je optuženi Cvijan Tomanić naredio trojici maloljetnika da iskopaju jamu i sahrane oštećenog Behluljija.

241. O dešavanju, nakon što je Bajazit Behlulji ukopan svjedočio je zaštićeni svjedok G-6, koji je izjavio da je Mehdin (Halilović) bio ili mrtav ili u komi i da su rekli Hajrudinu Čerkiću da ga odveze prema asvaltnom putu, prema Zvorniku, što je potvrdio i zaštićeni svjedok G-5 „*Mehdina je odvezao Hajrudin Čerkić prema Zvorniku*“.

---

⁷⁸ T-2

⁷⁹ T-4

242. Svjedok Muharem Bučuk, čiji je iskaz pročitao na glavnom pretresu, naveo je da je čuo kada je Milan Kandić rekao svojim vojnicima da uzmu vozilo svjedokovog sina Mirsada i odvezu Mehdiu, a onda su uzeli, kako kaže, kolica i stavili pretučenog Mehdiu i odvezli ga prema putu Tuzla-Zvornik. Svjedok Razija Čerkić potvrđuje da su nekog mladića stavili u kolica i rekli njenom suprugu Hajrudinu da ga vozi, a svjedok Hajra Šahbegović je čula da je pretučenog Mehdiu Halilovića, u kolicima, odvezao Hajrudin Čerkić. Čuo je to i svjedok Zijad Čerkić, kako kaže, od svoje strine, te kaže da je Hajrudin „odvukao Mehdiu u Tomaniće“. Svjedok Hariz Bećirović je, također, čuo da su Hajrudin Čerkić i Mehdiu Halilović odvedeni od strane Cvijana Tomanića i Marjana Tomanića i da je to bilo istog dana kada je Bajazit Behlulji ubijen.

243. O odvođenju Hajrudina Čerkića, svjedočio je Muharem Bučuk, koji je izjavio da je, na kraju, Dragan Tomanić, u svoje vozilo, stavio Hajrudina i rekao njegovoj majci da mu ni dlaka neće faliti s glave, dok je zaštićeni svjedok G-4 naveo da su Hajrudina strpali u kola bijele boje i odvezli ga prema Karakaju, a svjedok Mejra Šahbegović, izjašnjavajući se na navedeno, izjavila je da je vidjela kada su Hajrudina, nakon što je poljubio majku, otjerali ispred sebe, u pravcu asfaltnog puta. I na kraju, zaštićeni svjedok G-3 naveo je da je Mile Kandić odveo Hajrudina prema mostu u Glumini.

244. Svjedoci odbrane su, uglavnom, svjedočili o tome da su Bajazita zakopala djeca i Hajrudin Čerkić, pa tako svjedok Dragiša Tomanić izjavljuje „*Bajazita su zakopala djeca i taj čovjek što ga je ta žena zvala*“, a nije mu poznato šta je bilo s drugom dvojicom, a što potvrđuje svjedok Slobodan Stevanović, te navodi i da je Hajrudin našao kolica, ubacio čovjeka koje je došao sa njim i krenuo prema magistrali. Nije čuo da je iko pitao Hajrudina gdje vozi čovjeka na kolicima.

245. Svjedok Aleksa Tomić je izjavio „...stavili su u kolica toga što je hramao i odveli ga asfaltu“, a svjedok Sveto Mihajlović „...jedan drugog u kolica i otišli prema Karakaju“. Na kraju, svjedok Dragan Tomanić naveo je da je bio dogovor da se taj stariji, kojeg je majka zvala, svede na put, i da ih Čedo (Mihajlović) odvede u Lipovac. Svjedok ne zna šta je sa njima bilo.

246. Dokaz koji potvrđuje iskaze saslušanih svjedoka o sudbini oštećenih Hajrudina Čerkića i Mehdiu Halilovića, tj. da su zadnji put viđeni živi tog dana i da su se vodili kao nestali do ekhumacije njihovih posmrtnih ostataka je Knjiga nestalih osoba na teritoriji BiH, ICRC, Sedmo izdanje pripremljeno 15.12.2005. godine⁸⁰, u kojoj je pod oznakom BAZ-101326-02 označen Hajrudin Čerkić kao nestalo lice, pod oznakom BAZ-102156-01 označen Mehdiu Halilović.

247. Stalni sudski vještak Vedo Tuco, specijalista sudske medicine, je na nastavku glavnog pretresa, održanog dana 11.12.2019. godine je iznio rezultate rada vezano za

---

⁸⁰ T-27

njegovo učešće u ekshumaciji na području Crnog Vrh-a tokom 2003. godine. Vještak je izjavio da se radi o sekundarnog masovnoj grobnici u kojoj je pronađeno oko 1300 posmrtnih ostataka. Vezano za ovaj krivični predmet, iz masovne grobnice Crni vrh ekshumirani su posmrtni ostaci oštećenog Hajrudina Čerkića dana 13.08.2003. godine pod rednim brojem Z.C.Vrh-01/227 B, kao i oštećenog Mehdiina Halilovića pod rednim brojem Z.C.Vrh-01/654 B dana 22.09.2003. godine.

248. Vezano za lice Mehdiin Halilović, vještak je objasnio kako je izvršena dnk analiza uzorka krvi majke oštećenog i njegovih potomaka (sina i kćerke), te je utvrđeno kako se njihov genetski materijal u cjelosti podudara sa uzorkom uzete iz kosti prilikom sudskomedicinske ekspertize i na temelju tog nalaza je zvanično utvrđen identitet Mehdiina Halilovića, Vještak se nije mogao izjasniti o uzroku smrti oštećenog.

249. Postupak identifikacije Hajrudina Čerkića, je bio u određenoj mjeri drugačiji od identifikacije oštećenog Halilovića, u smislu da je vršena komparacija dna uzorka iz dna uzoraka od njegove majke i iz kostiju njegove braće Vahidina i Sahidina Čerkić, čiji su posmrtni ostaci također ekshumirani. Obzirom da nijedan od navedene braće Čerkić nije imao potomaka, dnk analizom broj 5676/05 utvrđeno je da posmrtni ostaci pripadaju braći Čerkić⁸¹. Vještak objašnjava da nije u svim slučajevima moguće izvršiti komparaciju dna materijala, te da u tim slučajevima se koriste i metode dobijanja informacija od članova porodice vezano za zubni status lica čija se identifikacija traži, prepoznavanje odjeće, informacije o visini. Informacije porodice su se podudarale sa izvještajem sudskomedicinske obrade, te se došlo do zaključka da posmrtni ostaci nedvojbeno pripadaju licu Hajrudin Čerkić. U odnosu na uzrok smrti, vještak se nije mogao precizno izjasniti, te dodao da se najvjerovatnije radi o višestrukim povredama sigurno perimortalnog karaktera, najvjerovatnije strijeljnog ili eksplozivnog prorijekla.

250. Vijeće je u cjelosti prihvatilo izlaganje vještaka na glavnom pretresu i u vezi s tim obrazloženju datom tokom glavnog pretresa jer se radi o dokazu koji je u skladu sa pravilima struke i nauke, dat od strane izuzetno stručnog i kvalifikovanog vještaka sudske medicine sa dugogodišnjim iskustvom u sudsko-medicinskim vještačenjima u velikom broju predmeta kako pred ovim, tako i pred drugm sudovima u BiH.

251. Kao dokaz o stradanju oštećenog Mehdiina Halilovića, Tužilaštvo je uložilo dokaz T-104 Zapisnik o utvrđivanju identiteta broj 47/07 na ime Mehdiin Halilović, Ekspertni tim Tuzla, od 08.02.2007. godine iz kojeg proizilazi da je dana 08.02.2007. godine u UKC Tuzla utvrđen identitet posmrtnih ostataka registrovanih pod brojem Z.C. VRH-01/654B, kao i Potvrdu o smrti na ime Mehdiin Halilović, JZU UKC Tuzla od 08.02.2007. godine⁸².

---

⁸¹ T-118 DNK izvještaj, Z.C.VRH-01/227-B

⁸² T-5

252. Vezano za oštećenog Hajrudina Čerkića, uloženi su dokazi T-106 i T-107, odnosno zapisnik o utvrđivanju identiteta br. 454/10 i potvrda o smrti 454/10 od 13.05.2010. godine, uz izvod iz matične knjige umrlih broj. 07/1-202.1-2212/16.

253. Dakle, Vijeće je, na osnovu provedenih dokaza, prije svega iskaza svjedoka, sa sigurnošću utvrdilo da su, u inkriminisanom periodu, u poslijepodnevnim satima grupa naoružanih mještana sela Tomanići i Bajkovića, između ostalih i optuženi Cvijan Tomanić, došli u mjesto Glumina, tražeći preostale muškarce bošnjačke nacionalnosti i gdje zatiču samo žene i djecu, također bošnjačke nacionalnosti, kojima je naređeno da zovu muškarce iz šume, pa kada su se tri muškarca pojavila iz šume i to civili Hajrudin Čerkić, Mehdi Halilović i Bajazit Behlulji, optuženi Cvijan Tomanić, zajedno sa ostalim prisutnim mještanima Tomanića, oštećenog Halilovića, pretukli tako da nije mogao hodati, te je optuženi Tomanić, zajedno sa Milanom Kandićem (koji je, u međuvremenu, preminuo) pucao za oštećenim Behlulijem, u namjeri da ga ubiju, pa kada je oštećeni pao na zemlju, prišao mu je jedan od prisutnih mještana Tomanića i pucao u njega iz pištolja. Vijeće je, također, na osnovu okolnosti pod kojima je krivično djelo izvršeno, van svake sumnje, zaključilo da su izvršioc postupali sa diskriminatornom namjerom.

254. Kada je u pitanju odgovornost optuženog, Vijeće je, prije svega imalo u vidu činjenicu koju su potvrdili gotovo svi saslušani svjedoci, a nije je sporio ni sam optuženi, da je u navedeno vrijeme bio u mjestu Glumina, s tim da, kako je već rečeno, njegovo svjedočenje, kao ni svjedočenje svjedoka odbrane, nisu mogli uvjeriti Vijeće da se sam događaj u selu odvijao na način kako su ga oni opisali, počev od toga da su u Gluminu došli po pozivu jedne od žena iz sela, da su oštećenog Mehdi Halilovića tukle žene, pa do tvrdnje da je ubistvo izvršio neki nepoznati vojnik sa fantomkom na glavi, koji se pojavio iznenada, takoreći niotkud i isto tako nestao, jer sem što su nerealni i nelogični ovakvi iskazi nemaju potvrdu u iskazima svjedoka Tužilaštva, koji su bili očevidci događaja.

255. Ma koliko iskazi svjedoka Tužilaštva bili u izvjesnoj mjeri konfuzni i ponekad nedovoljno jasni, vijeće je pri njihovoj ocjeni imalo u vidu traumatičnu situaciju u kojoj su se nalazili i strah za vlastite živote (naročito nakon događaja od 20. i 21. maja 1992. godine kada se desio napad na sela nastanjena nesrpskim stanovništvom, odvođenje muškaraca i ukopavanje njihovih leševa u „Raminom grobu“), pa nije realno za očekivati da njihovi iskazi, o svim činjenicama o kojim svjedoče budu podudarni o svim detaljima samog događaja, kao što je to slučaj sa iskazima svjedoka odbrane. Sem toga, i protok vremena od samog događaja dovodi do toga da sjećanje blijedi i slike iz prošlosti se miješaju, što neminovno dovodi do stanovite razlike o onome o čemu svjedoče (nastalih kao posljedica nehotičnih grešaka u sjećanju ili percepciji, a svakako i onoga što su čuli od drugih), ali koje nemaju za posljedicu drugačiji činjenični zaključak od onog za šta je optuženi oglašen krivim.

256. Vijeće je svjesno činjenice da izvjesne nedosljednosti između prethodnih izjava i usmenog svjedočenja svjedoka ili između različitih svjedoka, predstavljaju relevantan faktor u procjeni, ali one nužno ne diskredituju svjedočenje u cjelini, zbog čega Vijeće nije u cjelosti odbacilo njihova svjedočenja, jer to ne bi bilo u interesu pravde, niti u skladu sa obavezom slobodne ocjene dokaza. Vijeće je, shodno tome, cijenilo pouzdanost i iskrenost svakog od svjedoka, te u vezi s tim, ocijenilo pouzdanost i tačnost svake činjenice o kojoj su svjedoci svjedočili. Sagledavajući, dakle, iskaze svjedoka Tužilaštva, u cjelini i dovodeći ih u međusobnu vezu, Vijeće je zaključilo da su isti logični, dosljedni i pouzdani u pogledu činjenica bitnih za donošenje odluke o odgovornosti optuženog, zbog čega je, van svake sumnje, utvrdilo da je optuženi odgovoran za počinjenje, odnosno da je opisanim radnjama ostvario sva bitna obilježja krivičnog djela koje mu je stavljeno na teret.

257. Kada su u pitanju iskazi svjedoka odbrane, Vijeće ih je cijenilo u kontekstu svih ostalih izvedenih dokaza, na glavnom pretresu, te je došlo do zaključka da su njihovi iskazi, nedvojbeno, usmjereni na umanjeње odgovornosti optuženog Cvijana Tomanića. Naime, a kako je to navedeno ranije, prilikom analize iskaza, evidentno je da svjedoci Tužilaštva i svjedoci odbrane, svjedoče o istom događaju, na sličan način, osim kada je riječ o dešavanjima koja direktno inkriminuju optuženog.

258. Na kraju, Vijeće nalazi da je optuženi, u počinjenju predmetnih inkriminacija, kao saizvršilac, postupao sa direktnim umišljajem, znajući da se radi o civilima bošnjačke nacionalnosti, svjestan da će njegove radnje dovesti do smrti oštećenog Bajazita Behlulji i da će kod oštećenog Mehdiha Halilovaća izazvati ozbiljne i teške fizičke povrede, koje zabranjene posljedice je i htio.

IZMJENE U ODNOSU NA ČINJENIČNI OPIS IZ OPTUŽNICE

259. Vijeće je u činjeničnom opisu izreke presude, načinilo određene izmjene, a na osnovu provedenih dokaza, pri čemu je vodilo računa da se i dalje radi o istom djelu, odnosno istom događaju sa svim bitnim obilježjima, koji predstavljaju obilježje krivičnog djela, čime je objektivni identitet između optužnice i presude očuvan.

260. Naime, Vijeće je izvršilo intervencije u pogledu ostalih okolnosti koje pridonose tačnijem određivanju načina izvršenja krivičnog djela, ne narušavajući integritet bića krivičnog djela u konkretnom slučaju.

261. Shodno navedenom, Vijeće je u izreci presude izvršilo intervenciju na način da je u uvodnom dijelu izreke, odnosno u činjeničnom opisu izostavljen dio *“teškim oduzimanjem slobode i drugim nečovječnim cjelima slične prirode”* iz razloga što ovo

Vijeće nije prihvatilo pravnu kvalifikaciju progon zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava.

262. Ozirom na izvedene dokaze Vijeće je izmijenilo činjenični opis izreke presude, u odnosu na to kako su optuženi i druga lica koja su bila s njim, kritične prilike, bili obučeni i koje su svojstvo ta lica imala. Očigledno je da je svjedoci Tužilaštva, koji su bili saslušani na ove okolnosti, ne slažu, u pogledu činjenice kako su bili obučeni mještani Tomanića i Bajkoviće, koji su došli u selo, a svi svjedoci odbrane su tvrdili da su bili u civilu, Vijeće nije moglo, sa sigurnošću, utvrditi da li su na sebi imali uniforme ili ne, te je, iz tog razloga, iz činjeničnog opisa izostavilo riječi "*uniformisan*" i "*uniformisanim*". Osim toga, Vijeće je izostavilo i "*pripadnicima Vcjske Republike Srpske (VRS)*" imajući u vidu da, na osnovu izvedenih dokaza, na glavnom pretresu, nije moglo utvrditi da su lica koja su bila sa optuženim zaista, u tom periodu, bili pripadnici VRS, obzirom da, osim za Zdravka Tomanić, i za samog optuženog Cvijana Tomanić, Tužilaštvo nije provelo niti jedan dokaz koji bi to potvrdilo. (o čemu je detaljnije obrazloženo u dijelu koji se odnosi na postojanje opštih elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH; paragrafi 152 - 161).

263. Vijeće je također, izostavilo dio: ...opkolili kuću „*Bučuk Redže*“, obzirom da se sa sigurnošću nije moglo utvrditi u kojoj su kući boravile žene i djeca, jer su neki svjedoci spominjali da je to bila kuća Bučuk Ismeta, a neki da je to kuća Bučuk Mehe. Iako za Vijeće nije od značaja precizno određenje kuće u kojoj su bili žene i djeca, imajući u vidu da se radi o selu Glumina, Vijeće je iz izreke presude izostavilo ime vlasnika kuće u kojoj su se nalazile.

264. Također, shodno izvedenim dokazima, Vijeće je u izreci presude izostavilo dio: "*zatim su pretraživali sa uperenim puškama okolne kuće i dvorišta, kcjom prilikom je Kandić Milan udario kundakom puške po glavi Čerkić Mevlu, i naredio jcj da iz šume pozove svog muža Čerkić Alju i sina Čerkić Hajrudina, Halilović Mehdina i Behjuji Bajazita i druge muškarce*", imajući u vidu da iz iskaza saslušanih svjedoka ne proizilazi da je naoružana grupa, koja je došla u kritično vrijeme u selo Glumina, pretraživala okolne kuće i dvorišta, te isto tako nije utvrđeno da je Milan Kandić, niti bilo ko drugi, udario Mevlu Čerkić kundakom puške, kako bi je natjerao da iz šume doziva sakrivene muškarce.

265. Naime, Vijeće se rukovalo izvedenim dokazima, na glavnom pretresu, te je u skladu s tim izvršilo korekciju izreke presude, na način da je u činjeničnom opisu navedeno "*kcjom prilikom su Čerkić Mevli naredili da iz šume pozove svog muža Čerkić Alju i sina Čerkić Hajrudina, a drugim ženama i cjeci da zovu druge muškarce kcji su se krili u šumi*", imajući u vidu da ovakvo utvrđenje proizilazi iz provedenih dokaza, tačnije iskaza svjedoka, na osnovu kojih vijeće nije moglo zaključiti ko je od prisutnih naredio Mevli Čerkić da zove muža i sina, niti da joj je naredeno da zove i ostale muškarce koji su

se krili u šumi. Naime, na ove okolnosti, o Milanu Kandić, svjedočio je samo svjedok Muharem Bučuk, čiji je iskaz pročitao na glavnom pretresu i koji nije mogao biti unakrsno ispitan, kako bi se razjasnila ova činjenica. Sem toga, ovaj svjedok je samo čuo, na tavanu gdje se krio, Milana Kandića da tjera Mevlu da zove, a čak ni ovaj svjedok nije izjavio da je Milan Kandić udarao, kundakom puške, po glavi Mevlu Čerkić.

266. Nadalje, cijeneći izvedene dokaze, Vijeće je, iz izreke presude izostavilo navode iz optužnice koji se odnose na dolazak civila iz šume pa je umjesto „...a kada su civili Čerkić Hajrudin, Halilović Mehdin i Beh,ju,ji Bajazit došli do kuće Bučuk Redže, osumrjčeni Tomanić Cv,jan, zajedno sa ostalim vojnicima lišili su ih slobode, na način da su ih opkolili, žene i djecu u kući i ispred kuće, a ove muškarce pohvatili...“, u izreci presude navedeno „a kada su civili Čerkić Hajrudin, Halilović Mehdin i Beh,ju,ji Bajazit došli do kuće pred kćom su se nalazile žene i djeca...“, jer Vijeće, na osnovu provedenih dokaza nije našlo da su muškarci, koji su izašli iz šume, bili lišeni slobode, niti da su „pohvatani“ na način kako to navodi i opisuje Tužilaštvo, a što se tiče žena i djece, već ranije je, u optužnici, navedeno da su opkoljeni i Vijeće ne nalazi za potrebno ponavljati tu činjenicu i na ovom mjestu.

267. U dijelu izreke presude koji se odnosi na premlaćivanje Mehdina Halilović Vijeće je izostavilo da je oštećeni tučen *nogama* i da su mu pri tome nanaseni *psihički* bolovi, imajući u vidu da za to nije bilo dokaza.

268. Kada je u pitanju ubistvo Bajazita Behlulji, Vijeće je, slijedeći izvedene dokaze, u tom dijelu, načinilo najznačajnije izmjene u odnosu na činjenični opis naveden u optužnici, te tako, umjesto „...a osumrjčeni Tomanić Cv,jan u nar,jeri da liši života Beh,ju,ji Bajazita, ispalio dva-tri metka u pravcu Beh,ju,ji Bajazita, zbog čega je civil Beh,ju,ji, izbjegavajući metke, skakao, te pokušao potjeći, a osumrjčeni Tomanić Cv,jan je govorio „Vidi ga hoće da bježi i kako igra moravac i j...ti majku šiptarsku, htio si potjeći u Njemačku“, kao i „nakon čega je osumrjčeni Tomanić Cv,jan pucajući iz pišto,ja lišio života oštećenog Beh,ju,ji Bajazita“, u izreci presude navedeno je „...nakon čega je optuženi Tomanić Cv,jan ispalio dva-tri metka pored nogu Beh,ju,ji Bajazita, zbog čega je civil Beh,ju,ji, izbjegavajući metke, skakao, a optuženi Tomanić Cv,jan govorio „Vidi ga kako igra moravac“, nakon čega je Beh,ju,ji pokušao potjeći, a Tomanić Cv,jan i Milan Kandić, kcji je preminuo, u nar,jeri da ga liše života, iz vatrenog oružja pucali za njim, te je oštećeni Beh,ju,ji Bajazit pao, nakon čega mu je prišao jedan od prisutnih muškaraca iz grupe kcja je došla iz Tomanića i iz pišto,ja pucao u istog...“. Ovakvo činjenično utvrđenje, bez sumnje, proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka, cijenjenih kako pojedinačno tako i u međusobnoj vezi, na osnovu kojih je jedini logičan i nedvojben zaključak da se događaj odigrao upravo na način kako je to opisano u izreci ove presude.

269. Naime, zaštićeni svjedok G-1 je izjavila da je vidjela da je Cvijan pucao na Bajazita na putu, na udaljenosti oko 100 m od nje, dok je zaštićeni svjedok G-5 vidjela kako je Cvijan „u njega pukao“ i on je pao, ali isto tako navodi da su Milan Kandić i optuženi Cvijan Tomanić pucali na Bajazita, dok je bježao. Zaštićeni svjedok G-6, koji je, kako kaže, bio na udaljenosti od 10-15 m navodi da su za Bajazitom pucali Cvijan Tomanić i Milan Kandić, ali kada je ovaj pao prišao mu je Goran Golubović i pucao mu pištoljem u glavu, dok zaštićeni svjedok G-2 tvrdi da je to bio Rade Kandić, a svjedok Paša Muminović ne zna ko je bio čovjek koji je prišao i pucao na Bajazita.

270. Svjedok Mejra Šahbegović izjavila je da je Cvijan Tomanić pucao u glavu „Bazaidu“, ali da su pucali i ostali prisutni, dok je on još „*trzao nogama*“, dok svjedok Hajra Šahbegović ne zna da li je metak u čelo Bajazita ispalio Cvijan Tomanić ili „*taj drugi iz Tomanića*“. Zaštićeni svjedok G-3 navodi da je vidjela kako je Cvijan Tomanić iz puške ubio Bajazita Behlulji, misli da je pucao samo jednom, a gledala je to sa udaljenosti od 3-4 m. Po njenom svjedočenju optuženi je tada i opsovao Bajazitu majku šiptarsku i rekao „htio si pobjeći u Njemačku“. Na kraju, svjedok Muharem Bučuk, sasvim određeno tvrdi da je Bajazitu „*prišao Cvijan i dokusurio ga*“.

271. Imajući u vidu navedene iskaze, Vijeće nije moglo, sa sigurnošću utvrditi ko je od prisutnih pucao iz pištolja, u oštećenog Bajazita, te stoga, nije moglo ni prihvatiti navod iz optužnice da *je osumnjičeni Tomanić Cvijan pucajući iz pištolja lišio života oštećenog Behlulji Bajazita*“, koju činjenicu Tužilaštvo, očigledno zasniva na iskazu svjedoka Muharema Bučuk, pri čemu se zanemaruje činjenica da je samo ovaj svjedok, za razliku od svih drugih, izjavio da je „*nepoznat vojnik, visok, dugog vrata, pucao iz pištolja pored glave i nogu Bajazita, tako da je ovaj skakao s noge na nogu*“, zbog čega je opravdano postaviti pitanje šta je svjedok, uopšte, mogao da vidi sa tavana, gdje se krio. Sem toga, radi se o svjedoku koji nije saslušan na glavnom pretresu, već je njegov iskaz, dat u istrazi, pročitao, tako da nije bio podložan provjeri, niti je odbrani pružena mogućnost da unakrsno ispita svjedoka i time eventualno dovede u pitanje njegove navode, posebno imajući u vidu da se ovaj iskaz, u pogledu činjenice na koji način je ubijen Bajazi Behlulji, razlikuje od iskaza drugih svjedoka, kako onih čije su izjave pročitane, tako i onih koji su saslušani na glavnom pretresu. Na isti način Vijeće je cijenilo i iskaz zaštićenog svjedoka G-3, čija izjava je, također, pročitana na glavnom pretresu.

272. Na kraju, Vijeće je, iz činjeničnog opisa presude, izostavilo da je optuženi „*naredio malodobim civilima i Čerkić Hajrudinu da zakopaju tijelo ubijenog Behlulji Bajazita ...*“, te da je zajedno sa ostalima *naredio* Čerkić Hajrudinu da Halilović Mehdina stavi u kolica i odveze prema putu Tuzla – Zvornik i da je, po njegovoj *naredbi*, NN pripadnik VRS odveo autom Čerkić Hajrudina u nepoznatom pravcu, imajući u vidu da dokazi koji su provedeni na glavnom pretresu, ne potkrepljuju navode iz optužnice da je, upravo optuženi, izdao navedene naredbe.

273. Prilikom ovih korekcija, Vijeće se rukovalo stavom da su intervencije Suda u činjeničnom opisu djela dozvoljene ako su usmjerene na preciznije određenje djela, pri tome vodeći računa o subjektivnom i objektivnom identitetu optužnice i presude, te da se optužba ne prekorači, odnosno da se optuženi ne dovede u težu procesnu situaciju koja obuhvata težu kvalifikaciju po njega.

274. Vijeće primjećuje da je Tužilaštvo paušalno cijenilo i uzimalo u obzir samo dijelove iskaza pojedinih svjedoka, na osnovu kojih je i sačinjen činjenični opis optužnice što, po stavu Vijeća, nije u skladu sa izjavama svjedoka u cjelini, a pogotovo nije dovedeno u vezu sa iskazima drugih svjedoka, koji su svjedočili o istim činjenicama, zbog čega je i došlo do pomenutih korekcija, od kojih je najbitnija ona koja se odnosi na način ubistva oštećenog Bajazita Behlulji.

275. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće zaključuje da je činjenični opis djela usklađen sa utvrđenim činjeničnim stanjem, pravna kvalifikacija djela nije teža, a izmijenjeni dijelovi optužnice nisu doveli optuženog u teži procesno-materijalni položaj.

ZAKLJUČAK O KRIVIČNOJ ODGOVORNOSTI

276. Vijeće je na osnovu provedenih dokaza utvrdilo da je optuženi u vrijeme i na način pobliže opisan u osuđujućem dijelu presude, inkriminisane radnje preduzimao kao saizvršilac zajedno sa drugim licima, pri čemu je odgovoran po osnovu individualne krivične odgovornosti.

Saizvršilaštvo (član 29. KZ BiH)

Član 29. KZ BiH navodi:

'Ako više osoba, učestvovanjem u čirjenju krivičnog djela ili preduzimajući što drugo čime se na odlučujuć način doprinosi učirjenju krivičnog djela, zajednički učine krivično djelo, svaka od njih kaznit će se kaznom propisanom za to djelo.'

277. Ako je optuženi zajedno sa drugim licima učestvovao u samom krivičnom djelu, pod uslovom da postoji potrebn *mens rea*, to je dovoljno prema članu 29. KZ BiH da se on smatra saizvršiocem i bude kažnjen kao glavni počinitelac.

Individulana krivična odgovornost (član 180. stav 1 KZ BiH)

278. Član 180. stav 1 KZ BiH propisuje sljedeće:

'Osoba koja planira, naredi, učini ili podstrekava ili pomaže u planiranju, pripremanju ili učirjenju krivičnih djela iz člana .... 172 (zločin protiv čovječnosti) ....., ovog zakona kriva je za to krivično djelo.'

279. Vijeće podsjeća da je član 180. stav 1. KZ BiH izveden iz člana 7. stav 1. Statuta MKSJ i identičan mu je. Žalbeno vijeće MKSJ zaključuje da član 7. stav 1. "...*pr je svega pokriva fizičko počinjenje krivičnog djela od strane samog prekršioca, ili kažrjivi propust da se učini cjelo obavezno po pravilima krivičnog prava*".

280. *Actus reus* koji je potreban za počinjenje krivičnog djela jeste da "...*optuženi, bilo fizički, bilo na neki drugi neposredan, odnosno posredan način, svjim pozitivnim radnjama, odnosno – ako postcji obaveza cjelovarja – propustima, učestvuje individualno ili zajedno s drugim u materjalnim elementima krivičnog djela za kcje se tereti. Sam optuženi ne mora učestvovati u svim aspektima inkriminisanog ponašarja.*"⁸³ Može postojati nekoliko počinitelja u vezi s istim krivičnim djelom, gdje ponašanje svakog od njih ispunjava nužne elemente definicije materijalnog krivičnog djela.⁸⁴

281. Potrebni *mens rea*, jeste da je optuženi djelovao s namjerom da počini krivično djelo..."⁸⁵ ili, kao u slučaju drugih oblika učestvovanja u krivičnim djelima iz člana 7. stav 1., on mora biti "*svjestan vjerovatnoće, u smislu velikih izgleda, da će kao posjedica njegovog ponašarja biti izvršeno krivično cjelo.*"⁸⁶

282. Nakon ocjene provedenih dokaza kako optužbe, tako i odbrane, koji su cijenjeni pojedinačno, u međusobnoj povezanosti i u kontekstu opisanih događaja na području općine Zvornik u kojima optuženi uzima aktivnu ulogu, Vijeće nalazi dokazanim da je optuženi Cvijan Tomanić počinio krivično djelo progona ubistvom i drugim nečovječnim djelima sa namjerom nanošenja velike patnje i ozbiljne fizičke povrede oštećenim. Prilikom preduzimanja zabranjenih radnji kako je opisano u izreci presude, optuženi je postupao sa direktnim umišljajem, jer je bio svjestan da premlaćivanjem oštećenog Mehdiha Halilovića i pucanjem iz oružja oko i u pravcu oštećenog Bajazita Behluljija, bez dvojbe može uzrokovati, a u konkretnom slučaju su i uzrokovale zabranjene posljedice, pa je očito da je optuženi htio njihovo nastupanje.

283. Ove radnje, počinjene u osnovi djela progona, optuženi Cvijan Tomanić je učinio postupajući sa diskriminatorskom namjerom i sviješću da zabranjene radnje poduzima na nacionalnoj i vjerskoj osnovi, samo prema civilnom bošnjačkom stanovništvu.

284. Ako se uz sve navedeno ima u vidu da je optuženi imao znanje o rasprostranjenom i sistematskom napadu vojnih snaga VRSa, da je taj napad usmjeren protiv civilnog bošnjačkog stanovništva teritorije opštine Zvornik, te da je optuženi znao i bio svjestan da njegove radnje predstavljaju dio tog napada, pa te radnje htio, poduzeo i doprineo da njegova djela budu dijelom tog napada, onda je sasvim jasno da su se u radnjama

⁸³ Stakić, prvostepena presuda MKSJ-a, paragraf 439;

⁸⁴ Tužilac protiv *Kunarca* i dr., IT-96-23-T & IT-96-23/1, presuda od 22.02.2001.godine

⁸⁵ *Limaj*, prvostepena presuda MKSJ-a, paragraf 509;

⁸⁶ *Kvočka*, prvostepena presuda MKSJ-a paragraf 251; *Limaj*, prvostepena presuda MKSJ-a paragraf 509;

optuženog opisanih u izreci presude, stekla sva bitna obilježja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a) i k) istog zakona, sve u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. KZ BiH, pa ga je Vijeće za ovo djelo oglasilo krivim i osudilo po zakonu.

PROGON ZATVARANJEM - KVALIFIKACIJA KOJA NIJE PRIHVAĆENA

285. Tužilaštvo BiH je optužnicom od 03.12.2018. godine optuženom Cvijan Tomaniću, pored krivičnog djela progona ubistvom i drugim nečovječnim djelima kao zločina protiv čovječnosti, na teret stavilo i krivično djelo teško oduzimanje slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog humanitarnog prava, za koje Vijeće nije utvrdilo postojanje potrebnih elemenata da bi njegove radnje moglo okarakterisati kao krivično djelo teško oduzimanje slobode.

286. Teško oduzimanje slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog humanitarnog prava kao zločin protiv čovječnosti predstavlja lišavanje slobode nekog pojedinca, bez odgovarajućeg pravnog postupka, u sklopu širokog ili sistematičnog napada usmjerenog protiv protiv civilnog stanovništva.⁸⁷

287. Nužni *mens rea* ovog osnovnog djela jeste "*namjera da se to lice proizvojnno liši slobode, ili logični zaključak da će to djelo vjerovatno dovesti do proizvojnog lišavanja slobode*".⁸⁸ Umišljaj da se žrtve liše slobode odnosi se, ne samo na konkretno hapšenje, već i na njihovo držanje u zatvoreništvu.⁸⁹

288. Međutim, optužnicom se optuženi Tomanić tereti da je „.....*Tačno neutvrđenog dana krajem maja ili početkom juna 1992. godine u posljedopodnevnim satima, u mjestu Glumina, opšina Zvornik, naoružan, zajedno sa naoružanim Tomanić Zdravkom i Kandić Milanom kcji su preminuli i drugim mjestu poznatim muškarcima mještanima okolnih sela (mjesto Tomanići i Bajkovića), opkolili kuću u kcjci su se nalazile žene i djeca bošnjačke nacionalnosti iz mjesto Glumina.....optuženi Tomanić Cvijan zajedno sa ostalim naoružanim mjestu poznatim mještanima Tomanića, oštećenog Halilović Mehdina, udarali rukama i puškama po različitim djelovima tjela i oborili ga na zemlju, nanjevši mu pri tome ozbiljne fizičke povrede od kcjih nije mogao hodati..... a Tomanić Cvijan i Milan Kandić kcji je preminuo, u namjeri da ga liše života, iz vatrenog oružja, pucali za njim, te je oštećeni Behjuji Bajazit pao..... iz čega proizilazi da je optuženi radnje koje je preduzimaao prema civilima poduzeo, ne u namjeri njihovog zatvaranja, odnosno proizvoljnog lišavanja slobode, nego u namjeri da im nanese ozbiljne fizičke povrede i liši života, a što je, zajedno sa drugima i učinio.*

⁸⁷ Presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Kordić i Čerkez*; par. 302

⁸⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Rašević i drugi*, str. 66

⁸⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Mejakić i drugi*, str. 200

289. U odnosu na oštećene Bajazita Behlulji, Mehdina Halilović i Hajrudina Čerkić, Vijeće, prije svega, nije našlo da iz činjeničnog opisa navedenog u optužnici „.....kada su civili Čerkić Hajrudin, Halilović Mehdin i Behlulji Bajazit, došli do kuće Bućuk Redže, osumrjčeni Tomanić Cvijan, zajedno sa ostalim vojnicima lišili su ih slobode, na način da su ih opkolili, žene i djecu u kući i ispred kuće, a ove muškarce pohvatali...“ proizilaze obilježja djela, odnosno radnja izvršenja optuženog – zatvaranje ili drugo teško oduzimanje tjelesne slobode, a navedeno ne proizilazi ni iz provedenih dokaza. Za Vijeće je očigledno da formulacija koju Tužilaštvo navodi u optužnici „....ove muškarce pohvatali...“ ne predstavlja, niti može predstavljati obilježje navedenog djela, niti je Vijeću, bez navođenja drugih okolnosti ponašanja optuženog, a i ostalih, kojima bi se opisala radnja izvršenja – zatvaranje ili drugo teško oduzimanje slobode, šta podrazumijeva riječ „pohvatali“, u kontekstu djela koje se optužnicom stavlja na teret. Iz svaga navedenog proizilazi da radnjama optuženog Tomanića nisu ostvarena obilježja iz tačke e) član 172. stav 1. ZKP BiH, odnosno da optuženi nije oštećene proizvoljno lišio slobode⁹⁰. Radnje optuženog Cvijana Tomanić su detaljno opisane u paragrafima ove presude 182. do 258.

290. Osim toga, Vijeće primjećuje da je Bajazit Behlulji ubijen, a Mehdin Halilović i Hajrudin Čerkić odvedeni i da im se od tog dana gubi svaki trag, sve do 2003. godine kada su ekshumirani. U odnosu na ubistvo Bajazita Behlulji, čak i da postoje elementi i radnje optuženog koje bi se odnosile na teško oduzimanje tjelesne slobode, posljedice istog bi bile konzumirane, po principu *lex consumes derogat legi consumptae*. Naime, prema stavu vijeća zakonsko obilježje krivičnog djela progon – teškim oduzimanje slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog humanitarnog prava (zatvaranjem) predstavlja prethodni stadij (supsidijarno krivično djelo), koje je prelaskom nastavljene kriminalne djelatnosti u dalji stadij ostvarilo zakonsko biće krivičnog progon – ubistvom (primarno krivično djelo), i drugim nečovječnim djelima, čime je supsidijarno djelo izgubilo svoju pravnu, ali prirodnu samostalnost, te je kao sastavni dio ušlo u osnovno.

ODMJERAVANJE KAZNE

291. Prilikom odmjeravanja vrste i visine kazne optuženom, Vijeće se rukovalo opštim pravilima za odmjeravanje kazne sadržanim u odredbi člana 48. KZ BiH i također svrhom kažnjavanja propisanom članom 39. KZ BiH, te je na osnovu navedenih članova uvjerenja

---

⁹⁰ obilježje djela – radnja izvršenja „zatvaranje ili drugo teško oduzimanje tjelesne slobode suprotno temeljnim pravilima Međunarodnog prava“ (tačka e) ostvareno je kad je počinitelj zatočio jednu ili više osoba ili je na drugi način jednoj ili više osoba oduzeo ličnu slobodu pri čemu je težina počinjenog djela takva da krši temeljna pravila međunarodnog prava, a počinitelj je bio svjestan stvarnih okolnosti koje su dovele do težine tog čina. Ponašanje je počinjeno kao dio širokog ili sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva, pri čemu je počinitelj znao za prirodu ponašanja, Komentar krivičnog zakona BiH; Sarajevo 2005. godine, strana 566;

da će se sa izrečenom kaznom u cjelosti ostvariti predviđena svrha kažnjavanja, a imajući u vidu stepen krivične odgovornosti optuženog i težinu nastupjelih posljedica.

292. Kazna za krivična djela Zločini protiv čovječnosti, obuhvata najtežu kaznu koju može izreći domaći i međunarodni pravosudni sistem.

293. Članu 2. stav 2. KZ BiH glasi: "*Propisivanje krivičnih djela, vrste i raspona krivičnihopravnih sankcija, zasniva se na neophodnosti primjene krivičnopravne prinude i njenj srazmjernosti jačini opasnosti za lične slobode i prava čovjeka, te druge osnovne vrijednosti*".

294. Odlučujući o krivičnoj sankciji, Vijeće je, primjenom odredbe o opštim pravilima za odmjeravanje kazne (član 48. KZ BiH), optuženog Cvijana Tomanića oglasio krivim za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, za koje mu je i izreklo kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina, odnosno ispod granice propisane zakonom u skladu sa članom 49. KZ BiH, budući da je vijeće utvrdilo postojanje osobito olakšavajući okolnosti na strani optuženog. Vijeće nalazi da je ova kazna proporcionalna težini krivičnog djela, stepenu krivične odgovornosti, učešću i ulozi optuženog, kao i posljedicama koje su nastupile, te da će se ispuniti svrha kažnjavanja propisana odredbama člana 39. KZ BiH.

295. Prilikom odmjeravanja kazne za optuženog Cvijana Tomanića, Vijeće na strani optuženog nije našlo otežavajuće okolnosti, dok je kao olakšavajuće okolnosti cijeno raniju neosuđivanost optuženog, te porodične prilike (oženjen, otac jednog djeteta). Iako je Vijeće svjesno činjenice da se korektno ponašanje i poštivanje Suda od strane optuženih očekuje, ipak cijeni da se optuženi izuzetno primjereno i dostojanstveno ponašao i da je poštivao sve odluke Suda.

296. Na kraju, Vijeće nalazi potrebnim naglasiti da niko i ništa ne može vratiti izgubljene živote, niti dati srazmjernu nadoknadu za pretrpljene gubitke, patnju, traume i stalna prisjećanja na ta teška vremena. To ne može ni kazna, bez obzira u kolikoj dužini trajanja bi bila izrečena. Međutim, Vijeće nalazi vrlo važnim da se u budućnosti spriječi činjenje ovako teških zločina i djelujući u tom pravcu, koristeći svako sredstvo vladavine prava, osigurati da se ovakva djela više nikada ne ponove. Da bi se uticalo na počinioca, a druge odvratilo od činjenja sličnih krivičnih djela, kazna mora biti učinkovita tako da u dovoljnoj mjeri odražava težinu djela. Pri tome, prilikom kažnjavanja Sud mora, a javnost treba biti svjesna važnosti imperativnih zakonskih odredbi koje se moraju poštovati. U vezi navedenog, Vijeće nalazi da je u konkretnom slučaju osuda na kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina, u srazmjeri sa težinom djela, uzimajući u obzir utvrđene posebno olakšavajuće okolnosti, učešćem i ulogom optuženog u izvršenju krivičnog djela, te cijeni da će se ovom kaznom postići svrha krivičnihopravnih sankcija i kažnjavanja u smislu člana 39. KZ BiH.

297. Vijeće nalazi da će vrsta i mjera izrečene krivičnopravne sankcije uticati na optuženog da ubuduće ne čini krivična djela, da će podstaknuti njegov preodgoj, odnosno da će se sa izrečenom kaznom u cjelosti ostvariti zahtjevi specijalne prevencije.

298. Isto tako, Vijeće je uvjereni da izrečena kazna predstavlja adekvatan odraz osude krivičnog djela od strane šire društvene zajednice, te da šalje jasnu poruku svim budućim, potencijalnim učiniocima krivičnih djela i da u slučaju ratnih okolnosti ta djela neće ostati van dometa pravde i neće proći nekažnjeno budući da je poštivanje zakona i općeprihvaćenih pravila ponašanja, obaveza svakog pojedinca, ne samo u mirnodopskim uslovima, već i za vrijeme neprijateljstava.

ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA

299. Cijeneći činjenicu da je optuženi Cvijan Tomanić slabog imovnog stanja, te da bi obvezivanje optuženog na plaćanje troškova krivičnog postupka dodatno ugrozilo njegov materijalni položaj i egzistenciju osoba koje je dužan da izdržava, Vijeće je na osnovu člana 188. stav 4. i člana 189. stav 1. ZKP BiH, optuženog oslobodilo od obaveze nadoknade troškova krivičnog postupka.

ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA

300. Na osnovu člana 198. stav 2. i 3. ZKP BiH, oštećeni Dževdet Behlulji, Mina Behlulji, Razija Čerkić i Emina Hajdukić – Selimović se sa eventualnim imovinskopravnim zahtjevom upućuju na parnični postupak budući da podaci krivičnog postupka ne pružaju osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđenje, a rješavanje ovih zahtjeva bi uticalo na dužinu trajanja i efikasnost krivičnog postupka.

ZAPISNIČAR:

Pravni savjetnik – asistent

Samra Čardaković

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

Željka Marenčić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude stranke i branioci mogu izjaviti žalbu vijeću Apelacionog odjeljenja Suda u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema pismenog otppravka presude.

U skladu sa odredbom člana 293. stav 4. ZKP BiH oštećena presudu može pobijati žalbom, samo u dijelu koji se odnosi na odluku Suda o troškovima krivičnog postupka i odluku o imovinsko pravnom zahtjevu.

*Žalba se podnosi Sudu u dovoljnom broju primjeraka.

LISTA MATERIJALNIH DOKAZA TUŽILAŠTVA

Broj dokaza	Sadržaj dokaza
T-1	Izvod iz MKU na ime Šahbegović Mejra izdat u Tuzli br. 09/1-13-4-4124/18 od 28.08.2018. godine
T-2	Zapisnik o saslušanju svjedoka Šahbegović Mejre, Državna agencija za istragu i zaštitu broj 17-04/2-04-2-299/08 od 28.03.2018. godine
T-3	Izvod iz MKU na ime Bučuk Muharem, izdat u Zvorniku broj 07/1-202-1-141/18 od 30.08.2018. godine
T-4	Zapisnik o saslušanju svjedoka Bučuk Muharem, državna agencija za istrage i zaštitu broj 17-04/2-04-2-91 od 30.01.2008. godine
T-5	Izvod iz MKU za lice Šahbegović Hajra, broj 07/1-202.1-2336/16 od 28.12.2016. godine , opština/grad Zvornik
T-6	Zapisnik o saslušanju svjedoka na ime Šahbegović Hajra, broj 17-04/2-04-2-763/08 od 22.07.2008. godine dat u prostorijama Državne agencije za istrage i zaštitu, Centar za istraživanje ratnih zločina, sa prilogom: Zapisnik o prepoznavanju lica na kojima je svjedok označila lica koja prepoznaje (Tomanić Cvijan i Tomanić Zdravko), Karton lične karte na ime Tomanić Cvijan, Karton lične karte na ime Tomanić Zdravko, Službena zabilješka o realizaciji dijela, odnosno prvog stava Naredbe Tužilaštva BiH, broj 16-06/1-04-1-1717/18 od 24.08.2018. godine, Državna agencija za istrage i zaštitu i CD sa sadržajem stare lične karte, Naredba TBIH broj T20 0 KTRZ 0011647 16.
T-7	Dopis Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite RS broj: 16-03/3.2-1-835-1286/16 od 15.11.2016.g;
T-8	Matični karton na ime Tomanić (Pero) Cvijan, <i>ovjerena kop.ja</i> , Jedinični karton na ime Tomanić (Pero) Cvijan; <i>ovjerena kop.ja</i> ,
T-9	Matični karton na ime Tomanić (Kosta) Zdravko, <i>ovjeren akop.ja</i> Jedinični karton na ime Tomanić (Kosta) Zdravko, <i>ovjerena kop.ja</i> Obrazac VOB-8 na ime Tomanić (Kosta) Zdravko, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-10	Izvod iz kaznene evidencije za lice Tomanić Cvijan , PU Zvornik, broj: 19-02/1-234.1-54/18 od 19.11.2018. godine,
T-11	Izvod iz MKU na ime Tomanić Zdravko, broj 07/1-202.1-2240/17 odx 23.10.2017. godine,
T-12	Izvod iz matične knjige umrlih na ime Milan Tomanić, broj: 07/1-202.1-2213/16 od 07.12.2016.g;
T-13	Informacija o stanju SJB Zvornik, haški broj: 00749761 – 00749763; <i>ovjerena kop.ja</i>
T-14	Karta opštine Zvornik, ERN: 0634 6538, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-15	Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti Službeni list Republike Bosne i Hercegovine, broj: 1/92 od 09.04.1992. godine, Odluka o proglašenju ratnog stanja, Službeni list Republike Bosne i Hercegovine, broj: 7/92 od 20.06.1992. godine, Odluka o ukidanju ratnog stanja Službeni list Republike Bosne i Hercegovine, broj: 50/95 od 28.12.1995. godine,

T-16	Naredba Srpske autonomne oblasti Semberija i Majevica, broj: 01-372-24/92 od 21.05.1992. godine, <i>ovjerena kop.ja</i> Naredba SAO Semberija i Majevica, broj: 01-023-285/92 od 09.09.1992. godine, <i>ovjerena kop.ja</i> Naredba SAO Semberija i Majevica, broj: 01-023-130/92 od 17.07.1992. godine, ERN broj 2203002047, <i>ovjerena kop.ja</i> Naredba o zabrani unošenja naoružanja u grad Zvornik, SAO Semberija i Majevica, broj: 01-023-164/92 od 02.07.1992. godine, <i>ovjerena kop.ja</i> Naredba o zabrani unošenja naoružanja u grad Zvornik SAO Semberija i Majevica, broj: 01-023-342/92 od 25.09.1992.godine, <i>ovjerena kop.ja</i> Naredba o zabrani unošenja naoružanja u zgradu Srpske Opštine Zvornik, broj: 01-023-105/92 od 02.07.1992.godine, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-17	Odluka o formiranju i imenovanju komadanta jedinstvene vojnoteritorijalne komande srpske opštine Zvornik, SAO Semberija i Majevica, broj: 03-023-72/92 od 16.06.1992.godine, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-18	Odluka o formiranju privremene vlade Srpske Opštine Zvornik, SAO Semberija i Majevica, broj: 01-1/92 od 10.04.1992. godine, objavljeno u biltenu Srpske opštine Zvornik, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-19	Saopštenje za javnost, Skupština Srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, Savjet za nacionalnu bezbjednost, 04.04.1992.godine, MKSJ broj: 0058 3805, <i>haška ovjera</i>
T-20	Rješenje o imenovanju komisije za razmjenu zarobljenika, Srpska opština Zvornik, broj: 01-023-280/92 od 10.09.1992. godine, haški broj 02132517, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-21	Zaključak o odložnom dejstvu odluke o formiranju specijalnih jedinica TO, Srpska opština Zvornik, broj: 01-023-14/92 od 11.05.1992., haški broj 02132375 <i>ovjerena kop.ja</i>
T-22	Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u BiH u vanrednim okolnostima SDS BiH Glavni odbor Sarajevo od 19.12.1991. godine, <i>haška ovjera</i>
T-23	Analiza borbene gotovosti i aktivnosti vojske RS, Han Pijesak, april 1993. god., ERN broj 0060340-00662919, <i>haška ovjera</i>
T-24	Dokument Ministarstva odbrane, Odsjek Zvornik, str.pov.br.01-80-4/92 od 03.09.1994.g, haški broj: 04555409-04555410; <i>ovjerena kop.ja</i> Dokument Ministarstva odbrane, Odsjek Zvornik, str.pov.br.01-80-4/92 od 06.09.1994.g, haški broj: 04555413-04555414; <i>ovjerena kop.ja</i> Dokument Ministarstva odbrane, Odsjek Zvornik, haški broj: 04555411-04555412; <i>ovjerena kop.ja</i> Dokument Ministarstva odbrane, Odsjek Zvornik, str.pov.br.01-80-4/92 od 19.10.1994.g, haški broj: 04555415-04555416; <i>ovjerena kop.ja</i> Dokument Ministarstva odbrane, Odsjek Zvornik, str.pov.br.01-80-4/92 od 12.11.1994.g, haški broj: 04555418 i akt VP, pov.br. 05-63772 od 31.10.1994.g, haški broj: 04555417; <i>ovjerena kop.ja</i> Dokument Ministarstva odbrane, Odsjek Zvornik, str.pov.br.01-80-4/92 od 14.12.1994.g, haški broj: 04555422 i akt VP pov.br. 05-685/2 od 22.11.1994.g haški broj: 04555421; <i>ovjerena kop.ja</i> Dokument Ministarstva odbrane, Odsjek Zvornik, str.pov.br.01-80-4/92 od 21.11.1994.g, haški broj: 04555420 i akt VP pov.br. 05-632/2 od 29.11.1994.g, haški broj: 04555419; <i>ovjerena kop.ja</i>
T-25	Zapisnik o saslušanju svjedoka pod pseudonimom „G-4“, broj: 17-04/2-04-2-/1253/07 sačinjen od strane Državne agencije za istragu i zaštitu dana 05.12.2007. godine 2. Izvod iz matične knjige umrlih svjedoka pod pseudonimom „G-4“, broj 07/1-202-1-797/19, matično područje Zvornik, dana 07.05.2019. godine.
T-26	Izvod iz knjige „Zvornička Sirat ćuprija“, autora Himze Tulića;
T-27	Knjiga nestalih osoba na teritoriji BiH, ICRC, Sedmo izdanje pripremljeno 15.12.2005.g;

T-28	Odluka o uvođenju policijskog časa na području srpske opštine Zvornik, SAO Semberija i Majevisa, broj: 01-5/92 od 08.04.1992.g, haški broj 02132342; objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik, broj 1, 1992.godina, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-29	Naredba o opštoj mobilizaciji, Krizni štab, SAO Semberija i Majevisa, broj: 02-1/92 od 08.04.1992.g, ERN broj: 02132343, objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik, broj 1 – 10 1992.godina, <i>haška ovjera</i>
T-30	Odluka o osnivanju srpske opštine Zvornik, sa sjednice od 27.12.1991.g, ERN broj: 00662931-00662932; <i>ovjerena kop.ja</i>
T-31	CD-popis stanovništva 1991 godina Izvod: Nacionalna struktura, Zvornik, ERN broj 00481919-00481920, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-32	Odluka o formiranju vojske Srpske Republike BiH broj: 03-234/92 od 12.05.1992. godine (sl. glasnik Srskog naroda u BiH broj 6 od 12-17.maja 1992.g)
T-33	Dopis Skupštine opštine Zvornik, broj: 01-1/156/92 od 17.06.1992.g, haški broj: 01803722-01803723; <i>ovjerena kop.ja</i>
T-34	Dokument GŠ Oružanih snaga RBiH od 29.06.1992. godine;
T-35	Odluka privremene Vlade Srpske opštine Zvornik, broj 03-023-1/92 od 01.05.1992.godine, haški broj 02132353, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-36	Naredba o preimenovanju štabova TO i jedinica TO u komandu i jedinice Vojske Srpske Republike BiH 06.06.1992.godine, <i>haška ovjera</i>
T-37	Odluka o formiranju specijalne jedinice TO, broj: 11/92 od 18.04.1992. godine, SAO Semberija i Majevisa Srpska opština Zvornik, ERN broj: 02132347; objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik od 1 – 10 1992. godina; <i>haška ovjera</i>
T-38	Odluka o proglašenju ratnog stanja na području srpske opštine Zvornik, SAO Semberija i Majevisa, broj: 01-2/92 od 06.04.1992.g, ERN broj: 02132340; objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik od 1 - 10, 1992.godina, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-39	Odluka o osnivanju agencije za razmjenu nekretnina, broj: 01-023-16/92 od 11.05.1992.g, objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik od 1 – 10 1992.godina; <i>ovjerena kop.ja</i>
T-40	Zaključci Opštinskog odbora Zvornik-SDS, broj: 01-08/91 od 22.12.1991.g, haški broj: 01328358-01328359;
T-41	Odluka srpske opštine Zvornik o Izvršnom odboru srpske opštine Zvornik od 15.03.1992.g, haški broj: 01798626-01798639;
T-42	Odluka o proglašenju srpske opštine Zvornik, sa sjednice od 15.03.1992.g, ERN broj: 01798597; objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik od 1 – 10 1992. godina, <i>haška ovjera</i> ;
T-43	Statut srpske opštine Zvornik, broj: 01-023-239/92 od 15.03.1992. godine, ERN broj: 01798600-01798625 objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik od 1 – 10 1992. godina, <i>haška ovjera</i>
T-44	Poslovník Skupštine srpske opštine Zvornik, broj: 01-023-242/92 od 15.03.1992. godine, objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik 1 – 10 1992.godine, haški broj: 01798640-01798675, <i>ovjerena kop.ja</i> ;
T-45	Nalog za isplatu od 04.05.1992.g, SAO Semberija i Majevisa, Srpska opština Zvornik, haški broj: 01328432; <i>ovjerena kop.ja</i>
T-46	Zaključci Osnovnog suda u Zvorniku, broj: Su:130/92 od 03.04.1992.g, haški broj: 00662959-00662961, <i>ovjerena kop.ja</i> ;

T-47	Novinski članak „Srpska općina Zvornik“ – „Paralelna vlast“, haški broj: 02643310;
T-48	Odluka Izvršnog odbora srpske opštine Zvornik o prestanku rada srednjih škola na području Srpske opštine Zvornik broj: 01-023-283/92 od 11.09.1992.g, haški broj 00683472, objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik od 1 – 10, 1992.godina, <i>ovjerena kop.ja</i> ;
T-49	Odluka Izvršnog odbora srpske opštine Zvornik o prestanku rada osnovnih škola na području Srpske opštine Zvornik, broj: 01-023-269/92 od 09.09.1992.g, haški broj: 00683470, objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik od 1 – 10, 1992.godina, <i>ovjerena kop.ja</i> ;
T-50	Akt predsjedništva srpske Republike BiH, broj: 01-77/92 od 17.06.1992.g, haški broj: 0903140;
T-51	Naredba Izvršnog odbora srpske opštine Zvornik o zabrani unošenja naoružanja u grad Zvornik, broj: 01-023-342/92 od 25.09.1992.godine, haški broj: 00683523, objavljeno u Biltenu Srpske opštine Zvornik od 1 – 10, 1992.godina; <i>ovjerena kop.ja</i>
T-52	Depeša, Komanda Zvorničke brigade, Povjerljivo.broj.583-15 od 29.08.1992.godine, upućena Komandi Istočno-bosanskog korpusa,
T-53	Dopis Komande brigade SV „Birač“ od 28.05.1992.g, haški broj: 04276215, <i>ovjerena kop.ja</i> ;
T-54	Uputstvo o postupanju sa zarobljenim licima, broj: 01-53 / 92 od 13.06.1992.godine,
T-55	Naredba komandanta Glavnog štaba Vojske RS, str.pov.broj: 30/18-25 od 03.07.1992.godine,
T-56	Redovni borbeni izvještaj, Komanda Zv.plbr, str.pov.br: 237/92 od 25.07.1992.godine upućen Komandi Istočno-bosanske korpusa, <i>ovjerena kop.ja</i> ,
T-57	Redovni dnevni izvještaj, Komanda istočno-bosanskog korpusa str.pov.br. 01/2-1069 od 20.07.1992. godine, upućena Glavnom štabu VRS, <i>ovjerena kop.ja</i> ,
T-58	Izvod iz naredbe o formiranju komandi i jedinica Vojske SR BiH, Glavni štab Vojske Srpske Republike BiH pov. Br. 28/2-11 od 16.06.1992. godine upućena Komandi istočno-bosanskog korpusa, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-59	Naredba Komandanta GŠ Vojske Srpske republike BiH od 16.06.1992.godine, haški broj: 0620-1196 – 0620-1217; <i>haška ovjera</i>
T-60	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 2. Majevičke brigade Priboj, str.pov.br. 9-75 od 19.07.1992.godine, upućen Komandi Istočno-bosanskog korpusa
T-61	Redovni borbeni izvještaj, Komanda zvor. LPBR Strg.pov.br: 499-3 od 22.08.1992.godine, upućena Komandi Istočno-bosanskog korpusa,
T-62	Informacija Ministarstva pravosuđa i uprave RS, broj: 04/2-112/92 od 22.10.1992.g, haški broj: 00577940-00577944; 1328432 <i>ovjerena kop.ja</i>
T-63	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Majevičke brigade, broj 29. od 23.7.1992.godine, Redovni borbeni izvještaj, broj 27, Komanda 1. Majevičke brigade od 22.7.1992.godine, Redovni borbeni izvještaj, broj 26, Komanda 1. Majevičke brigade od 21.7.1992.godine,
T-64	Dnevni operativni izvještaj Komande Istočno-bosanskog korpusa str.pov. 01/2-1148 od 28.7.1992. godine, <i>haška ovjera</i>
T-65	Redovni borbeni izvještaj, broj 36, od 27.7.1992.godine, Komanda 1. Majevičke brigade, <i>ovjerena kop.ja</i> , Redovni borbeni izvještaj, broj 32, od 25.7.1992.godine, Komanda 1. Majevičke brigade, <i>ovjerena kop.ja</i> , Redovni borbeni izvještaj, broj 33, od 25.7.1992.godine, Komanda 1. Majevičke brigade, <i>ovjerena kop.ja</i> ,

	Redovni borbeni izvještaj, broj 31, od 24.7.1992.godine, Komanda 1. Majevičke brigade, <i>ovjerena kop.ja</i> , Redovni borbeni izvještaj, broj 30, od 24.7.1992.godine, Komanda 1. Majevičke brigade, <i>ovjerena kop.ja</i> , Redovni borbeni izvještaj, broj 25, od 20.7.1992.godine, Komanda 1. Majevičke brigade, <i>ovjerena kop.ja</i> , Redovni borbeni izvještaj, broj 23, od 19.7.1992.godine, Komanda 1. Majevičke brigade, <i>ovjerena kop.ja</i> , Redovni borbeni izvještaj, od 18.7.1992.godine, Komanda 1. Majevičke brigade, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-66	Naređenje za angažovanje vojne policije, Srpska opština Zvornik, pov.broj: 03/187-1 od 06.05.1992. godine,
T-67	Odluka o formiranju TO SRBiH, MNO Sarajevo od 16.04.1992. godine, MKSJ broj: 0410 2407, <i>haška ovjera</i>
T-68	Dnevni operativni izvještaj, Komanda istočno-bosanskog korpusa str. Pov. Br. 01/2-366 od 31.05.1992. godine, haški broj 0366-0366, <i>ovjerena kop.ja</i> Dnevni operativni izvještaj Komande IBK, pov. br: 01/2-592 od 12.06.1992. godine, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-69	Regulisanje isplata RS – Naređenje Komande Istočno-bosanskog korpusa, broj: pov. br: 34/2-821 od 26.06.1992. godine, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-70	Dopuna redovnog borbenog izvještaja, broj: 33/92, Komanda zvorničke brigade str. pov. Broj 37/92 od 04.07.1992. godine upućena Komandi Istočno-bosanske brigade, <i>ovjerena kop.ja</i> ,
T-71	Redovni borbeni izvještaj, Komanda zvorničke brigade str. pov. Br. 53-1/92 od 06.07.1992. godine, upućena Komandi Istočno-bosanskog korpusa, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-72	Zahtjev za pretpočinjenje 1/5 bat. Majevičke brigade, Komanda Zvorničke brigade, pov.b. 107/92 od 09.07.1992.godine upućena Komandi Istočno-bosanskog korpusa, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-73	Redovni borbeni izvještaj, Komanda Zvorničke brigade. str.pov.br. 108 od 10.07.1992.godine upućen Komandi Istočno-bosanskog korpusa, <i>ovjerena kop.ja</i> , Redovni borbeni izvještaj, Komanda Zvorničke brigade, str.pov.br. 125/92 od 12.07.1992.godine, upućen Komandi Istočno-bosanskog korpusa, <i>ovjerena kop.ja</i> ; Redovni borbeni izvještaj, Komanda zvorničke brigade str.pov.br. 135/92 od 13.07.1992. godine, <i>ovjerena kop.ja</i> ; Redovni borbeni izvještaj, Komanda Zvorničke brigade, str.pov.br. 139/92 od 14.07.1992.godine, upućen Komandi Istočno-bosanskog korpusa; Redovni borbeni izvještaj, Komanda zvorničke brigade str.pov.br. 151 od 15.07.1992. godine, Redovni borbeni izvještaj, Komanda Zvorničke brigade str.pov.b. 167 od 18.07.1992. godine, upućen Komandi istočno-bosanskog korpusa, <i>ovjerena kop.ja</i> , Redovni borbeni izvještaj, Komanda Istočno-bosanskog korpusa, str.pov.br. 01/2-1078 od 21.07.1992. godine, upućen Glavnom štabu VRS, <i>ovjerena kop.ja</i> ,
T-74	Zahtjev Komande birčanske brigade, pov. br: 659/1 od 16.07.1992. godine, upućen Komandi Istočno-bosanskog korpusa
T-75	Rekapitulacija isplaćenih naknada – ličnih dohodaka pripadnicima jedinica III PB za mjesec juni 1992. godine, Komanda garnizona Zvornik, broj: 313/92 od 03.08.1992.godine, MKSJ broj: 0291 7822, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-76	Dokument "Spisak vojnih obveznika u VP: 7496 Zvornik, RSMO Opština Zvornik, str.pov.br: 01-80-4/92 od 13.10.1992.godine", MKSJ broj: od 0073 4167 – 0073 4182, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-77	Telegram, Vojna SAR 513, YU 4233 DPZIZ YU od 08.04.1992. godine, generalu komandantu Tuzlanskog korpusa JNA Tuzla, haški broj: 02072662; <i>ovjerena kop.ja</i>
T-78	Izvod iz knjige "Genocid u Zvorniku", autor Mehinagić Izet od 31.03.1997.godine
T-79	Naredba Komande Istočnobosanskog korpusa broj: SP-br.11/2-508 od 06.06.1992.g;

T-80	Spisak zatvorenika broj: 01-16/01 od 24.09.1992.g haški broj: 00577955-00577956, Spisak zatvorenika koji su svrstani u III Grupu, broj: 01-16/01 od 24.09.1992, haški broj: 00577957
T-81	Dopis Komande 3.Bataljona str.pov.br. 18/93 od 24.01.1993.g, haški broj: 04335867-04335871; <i>haška ovjera</i>
T-82	Proglas stanovništvu Opštine Zvornik, Predsjedništvo Skupštine opštine Zvornik, ERN broj 02910512-02910513; <i>haška ovjera</i>
T-83	Depeša SAO Semberija i Majevisa broj 01-0-3-62/92 od 13.06.1992., Haški broj 02298672,
T-84	Dnevni operativni izvještaj komande istočno-bosanskog korpusa str. Pov. Br. 01/2-527 od 07.06.1992. godine, haški broj 0366-0303, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-85	Rješenje o izboru predsjednika Skupštine srpske opštine Zvornik od 27.12.1991. godine (Bilten ERN 02132452), <i>haška ovjera</i>
T-86	Naredba, Komanda istočno-bosanskog korpusa od 30.05.1992.god. str. pov. Broj 19/2-358 ERN broj 0410-0270, <i>haška ovjera</i>
T-87	Odluka o osnivanju skupštine srpskog naroda u BiH, Narodna skupština Republike Srpkse, <i>haška ovjera</i>
T-88	Odluka o udruživanju Srpske opštine Zvornik u regije Majevisa-Semberija i Birač, Skupština opštine Zvornik, broj: 01-023-240/92 od 15.03.1992. godine, <i>haška ovjera</i>
T-89	Naredba kriznog štaba srpske opštine Zvornik od 05.04.1992. godine, ERN broj 00662919, <i>haška ovjera</i>
T-90	Naredba o obeležavanju vozila na području srpske opštine Zvornik broj 03-3/92 od 11.04.1992. godine (Bilten ERN broj 02132344), <i>haška ovjera</i>
T-91	Odluka o davanju ovlašćenja SJB Loznica i SM Mali Zvornik za privođenje civilnih lica stanici SJB Zvornik, SAO Semberija i Majevisa, broj: 01-9/92 od 14.04.1992.godine (Bilten ERN broj 02132345), <i>haška ovjera</i>
T-92	Odluka o formiranju specijalne jedinice teritorijalne odbrane, SAO Semberija i Majevisa, broj: 11/92 od 18.04.1992. godine, <i>ovjerena kop.ja</i>
T-93	Odluka o formiranju komande TO Srpske Opštine Zvornik, SAO Semberija i Majevisa, Srpska Opština Zvornik, broj: 01-13/92 od 19.04.1992.godine, (Bilten ERN broj 02132348), <i>ovjerena ovjera</i>
T-94	Naredba o formiranju komisije za asanaciju bojišta broj 03-8/92 od 19.04.1992. godine, objavljena u Biltenu srpske opštine Zvornik od br.1-10; <i>ovjerena kop.ja</i>
T-95	Zaključak o imenovanju komisije za pregovore, Srpska opština Zvornik, broj: 01-12/92 od 20.04.1992.godine, <i>ovjerena kop.ja</i> Advokat nema prgovora na autentičnost dokaza pod rednim brojem 183 iz Optužnice, ali prigovara na relevantnost
T-96	Naredba SAO Semberija i Majevisa o određivanju mjesta za sahranu leševa i načinu sahrane osoba poginulih u ratu u gradu Zvorniku sa okolinom odnosno na području opštine Zvornik, broj: 01-370-2/92 od 21.04.1992. godine (Bilten ERN broj 02132355), <i>ovjerena kop.ja</i>
T-97	Naredba o formiranju komisije za asanaciju bojišta broj 52/92 od 19.05.1992. godine (Bilten ERN broj 02132356), <i>haška ovjera</i>
T-98	Odluka o formiranju komande TO Srpske opštine Zvornik, broj 01-023-44/92 od 28.04.1992. godine, ERN broj 02132362, (Bilten ERN broj 02132362), <i>haška ovjera</i>
T-99	Odluka o preuzimanju napuštenog i slobodnog stambenog i poslovnog prostora na području srpske opštine Zvornik broj 01-023-27/92 od 16.05.1992. godine, <i>haška ovjera</i>

T-100	Odluka o reorganizaciji i formiranju organa privremene vlade srpske opštine Zvornik, ERN broj 02132370, <i>haška ovjera</i>
T-101	Dopis stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu od 28.08.2018. godine, Dopis stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu od 21.12.2016. godine
T-102	Naredba za ekshumaciju, Kantonalni sud u Tuzli broj Kri 148/03 od 22.07.2003. godine, sa naredbom o nastavku ekshumacije za dan 23.07.2003. na lokaciji Crni Vrh, opština Zvornik,
T-103	Zapisnik o ekshumaciji Kantonalni sud u Tuzli, broj Kri 148/03 od 15.09.2003. godine; Zapisnik o ekshumaciji Kantonalno tužilaštvo Tuzla broj KTA-246/03 od 02.10.2003.godine, <i>ovjerena kopija</i>
T-104	Zapisnik o utvrđivanju identiteta broj 47/07 na ime Halilović Mehdin, Ekspertni tim Tuzla, od 08.02.2007. godine, <i>ovjerena kopija</i>
T-105	Potvrda o smrti na ime Halilović Mehdin, JZU UKC Tuzla od 08.02.2007. godine, <i>ovjerena kopija</i>
T-106	Zapisnik o utvrđivanju identiteta za Čerkić Hajrudina, broj protokola 454/10 od 13.05.2010. godine, <i>ovjerena kopija</i>
T-107	Potvrda o smrti na ime Čerkić Hajrudin, JZU UKC Tuzla broj: 454/10 ID od 13.05.2010. godine, <i>ovjerena kopija</i> i izvod iz MKU
T-108	Zapisnik o saslušanju svjedoka Muminović Paša, broj 17-04/2-04-2-764/08, sačinjen od strane Državne agencije za istragu i zaštitu dana 21.07.2008. godine
T-109	Zapisnik o saslušanju svjedoka Muminović Paše pred nadležnim organima Republike Austrije, 25.06.2018. godine, broj: GZ-PAD/18/01092153/001/KRIM, sa prijevodom stalnog sudskog tumača na njemački jezik, ovjeren
T-110	Izvod iz MKU na ime Behlulji Bajazit, Općina Kalesija, broj 02/4-1-13-4-1724/16 od 12.12.2016. godine
T-111	Izvod iz dnevnika Delibajrić Šemse, rođen 1930. godine u Tršiću, SO Zvornik, od novembra 1992. godine.
T-112	Zapisnik o saslušanju svjedoka „G-1“, broj 17-04/2-04-2-153/08 sačinjen od strane Državne agencije za istragu i zaštitu dana 13.02.2008. godine
T-113	Zapisnik o saslušanju svjedoka Čerkić Mevla, broj: 122/96 sačinjen od strane istražnog sudije Kantonalnog suda u Tuzli dana 22.02.1999. godine.
T-114	Izvod iz matične knjige umrlih na ime Čerkić Mevla, broj 09/1-13-4-5076/18, sjedište matičnog ureda u Tuzli dana 24.10.2018. godine.
T-115	Zapisnik o saslušanju svjedoka Muratović Aida, broj: 16-17/3-2-04-1-789/16 sačinjen od strane Državne agencije za istragu i zaštitu dana 19.12.2016. godine.
T-116	DNK izvještaj, Z.C.VRH-01/654B na ime Halilović Mehdin
T-117	Izveštaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj: Kta. 246/03, mjesto grobnice: lokalitet Crni Vrh, Zvornik, ekshumacija od 28.07.-03-10.2003. godine, broj slučaja: Z-C.VRH-01-654-B
T-118	DNK izvještaj, Z.C.VRH-01/227-B
T-119	Izveštaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj: Kta. 246/03, mjesto grobnice: lokalitet Crni Vrh, Zvornik, ekshumacija od 28.07.-03-10.2003. godine, broj slučaja: Z-C.VRH-01-227-B

T-120	Zapisnik o saslušanju svjedoka „G-3“, broj: 17-04/2-04-2-90/08, sačinjen od strane Državne agencije za istragu i zaštitu dana 31.01.2008. godine
T-121	Zapisnik o saslušanju svjedoka „G-2“, broj: 17-04/2-04-2-92/08, sačinjen od strane Državne agencije za istragu i zaštitu dana 31.01.2008. godine
T-122	Dopis Republika Srbija Tužilaštvo za ratne zločine MP br.79/18 01.03.2019.godine Beograd
T-123	Izvod iz matične knjige rođenih na ime Mehudin Halilović Republika Srbija Novi Sad broj ... od 20.02.2019.godine Beograd
T-124	Dopis Informacija Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova Sarajevo broj 01-03-13-3-1598/19 BJ od 08.11.2019.godine Dopis, obavjest Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzla Sektor za upravno-pravne i kadrovske poslove broj: 08-03/1-13.1-3-816/19 -AL od 29.10.2019.godine
T-125	Dopis Republika Srpska Grad Zvornik Gradska uprava Odjeljenje za opštu upravu Matična služba Zvornik broj: 07-20-2-2167/22018 od 27.11.2018.godine
T-126	Dopis, Tuzlanski kanton Općina Sapna broj: 05-13-7-888/18 od 12.10.2018.godine Dopis Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTRZ 0011647 16 od 11.10.2018.godine
T-127	Izveštaj o poduzetim mjerama i radnjama Državna agencija za istrage i zaštitu broj I-16-17-04-1-789/16 od 31.01.2017.Tuzla
T-128	Dopis Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTRZ 00011647 16 od 19.11.2018.godine Dopis Tuzlanski kanton Općina Kalesija broj: 02/3.1.13-1-1213/18 od 20.11.2018.godine

LISTA MATERIJALNIH DOKAZA ODBRANE

Broj dokaza	Sadržaj dokaza
O-1	Odluka o formiranju vojske srpske republike Bosne i Hercegovine koja se nalazi u glasniku srpskog naroda Bosne i Hercegovine broj 6/92 od 12 do 17 maj 1992. godine
O-2	Izjava Golubović Gorana